

YHTEISKUNTATIEETEELLINEN
TIETOARKISTO

SIRPA VIRTA

Valtion vastuu ja tehtävät

Verotuksesta terrorismin torjuntaan

RAPORTTI ISSP 2006 SUOMEN AINEISTOSTA

YHTEISKUNTATIEETEELLISEN TIETOARKISTON JULKAISUJA 5, 2007

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 5
Sirpa Virta (2007).

Valtion vastuu ja tehtävät.

Verotuksesta terrorismin torjuntaan.

Raportti ISSP 2006 Suomen aineistosta.

Julkaisija: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (FSD)
Tampereen yliopisto

Käyntiosoite: Åkerlundinkatu 2 A, 5. krs
Tampere

Postiosoite: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Puhelin: (03) 3551 8519

Faksi: (03) 3551 8520

Sähköposti: fsd@uta.fi

Kotisivu: <http://www.fsd.uta.fi>

Myynti: Tiedekirjakauppa TAJU
PL 617, 33014 Tampereen yliopisto

Puhelin: (03) 3551 6055

Faksi: (03) 3551 7685
taju@uta.fi

<http://granum.uta.fi>

ISSN 1459-8906

ISBN 978-951-44-7038-7

ISBN 978-951-44-7677-8 (pdf)

Graafinen suunnittelu

Vinjetti Ky

Taitto

Marita Alanko

Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print
Tampere 2007

Esipuhe

Suomi on osallistunut International Social Survey Programme (ISSP) -tutkimusohjelmaan vuodesta 2000. ISSP on neljänkymmenen maan yhteinen vertaileva yhteiskuntatieteellinen tutkimusohjelma. Sen vuosittaiset tutkimukset käsittelevät monipuolisesti yhteiskuntaelämän eri alueita. Vuoden 2006 ISSP-tutkimuksen suomenkielisen lomakkeen otsikkona oli Oikeus ja kansanvalta Suomessa. Tutkimusaineiston nimi Yhteiskuntatieteellisessä tietoaarkistossa on Valtion tehtävät IV: Suomen aineisto.¹

Suomen aineisto on kerätty syksyllä 2006. Perusjoukkona on 15–74-vuotiaat suomalaiset ja otoskoko on 2500. Tutkimus toteutettiin kirjekyselynä strukturoidulla kyselylomakkeella. Vastausprosentti on 47,8. Valtion vastuu ja tehtävät – verotuksesta terrorismin torjuntaan -raportti esittelee vuoden 2006 ISSP-kyselyn tuloksia. Raportin tekstiosuuden on kirjoittanut Sirpa Virta (Tampereen yliopisto) ja taulukot on laatinut Pentti Kiljunen (Yhdyskuntatutkimus Oy).

Valtio on kiehtonut allekirjoittanutta henkilökohtaisesti siitä lähtien, kun aikanaan aloitin valtio-oppi pääaineenani opinnot Tampereen yliopistossa politiikan tutkimuksen laitoksella. Valtio-opin professori Olavi Borgin innostava ja inspiroiva opetus ja sittemmin väitöskirjan ohjaus vain vahvistivat käsityksiäni valtion kiehtovuudesta. Koko tutkijanurani olen tutkinut valtion ja julkisen vallan ydintehtävien; lain ja järjestyksen, poliisitoiminnan ja poliisihallinnon eri puolia. Edellinen valtion tehtäviä koskeva ISSP -tutkimus tehtiin kymmenen vuotta sitten vuonna 1996, mutta tässä raportissa ei verrata tutkimustuloksia aiempiin, koska Suomi on osallistunut tutkimusohjelmaan vasta vuodesta 2000 lähtien.

Valtion status, tehtävät ja rooli ovat nousseet mielenkiinnon kohteeksi niin arkikeskustelussa kuin yhteiskuntatieteissäkin erityisesti turvallisuuden, terrorismin ja terrorismintorjunnan yhteydessä. Terrori-iskut New Yorkin World Trade Centeriin 11.9.2001 toivat kansainvälisen terrorismin ja valtioiden turvallisuustehtävät uudella tavalla ja intensiteetillä globaaliin tietoisuuteen. Kansainvälinen tiedonvälitys toi tapahtuman esimerkiksi CNN:n suorana tv-lähetyksenä koteihin joka puolella maapalloa.

Euroopan unioni ja sen laajentuminen oli jo aiemmin tuonut valtion tehtävät, suvereni-teetin ja julkisen vallan ”siirtymisen Brysseliin” osaksi keskustelua ja tutkimusta. Ulkoisen turvallisuuspolitiikan rinnalle on tullut sekä Euroopan unionissa että kansallisesti jäsenvaltioissa sisäinen turvallisuuspolitiikka. EU:n yhteinen sisäisen turvallisuuden ministeriö COSI on valmistella ja monet uudet ohjelmat ja sopimukset, kuten Haagin ohjelma 2005 ja Prymin sopimus, jonka Suomikin allekirjoitti kesäkuussa 2007, edustavat yhteisen sisäisen turvallisuuden kenttää. Yhteinen maahanmuuttopolitiikka ja esimerkiksi Euroopan unionin Rajavalvontavirasto Frontex ovat nekin turvallisuustehtävien ekspansion tuloksia. Euroopan poliisiviraston Europolin mandaatti on vahvistunut terrori-iskujen jälkeen, vaikka vielä ei voitaneakaan puhua

---

¹ Tässä tutkimusraportissa käsitellään aineiston versiota 1.0. Aineiston viittaustiedot:

Valtion tehtävät IV: Suomen aineisto. FSD2248, versio 1.0 (2007-03-30). Blom, Raimo (Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos) Melin, Harri (Turun yliopisto. Sosiologian laitos) Tanskanen, Eero (Tilastokeskus. Haastattelu- ja tutkimuspalvelut) tekijät. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto jakaja, 2007.

”liittovaltion poliisista”. EU:n kehitys kohti liittovaltiota ei näytä muutenkaan kovin todennäköiseltä 22.6.2007 päättyneen huippukokouksen hyväksymän perustuslaillisen sopimuksen mukaan, mutta silti sen myötä EU:n rooli ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa vahvistuu.

Suomessa valtioneuvosto hyväksyi ensimmäisen laajapohjaisen usean eri ministeriön yhteistyönä syntyneen sisäisen turvallisuuden ohjelman Arjen turvaa vuonna 2004, ja myös Vanhasen II hallituksen ohjelmaan kuuluu sisäisen turvallisuuden ohjelman päivittäminen ja turvallisuusyhteistyön kehittäminen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma on nostettu ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian rinnalle valtion turvallisuustehtävän toimeenpano-ohjelmaksi. Sen myötä osa hyvinvointivaltioitehtäviksi luokiteltuja tehtäviä siirtyy valtion turvallisuustehtävien kategoriaan, vaikka niitä tosiasiallisesti edelleen hoitavatkin pääasiassa perinteiset hyvinvointivaltioviranomaiset.

Valtion tehtävät IV -ISSP tutkimus sisältää paljon mielenkiintoisia tuloksia suomalaisten näkemyksistä valtion ja julkisen vallan vastuusta ja tehtävistä. Kiitän Sami Borgia ja Yhteiskuntatieteellistä tietoaarkistoa raportin kirjoitustehtävästä, joka on ollut mieluinen kesätyö ja lisäksi virkatehtävienikin eli turvallisuushallinnon opetuksen, tutkimuksen ja kehittämishankkeiden näkökulmasta. Suuret kiitokset lisäksi Pentti Kiljuselle, joka laati ja toimitti kuviot ja taulukot nopeasti ja laadukkaasti sekä toteutti hetkessä pyydetty lisäanalyysit.

Tampereella 8. elokuuta 2007

Sirpa Virta

Turvallisuushallinnon dosentti ja yliassistentti

Johtamistieteiden laitos

Tampereen yliopisto

Sisällysluettelo

ESIPUHE	3
1. JOHDANTO	7
2. VALTIO JA VALTION TEHTÄVÄT	10
2.1. VALTIO JA JULKINEN VALTA	10
2.2. TURVALLISUUS JA TERRORISMIN TORJUNTA	11
2.3. VALTION RISTIRIITAINEN OLEMUS JA TURVALLISUUDEN PARADOKSIT	13
3. LAINKUULIAISUUS JA LAINVALVONTA	15
4. POLITIIKKA JA HALLITUKSEN TOIMINTA	20
4.1. TALOUSPOLITIIKKA JA JULKISET MENOT	20
4.2. JULKISEN VALLAN VASTUU	25
4.3. ARVIOT HALLITUKSEN ONNISTUMISESTA ERI ASIOISSA	26
5. OIKEUDENMUKAINEN KOHTELU JA KORRUPTIO	28
6. EUROOPAN UNIONI; POLITIIKKA, VALTA JA VAIKUTUSVALTA	30
7. JOUSTAVA HYVINVOINTIVALTIO JA OIKEUSVALTIO	41
7.1. JOUSTAVA HYVINVOINTIVALTIO	41
7.2. VENYTTÄÄKÖ TERRORISMI OIKEUSVALTION RAJOJA?	41
7.3. DEMOKRATIAVAJE JA KANSALAISTEN OSALLISTUMINEN	43
7.4. LOPUKSI	43
KIRJALLISUUS	45
LIITEKUVIOT	46
ISSP-KYSELYLOMAKE	60
ISSP 2006 -AINEISTON KUVAUS	76

1. Johdanto

Hyvinvointivaltio lienee suomalaisille tutuin ja eniten käytetty valtio-termi. Niinpä kysymys julkisista menoista ja verovarojen käytöstä liittyy tässä tutkimuksessa yhtenä osana valtion vastuun ja tehtävien määrittelyyn. Muitakin termejä on ilmaantunut keskusteluun viime vuosina, esimerkiksi *valtiokonserni*, jota johdetaan yritysmaailmasta tulevien strategisen johtamisen oppien mukaan ja johon liittyvät tavoitteet koskevat tuottavuutta ja tehokkuutta (ks. esim. Vaara ja Laine 2006). Toisaalta jos julkisen vallan käytön ja hallinnon tuli ennen edustaa valtiota, nyt sen on palveltava asiakkaitaan laadukkaasti (Pekonen 1995, 44). Valtion tehtäviä myös yksityistetään ja ulkoistetaan. Ehkä eniten valtion asemaa ja tosiasiallista merkitystä haastaa kuitenkin globaali, alueellinen ja paikallinen *verkostomainen hallinta* (networked governance, ks. Bang ja Dyrberg 2000, 149). Tämä koskee myös turvallisuuden hallintaa ja turvallisuushallintaa. Turvallisuus on valtion perustehtävä. Terrorismin torjunnan myötä turvallisuudesta on tullut uudella tapaa globaali, alueellinen ja paikallinen yhtä aikaa, ja sen hallintaan tarvitaan yhä enemmän yhteistyötä ja verkostoitumista.

Tässä tutkimusraportissa tarkastellaan suomalaisten näkemyksiä valtion tehtävistä ja vastuusta, julkisen vallan käytöstä ja Euroopan unionin politiikasta ja vallasta. Lukua 2 ei ole tarkoitettu valtio-opin pikaperuskurssiksi vaan siinä käydään läpi valtion ja valtion tehtävien ”ongelmallisuutta” muutamien teoreettisten lähestymistapojen näkökulmasta. Yksinkertaistettuna kyse on siitä, pidetäänkö valtiota lähtökohtaisesti hyvänä vai huonona asiana. Luvusta 3 alkaen tarkastellaan kyselytutkimuksen tuloksia teemoittain. Hallituksen tehtävissään onnistumista koskevien kysymysten osalta on huomattava, että tulokset kertovat edellisen, siis Vanhasen I hallituksen toimista.

Kyselylomakkeen 67 kysymyksestä 31 ensimmäistä on taustakysymysluonteisia, niissä kysytään vastaajan tavanomaisten taustatietojen lisäksi mm. poliittista kantaa, uskontoon liittyviä kysymyksiä, taloudellista asemaa ja sijoittumista yhteiskuntaluokkaan. Seuraavat 20 kysymystä koskevat valtion tehtäviä ja julkisen vallan käyttöä Suomessa, ja loput 16 kysymystä koskevat Suomen taloutta ja Euroopan unionia. (Kyselylomake liitteenä).

Vastaajajoukon koko on 1189 henkeä. Sukupuolijakauma on lähes tasan, naisia on 50,2 % ja miehiä 49,8 %. Myös ikäjakauma on varsin tasainen. Vastaajista 60 % on työelämässä, heistä puolella työnantaja on yksityinen sektori, 25 %:lla kunta ja 8 %:lla valtio. Työttömiä vastaajista on 6 %, opiskelijoita 14 % ja eläkeläisiä 20 %. Koulutustaustaltaan vastaajista on peruskoulutustaustaisia 25 % (taulukoissa ryhmä ”ei ammatillista koulutusta”), ammattikoulu tai -kurssi-taustaisia 25 %, opistotasaisen tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita 36 % ja akateemisen tutkinnon suorittaneita 14 %.

Poliittiselta kannaltaan vastaajajoukko painottuu hieman nykyisiä eduskunnan voimasuhteita poikkeavasti siten, että puoluekantansa ilmoittaneista (61 % vastaajista) SDP:n kannattajia on eniten (28 %), mutta muuten se vastaa nykyisiä voimasuhteita varsin selkeästi. Vastaajien äänestysaktiivisuus viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa on ollut 76 %. Vastaajat asuvat pääasiassa Etelä-Suomessa ja Uudellamaalla (63 %).

Kyselylomakkeessa on taustakysymys, jossa vastaajaa pyydetään sijoittamaan itsensä yhteiskuntaluokkaan asteikolla 1–10 alimmasta luokasta ylimpään yhteiskuntaluokkaan. Yhteiskuntaluokista ei ole enää viime vuosina juurikaan keskusteltu, etenkin niiden vanhassa merkityk-

sessä (työväenluokka jne.) eikä lomakkeessakaan anneta mitään vihjettä siitä, millä perusteella nykyään yhteiskuntaluokkiin sijoitetaan tai mitä ne ovat; lomakkeessa ne on vain neutraalisti numeroitu, ei nimetty. Viime vuosien julkisesta keskustelusta mieleen tulee oikeastaan vain käsite ”luova luokka”, mutta senkin osalta on vaikeata arvioida, mihin sen sijoittaisi ja millä perusteella (sosiaalisen statuksen, elintason vai jonkun muun). Ulkomailla yhteiskuntaluokan käsite on tullut esiin ns. ”uuden alaluokan” tai ”vaarallisten luokkien” merkityksessä, jolloin niillä on yleensä tarkoitettu yhteiskunnasta syrjäytyneitä tai syrjäytettyjä (Castel 2007).

Yhteiskuntaluokkaa ei käytetä tässä raportissa taustamuuttujana, mutta kuriositeettina ja kiinnostavana yksityiskohtana kerrottakoon, että viiteen alimpaan luokkaan sijoittaa itsensä vastaajista 52,5 % ja siis viiteen ylimpään 47,5 %. Erot näkyvät selkeimmin ääripäissä; 10 % vastaajista katsoo kuuluvansa kahteen alimpaan luokkaan, ja vain 3 % kahteen ylimpään luokkaan. Jos luokkia 5–6 nimittää keskiluokaksi niin suomalaisista 40 % pitää itseään keskiluokkaan kuuluvina. Sen sijaan kuukausitulojen perusteella vastaajat jakautuvat tasaisesti neljään tulokvartiiliin.

Kuviot on numeroitu raportin tekstissä juoksevasti. Kuvioiden sisällä oleva numerointi puolestaan on kysymyslomakkeessa olevan kyseisen kysymyksen numero. Liitekuviot ovat lomakkeen kysymysten mukaisessa järjestyksessä, ja kuvioiden sisällä oleva numero on kysymyksen numero lomakkeessa.

ISSP-tutkimusohjelma

International Social Survey Programme (ISSP), jonka yksi osa tämä Suomea koskeva tutkimus on, on maailmanlaajuinen yhteiskuntatieteellinen tutkimusohjelma, joka perustuu kansainvälisesti yhtenäistettyyn vuosittaiseen aineistonkeruuseen osallistujamaissa. Vuodesta 1985 tutkimusohjelmassa on kerätty tietoa kansalaisten toiminnasta ja yhteiskunnallisista mielipiteistä. Seurantatiedon lisäksi ISSP-aineistot tarjoavat poikkileikkaustietoa ajankohtaisista ja teemoiltaan vaihtuvista yhteiskunnallisista ilmiöistä. ISSP:n perustajamaat 1984 olivat Saksa, Yhdysvallat, Iso-Britannia ja Australia. Sittenmin jäsenmaiden määrä on kasvanut neljäänkymmeneen maahan. (Melin, Blom ja Kiljunen 2007, 57. ks. myös <http://www.issp.org/homepage.htm>).

Suomi liittyi ISSP-ohjelmaan vuonna 2000. Jäsenyys on järjestetty usean eri organisaation yhteistyönä. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston lisäksi mukana ovat Tilastokeskuksen Haastattelu- ja tutkimuspalvelut -yksikkö, Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos ja Turun yliopiston sosiologian laitos. ISSP-tutkimusohjelma on eri tutkimustahojen keskinäinen ja omarahoitteinen yhteenliittymä. Vuodesta 1986 alkaen aineistojen virallinen arkistointipaikka on ollut Saksan tietoarkisto, joka myös vastaa aineistojen käsittelystä ja eri maiden aineistojen yhdistämisestä, arkistoinnista ja dokumentoinnista yhteistyössä Espanjassa toimivan ASEP:n kanssa. Suomessa ISSP-aineistot ovat saatavissa Yhteiskuntatieteellisestä tietoarkistosta.

ISSP on siten aidosti kansainväliseen yhteistyöhön perustuva tutkimusohjelma. Jäsenmaiden edustajista koostuva komitea kehittää ja neuvottelee kyselytutkimusten aiheet ja pyrkii laatimaan kyselylomakkeet siten, että kysymykset ovat relevantteja ja mielekkäitä kaikissa maissa ja että ne ovat ilmaistavissa eri kielillä merkityksen muuttumatta. Lopullinen ja esitettävä ky-

selylomake hyväksytään kerran vuodessa kokoontuvassa ISSP-jäsenten edustajien kokouksessa. Tutkimusohjelman perustamisen lähtökohtana oli huomio, että hyvää ja vertailukelpoista tietoa muun muassa taloudellisesta kehityksestä, tulojen jakautumisesta, sosiaalisesta liikkuvuudesta, äänestyskäyttäytymisestä ja sosiaalipolitiikasta oli varsin hyvin saatavilla, mutta asenteita ja mielipiteitä koskevaa vertailukelpoista tietoa ei ollut. ISSP:n keskeiseksi tavoitteeksi tulikin korkeatasoisen vertailukelpoisen asenteita ja mielipiteitä koskevan tiedon systemaattinen koaaminen. (emt, 58).

Asenteiden ja mielipiteiden vertailevan tutkimuksen on todettu olevan monella tapaa ongelmallista, mutta tärkeää. Asenteet ja mielipiteet heijastelevat niitä historiallisia prosesseja, joita kansalliset instituutiot ovat rakentaneet ja muokanneet. Vertailevan asennetutkimuksen keinoin voidaan lisäksi yrittää erottaa eliitin diskurssin, julkisen mielipiteen ja tavallisten kansalaisten mielipiteet toisistaan. Yleiset asenteet ja mielipiteet toimivat osaltaan myös yhteiskuntapolitiikan rakentumisen elementteinä. Kansalaisten mielipiteet voivat johtaa yhteiskunnallisiin ja poliittisiin muutoksiin, kiihdyttää tai hidastaa muutosta. Yksi keskeisistä vertailevan tutkimuksen eduista on etnosentrismien torjuminen tutkimuksessa. Maita vertailemalla voidaan selvittää, mitkä asiat ja ilmiöt ovat erityisiä kansallisia piirteitä ja kokemuksia ja mitkä yleisempiä trendejä. Tutkimuksessa etnosentrismi voi ilmetä kahdella tapaa. Tutkija saattaa olettaa löytäneensä jonkin yleisen sosiaalisen mekanismin, jonka vertaileva analyysi osoittaa olevan kansallinen erikoispiirre. Toisaalta tutkija voi olettaa löytäneensä jotakin kansallisesti erityistä, joka vertailevasta näkökulmasta katsottuna näyttäytyykin yleisen trendin yhtenä ilmentymänä. (emt, 58).

Vertailevan asenne- ja mielipidetutkimuksen ongelmat on hyvä tiedostaa. Asenteet ja mielipiteet ovat aina kontekstisidonnaisia. Vaikka juuri tämä seikka tekee asenteiden vertailun eri yhteiskuntien välillä mielenkiintoiseksi se saattaa johtaa myös siihen, että kyselyissä käytetyt käsitteet ja niiden merkitykset ymmärretään eri tavoin eri maissa. Käsitteiden kontekstisidonnainen latautuneisuus on kiinnostavaa, mutta tutkija voi helposti erehtyä käsittelemään tutkimusasetelman tuottamaa virheellistä tietoa sosiaalisena tosiasiana. Toinen asenteiden vertailuun liittyvä ongelma koskee kysymysten muotoilua. Lomakkeen kysymysten muotoilu voi vaikuttaa paljon siihen, millaisia vastauksia kysely tuottaa ja muotoilua muuttamalla voidaan saada samoihin kysymyksiin aivan vastakkaisia vastauksia. Mikäli käsitteiden muotoilu tuottaa erilaisia mielleyhtymiä eri kansallisissa konteksteissa, on olemassa riski, että aineistoa analysoidessa tullaan luoneeksi eroja, joita ei todellisuudessa ole. Kolmas keskeinen ongelma liittyy sellaisiin taustamuuttujiin kuten ammatti ja koulutus. Ammattinimikkeet ja koulutusjärjestelmät eroavat jopa sellaisten maiden välillä, joiden yhteiskunta- ja talousjärjestelmät ja luokkarakenteet ovat hyvinkin samanlaisia. (emt, 59).

Kansainvälinen yhteistyö on paras keino välttää vertailevan asenne- ja mielipidetutkimuksen sudenkuoppia. ISSP-ohjelma on pyrkinyt luomaan ja kehittämään sellaista standardoitua taustamuuttujien luokitusjärjestelmää, joka toimisi mahdollisimman hyvin erilaisissa yhteiskunnissa, mutta kontekstuaalisuus on silti hyvä pitää mielessä. Aineistojen tarkemmat kuvaukset, tiedot kyselyissä mukana olevista maista yms. ovat saatavissa Yhteiskuntatieteellisen tietovaraston kotisivuilta (<http://www.fsd.uta.fi>).

2. Valtio ja valtion tehtävät

2.1. Valtio ja julkinen valta

Parin viime vuosikymmenen aikana valtio on ollut hieman syrjässä tutkimuksen valtavirrasta ja jäänyt yhteiskunnan, kolmannen sektorin, markkinoiden ja paikallisten, kansallisten ja globaalien verkostojen varjoon, vaikka demokratiaa, parlamentarismia ja EU:n ja suomalaisen politiikan suhteita tutkitaankin. 2000-luvulla valtio on kuitenkin palaamassa ja palannut analyysin ja tutkimuksen kohteeksi erityisesti turvallisuuden ja turvattomuuden teemojen myötä (ks. esim. Lukes 2007). Valtioklassikot on nostettu esiin kiinnostavina ajankohtaisten kysymysten tulkkeina (kuten Hobbes, ks. esim. Castel 2007), ja niiden uudelleen tulkinnat ovat myös lisääntyneet (kuten Locken, ks. esim. Turkka 2004).

Terrorismi ja terrorismin torjunta ilmiöinä tuovat valtion vastuun ja tehtävät väistämättä valokeilaan, samoin muut laajasti kollektiivista turvallisuutta koskevat ilmiöt, kuten kansainvälinen järjestäytyneet rikollisuus ja ekologinen turvallisuus; ympäristö- ja ilmastokysymykset. Valtio sanana ja käsitteenä yhdistyy helposti suomalaisten mielissä lähinnä hyvinvointivaltioon, jonka säilyttäminen, kehittäminen tai alasajo on pysynyt poliittisen keskustelun ja päivänpolitiikan kysymyksiä vuodesta toiseen. Julkinen valta ja sen käyttö puolestaan ymmärretään poliittisena päätöksentekona ja julkisen hallinnon toimeenpanotehtävänä.

Platonin Valtio on ehkä klassisin valtiota koskeva teos. Noin vuodelta 388 eKr. peräisin olevaa Valtiota pidetään ideaalivaltion kuvauksena; valtion, jonka johtavana periaatteena on järki ja filosofia eikä keskenään kilpailevien egoistien valtataistelu. (1999, 389).

Valtioratorioista voidaan johtaa kolme valtiota koskevaa perusideaa: valtio *valtana* samastetaan yhteiskunnan hallitsemiseen, jonka sisältöä kuvaa tehokas, hyvin organisoitu ja valvottu sekä suvereeni vallankäyttö; valtio *lakina* viittaa oikeusvaltion käsitteeseen, joka viittaa enemmänkin valtion muotoon ja toteutuksen luonteeseen kuin valtion tarkoitukseen ja sisältöön, sekä; valtio *legitimiteettinä*, jota luonnehtii moraalinen ja valtion tehtävä pitää huolta kansalaisistaan. Näiden perusideoiden lisäksi valtiota voidaan pitää nykyään yleistävänä, useita erilaisia tarkoituseriä yhdistävänä ja samalla myös legitimoivana käsitteenä. Valtio on yhtä aikaa julkinen vallankäyttöjärjestelmä että instituutio pysyvine valtioelimineen, joita ovat eduskunta, hallitus, valtion päämies, oikeuslaitos ja hallintokoneisto. (Vartola 2004, 32–34.)

Vahvasti moraalinen valtioidea, eli valtio legitimiteettinä, juontaa saksalaisperäisestä hallintovaltioajattelusta. Poliisi-sanana alkuperä on kreikan termissä polis; kaupunkiyhteisö ja politeia; valtio, valtiomuoto, hyvin järjestetty yhteiskunta. Polizei esiintyi saksalaisella kielialueella ensimmäisen kerran Wormsin valtiopäivillä 1521, kun Kaarle V pyysi säätyjä pohtimaan, kuinka säilytetään rauha, oikeus ja ”hyvä järjestys ja hallinto”. Siten 1600-luvun hallintoa koskenut tärkein teoria oli oppi hyvin järjestetystä valtiosta. Sitä nimitettiin myös onnen tai onnellisuuden valtioksi (state of prosperity), koska onnellisuutta pidettiin välttämättömänä ehtona valtion omalle turvallisuudelle. (Virta 1999, 13).

Kriittisen valtioration näkemys valtiosta on ollut toisenlainen, siinä tavoitteena on pidetty valtion kuoleentumista (Hänninen 1986, 13). Vaikka ei ajateltaisi mentävän näin pitkälle, valtio on kohdannut kritiikkiä erityisesti demokratiatutkimuksen parissa. John Dewey on todennut, että ”kuten useimmat isolla alkukirjaimella kirjoitettavat käsitteet myös Valtion käsite

on sekä liian luutunut että liian kiistanalainen ollakseen sellaisenaan käyttökelpoinen. Heti kun lausumme sanan Valtio, ilmaantuu näkökenttäämme sumentamaan koko joukko ajattelijoiden ja ajatusten haamuja.” Yhtä valtion alkusyytä tai ylihistoriallista perusmuotoa ei hänen mukaansa ole vaan erilaiset valtiomuodot ovat ymmärrettävissä julkisen toiminnan alueen muodostumisen mekanismin kautta. Julkisen toiminnan käsitteen avulla voidaan siten myös kritisoida valtiota koskeviin ajatuksiin ja kliseisiin sisältyvää absolutismia. (Dewey 2006, 10–22.) John Rawlsin kirjassa Kansojen oikeus halutaan niin ikään irrottautua valtiosta sellaisena kuin se ymmärretään kansainvälisessä politiikassa, eli toimijana sodan ja rauhan kysymyksissä. Kansojen oikeus -ideaaliteorian lähtökohtina ovat Rousseauin yhteiskuntasopimusajattelu ja Kantin ajatus rauhanliitosta. Kirja jatkaa Rawlsin liberaalia poliittisuuskäsitystä koskevan kirjan Political Liberalism (1993) teemaa ja perustuu myös jo 1970-luvun alussa julkaistuun Oikeudenmukaisuusteoriaan. (Rawls 2007).

Tässä tutkimusraportissa valtio kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella. Tutkimuslomakkeen kysymykset koskevat pääasiassa valtion ns. alkuperäisiä tehtäviä, jotka ovat välttämättömiä jokaiselle itsenäiselle valtiolle. Nämä ovat yhteiskunnan suojeleminen ulkoista vihollista vastaan (puolustus), sisäinen järjestys (poliisi), valtakunnan rajojen vartiointi (rajavartiolaitos), suhteiden hoitaminen muihin valtioihin (ulkoasiainhallinto), riitojen ratkaiseminen ja rikollisten rankaiseminen (oikeuslaitos ja vankeinhoito) sekä varojen hankinta (verotus ja valtiovarainhallinto). Erityisesti turvallisuuskysymysten näkökulmasta relevantti on Max Weberin idea valtiosta valta- ja vallankäyttöjärjestelmänä; valtio on organisaatio, jonka toiminta perustuu viimekädessä legitiimiin fyysisen väkivallan yksinoikeuteen. (Vartola 2004, 32–34). ”Legitiimi” on avaintermi, ja tästä(kin) syystä suomalaisten näkemykset valtion tehtävistä ja vastuusta ovat tärkeitä ja varteenotettavia.

2.2. Turvallisuus ja terrorismin torjunta

Valtio on olemassa ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden takaamiseksi. Ellei Hegelin tapaan pidetä valtiota itsetarkoituksena voidaan Janssonin mukaan olla yhtä mieltä siitä, että turvallisuustehtävä on valtion perustehtävä (1969, 189). Tärkeimpiä valtioteorioita tässä suhteessa ovat Hobbesin näkemys Leviathanista, absoluuttisesta valtiosta ihmisten ja omaisuuden turvallisuuden takaajana, ja Locken Tutkielma hallitusvallasta, jonka mukaan ”Suurin ja pääasiallinen tarkoitus liityttäessä valtioksi ja asetuttaessa hallittaviksi on siis omaisuuden suojele”, mutta jossa omaisuus ymmärretään laajasti paitsi aineellisen omaisuuden myös ”itsen omistamisen” eli vapauden näkökulmasta. (Hobbes 1651, suomennos 1999, ja Locke 1689, suomennos 1995).

Leviathanin tulkinnat valtion nykyisten tehtävien yhteydessä, erityisesti terrorismin torjunnan kontekstissa 2000-luvulla, tuovat kiinnostavalla tavalla esiin siihen liittyneiden assosiaatioiden ja mielikuvien ristiriidat. Ericson vertaa raamatullista Jobin kirjan Leviathania, merihirviötä, ja Hobbesin luomusta keskenään päätyen siihen, että jälkimmäinen on liberaalin sosiaalisen mielikuvituksen tuotteena ”parempi” tai toivottavampi konstruktio kuin edellinen. Hänen mukaansa valtio, määritellään uusia vihollisia ja kriminalisoidessaan ja jopa demonisoidessaan niitä, muuttaa itseään kohti hirviömäistä olemusta ja hylkää hobbesilaisen valtion ajatuksen suojella kaikkia yhteiskunnan jäseniä. (Ericson 2007, 31–35.) Valtion perusproblematiikkaa suhteessa terrorismiin on pohdittu Suomessa jonkin verran, mm. Jukka Paastelan

toimittamassa kirjassa *Terrorismi – Ilmiön tausta ja aikalaisanalyysijä* (2005). Pohdittavaa tarjoaa erityisesti Paastelan kirjan luku Loppulause: Voiko terrorismi koskaan olla oikeutettua?

Vallankumous ei suoranaisesti liity turvallisuus- ja terrorismiteemaan, pikemminkin tämän kyselytutkimuksen politiikka-osioon, tai sitten sen on ajateltu liittyvän valtion sisäisen turvallisuuden uhkiiin tai hallituksen ja poliittisen järjestelmän haastamiseen. Tässä raportissa kysymykset sisältyvät kolmanteen lukuun Lainkuuliaisuus ja lainvalvonta. Vallankumouskysymykset vaikuttavat väkisinikin nykysuomalaisessa yhteiskunnassa hieman vierailta. Valtio on poliittisen järjestelmän keskiössä, ja valtiollisen poliittisen järjestelmän kautta vaikuttaminen on demokratian perusta. Terrorismintorjunnassa on kuitenkin nähtävissä kansainvälisesti piirteitä, jotka viittaavat siihen, että terrorismiin suhtaudutaan hieman kuin vallankumouksen uhkaan, ja siihen voidaan vastata sodan keinoin siis perinteisin valtion keinoin. Vallankumous ei ole ollut viime aikoina kovin yleinen tutkimusteema, mutta uudempi radikaalin yhteiskunnallisen muutoksen tutkimuksen lähtökohta on, että valtio ei ole enää relevantti siinä mielessä, että vallankumouksen tarvitsisi välttämättä tapahtua valtiollisen vallan kaappauksella (Holloway 2002).

Turvallisuudesta on tullut lähes kaikki inhimillisen elämän alueet kattava laaja käsite ja muodikkaana ja vetovoimaisena terminä se liitetään nykyään mitä erilaisimpiin yhteyksiin, joista ehkä eniten ylilyönniltä tuntuu Yhdysvaltain presidentin George W. Bushin määritelmä sanalle nälkä: ”Nälkä on vakava puute ruokaturvallisuudessa” (de Lint, Virta ja Deukmedjian, 2007). Tämän raportin yhteydessä relevantteja käsitteitä ovat kansallinen turvallisuus, joka liittyy valtion turvallisuuteen, sosiaalinen turvallisuus, joka liittyy hyvinvointivaltiotehtäviin, ja ”inhimillinen turvallisuus” (human security), jolla nimellä mm. EU:n turvallisuuskäsitteitä tunnetaan. Jälkimmäinen on erittäin laaja käsite, johon sisältyvät ei-sotilaalliset ja ei-valtiolliset uhat kuten ilmastonmuutos ja ympäristön turvallisuus. Valtion perinteinen turvallisuustehtävä kohtaa näin globaalin turvallisuuden haasteet, jotka ylittävät valtioiden rajat.

Toisin kuin suomen kielessä käytettävä yksi ainoa sana ”turvallisuus”, englannin kieli kuvaa suomen kieltä paremmin turvallisuuskäsitteen nyanseja ja konnotaatioita: ”Security is the state of being secure, specifically freedom from fear, danger, risk, care, poverty or anxiety. Security also implies certainty. The roots of the term are in the Latin *securitas/securus*, derived from *sine* (meaning without) *cura* (care, anxiety, pains, worry). Safety is closely related to security. Safety also means freedom from danger or risk. However, it has additional connotations which have more to do with physical conditions, e.g. freedom from injury, the safety of the body and of property. In this context certainty refers to certainty of order, assurance and predictability.” (Virta 2006, 371–373.)

Kansainvälisten suhteiden tutkimuksen alueella turvallisuus on ollut tärkeä tutkimuskohde pitkään. Hyvän kuvan tästä traditiosta antaa mm. Kari Laitisen väitöskirja *Turvallisuuden todellisuus ja problematiikka – tulkintoja uusista turvallisuuksista kylmän sodan jälkeen* (1999). Valtio-opissa turvallisuus on kytkeytynyt mm. poliisia koskevaan tutkimukseen (Virta 1998). Valtion sisäisen turvallisuuden hallintaa ja erityisesti poliisitoiminnan kehitystä koskeva länsimainen yhteiskuntatieteellinen tutkimus on ollut paljon kriminologien kontolla. Uusimmat teoreettiset näkökulmat, joissa valtio on analyysissa mukana, koskevat verkostomaista turvallisuudenhallintaa (valtio on vain yksi toimija turvallisuusverkostoissa, joita hallitsevat yhä enemmän ylikansalliset toimijat, turvabisnes ja markkinat, tai paikallistasolla poikkihallinnolliset

toimielimet; esim. community safety partnerships) ja turvallisuuden ”siviilistämistä” (valtion merkitystä tarkastellaan turvallisuuden tuottajana ja demokraattisen turvallisuudenhallinnan mahdollistajana). Edellisestä näkökulmasta esimerkkinä on Johnstonin ja Shearingin kirja *Governing Security* (2003) ja jälkimmäisestä Loaderin ja Walkerin *Civilizing Security* (2007).

2.3. Valtion ristiriitainen olemus ja turvallisuuden paradoksit

Ymmärtääksemme valtiota ja sen tehtäviä koskevia mielipiteitä on tarpeen tarkastella lyhyesti sitä implisiittistä kaksoisroolia, joka tekee valtiosta ristiriitaisen ja teoreettisestikin kiistanalaisen kohteen. Leviathanin, Hobbesin absoluuttisen valtion tarkoitus on ihmisten ja omaisuuden absoluuttinen suojeleminen, mutta koska se edellyttäisi kaikkien ihmisten olevan ”hyveellisiä”, se on käytännössä mahdotonta. Valtio ei voi taata täydellistä suojelua ja turvaa, mistä syystä tarvitaan oikeuslaitosta ja lainkäyttöä. Valtio yhtäältä suojelee kansalaisiaan ja heidän vapauttaan ja toisaalta rankaisee kansalaisiaan ja vie heiltä vapauden (Castel 2007, 11–13.) Itseintressi puolestaan liittyy valtion omaan säilymiseen, yhteiskuntajärjestyksen ja poliittisen järjestelmän pysyvyyteen sekä sisäistä että ulkoista uhkaa vastaan. Valtion turvallisuus ja etu ja yksilön turvallisuus ja etu voivat olla käytännössä vastakkaisiakin, vaikka ne useimmiten ovat yhteneväisiä. Totalitaristiset valtiot ja poliittiset järjestelmät ovat tästä tietenkin poikkeuksena, mutta myös länsimaisten demokratioiden poliittiset levottomuudet, kuten Ranskassa viime aikoina, ovat näyttäneet valtion repressiivisen roolin lähes koko arsenaalin.

Valtion ja vapauden suhde on ristiriitaisen olemuksen ehkä merkittävin teoreettinen dilemma. Tässä yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista syventyä suhteeseen, mutta yleisesti ottaen kyse on siitä, että esimerkiksi ”Liberaalille traditiolle valtio merkitsee pakkoa ja kansalaisyhteiskunta vapautta, hegeliläiselle traditiolle valtio vapautta ja kansalaisyhteiskunta pakkoa” (Pulkkinen 1989, 112). Toisin sanoen; rajoittaako valtion pakkovalta vapautta vai mahdollistaako valtio vapauden? Onko vapaus vapautta jostakin vai vapautta johonkin?

Valtion ristiriitaisuutta voidaan tarkastella myös turvallisuuden paradoksien kautta. Turvallisuuden sosiaalinen paradoksi liittyy siihen, että haavoittuvuus ei ole yksilöllinen vaan universaali ihmisyden aspekti. Tässä mielessä olemme kaikki samanlaisia, mutta silti turvattomuus merkitsee uhkaa nimenomaan *toisten*, muukalaisten tai tuttujen taholta. Moraalinen paradoksi tarkoittaa sitä, että samalla kun tavoittelemme turvallisuutta itsellemme, voimme olla turvattomuuden aiheuttajia toisille. Turvallisuuden tavoittelemisen toisten aiheuttamaa uhkaa vastaan vähentää heidän vapauttaan. Poliittinen paradoksi juontuu politiikan luonteesta, kun toiset jaetaan nykyisiin ja potentiaaliin liittolaisiin ja vihollisiin; näin ollen turvallisuusuhakuisia intressejä ei voi edistää tasapuolisesti. Eksistentiaalinen paradoksi on siinä, että elämän perusluonteeseen kuuluu tietämättömyys tulevasta ja ennustamattomuus. (Berki 1986, 29–39.)

Vaikuttaa siltä, että erityisesti turvallisuuden eksistentiaalinen paradoksi on unohdettu tai sitä ei haluta ymmärtää. Muun muassa Robert Castel puhuu turvattomuuden uudesta noususta ja valtion ja turvallisuuden kysynnän kasvusta yhä yksilöllistyvämmässä maailmassa. Koko laaja riskinhallinta- ja turvallisuusteollisuus on osoitus tästä, mutta ratkaisuksi hän ehdottaa sekä sosiaalisen turvallisuuden että yleisen turvallisuuden kollektiivista hallintaa; eli *joustavak-*

si muuttunutta hyvinvointivaltiota ja oikeusvaltiota, ja palaa Hobbesin esittämään kysymykseen ”Kuinka suojella *kaikkia* yhteiskunnan jäseniä? Kuinka varmistaa *kaikkien* kansakunnan piirissä elävien yksilöiden turvallisuus?” (Castel 2007, 21).

Samaan kysymykseen hakevat vastausta myös Loader ja Walker kirjassaan *Civilizing Security* (2007). Heidän lähtökohtanaan on ”valtioskeptisismi” eri muotojen tarkastelu; miten valtiota on pidetty ja pidetään puolueellisena, kulttuurisena monoliittina jne. He päätyvät siihen, että valtio on kuitenkin viimekädessä ainoa ja paras vastaus kollektiivisen turvallisuuden takaajaksi. Nykykontekstissa, terrorismin ja sen torjunnan hallitessa turvallisuuskeskustelua ja käytäntöjä, on siksi tarpeen nostaa keskusteluun sellaiset teemat kuin hyveet, etiikka, arvot ja demokratia kuten kirjassa tehdään.

3. Lainkuuliaisuus ja lainvalvonta

Lainkuuliaisuus on piirre, joka lienee kasvatuksen ja yhteiskunnassa vallitsevien arvojen tulosta. Tutkimuksessa kysyttiin, pitäisikö ihmisten aina noudattaa lakia, vai tulisiko heidän toimia joissain poikkeuksellisissa tilanteissa omantuntonsa mukaan, vaikka se merkitsisi lain rikkomista (kuvio 1). Kysymys herättää ilmeisesti voimakkaan reaktion puoleen tai toiseen, koska ”en osaa sanoa” -vastauksia on erittäin vähän. Naiset ovat tulosten mukaan hieman miehiä lainkuuliaisempia, mutta erot eivät ole suuria. ”Radikaaleimpia” eli poikkeuksellisissa tilanteissa omantuntonsa mukaan toimivia, vaikka se tarkoittaisikin lain rikkomista, ovat nuoret vastaajat, mutta myös enemmistö muista ikäryhmistä on tätä mieltä vanhinta vastaajaryhmää (66-75v.) lukuun ottamatta. Opiskelijoista peräti 80 % katsoo omantunnon menevän lainkuuliaisuuden edelle poikkeustilanteissa.

Muiden taustamuuttujien mukaan tarkasteltuna omantunnon ääntä kuulisivat erityisesti akateemisesti koulutetut vastaajat ja maatalousyrittäjät sekä puoluekannaltaan vihreät. Sen sijaan ehdottoman lainkuuliaisuuden kannalla ovat muita enemmän vanhemmat vastaajat, eläkeläiset ja RKP:n ja Keskustapuolueen kannattajat.

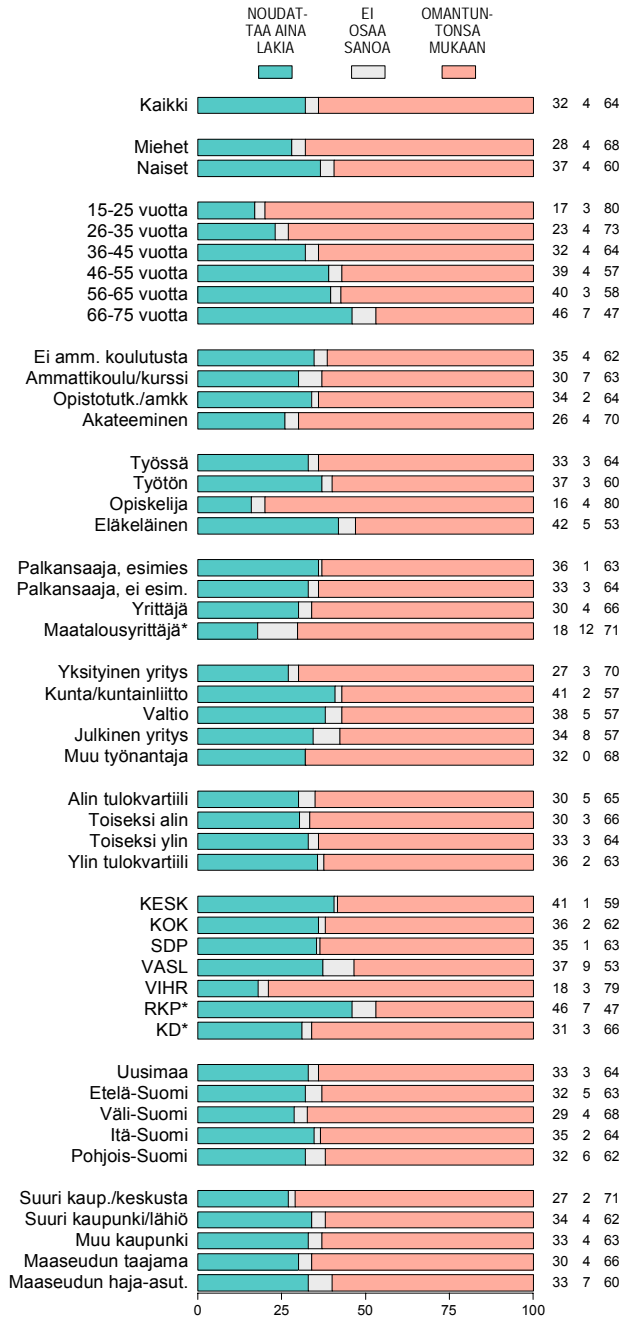
Poliittiseen asennoitumiseen liittyvät kysymykset koskevat mm. mielenosoitusten järjestämisen sallimista ja vallankumouksellisten ajatusten levittämistä. Kyse on laajemminkin sananvapauden, kokoontumisvapauden ja demokratian periaatteista, joten vaikka vastaajat eivät välttämättä itse lähtisikään protestimarssille he kuitenkin kannattavat näitä periaatteita. (Kuvio 2).

Vastaajista suurin osa eli 81 % sallii protestimarssit ja mielenosoitukset maan hallitusta vastaan. Lähes yhtä moni sallii hallitusta vastustavien julkisten kokoontumisten järjestämisen. Suomalaiset ovat näissä kysymyksissä varsin sallivia. Hallitusta vastustavia mielenilmauksia sen sijaan on käytännössä järjestetty erittäin harvoin, koska suomalainen konsensushakuinen politiikka ja todennäköisesti myös laajat hallituspohjat ovat taanneet yhteiskuntarauhaa tässä mielessä. Kansalla ei ole ollut juurikaan syytä nousta protestoimaan hallitusta vastaan. Lievempiä ja maltillisempia keinoja, kuten julkista keskustelua ja ”minimielenosoituksia” eli muutaman kymmenen ihmisen lähetystöjä eduskunnan portailla, käytetään tavanomaisten poliittisten vaikutuskanavien lisäksi jonkin verran.

Vastaajaryhmistä myönteisimpiä hallitusta vastustavien julkisten kokoontumisten järjestämisen sallimisen suhteen ovat miehet, akateemisesti koulutetut, ylimpään tulokvartiiliin kuuluvat, Uudellamaalla ja suurten kaupunkien keskustoissa asuvat. Erot eivät kuitenkaan ole kovin suuria. Vastaavasti kielteisimmän näihin protestitoimiin suhtautuvat vanhimmat vastaajat, eläkeläiset, Keskustapuolueen kannattajat ja maaseudun haja-asutusalueilla asuvat vastaajat.

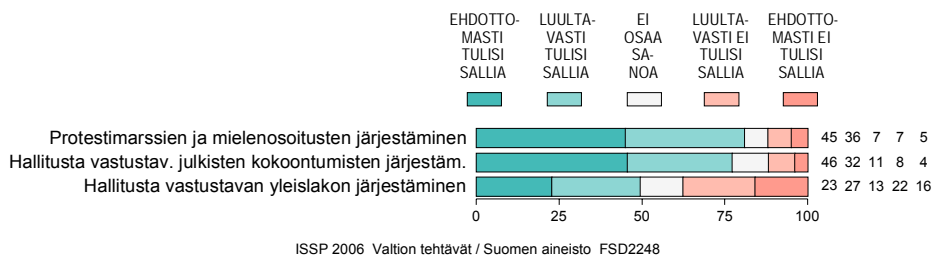
Protestimarssit ja mielenosoitukset ovat astetta voimakkaampia mielipiteen ilmaisukeinoina kuin julkinen kokoontuminen, mutta suurin osa suomalaisista sallii ne myös. Kysymyksessä protestimarssit ja mielenosoitukset liitetään nimenomaan hallituksen vastustamiseen, mutta Suomen rauhallisissa poliittisissa oloissa viime vuosikymmeninä mielenosoitukset ovat liittyneet lähinnä globalisaation ja sen lieveilmiöiden vastustamiseen ja ne ovat tapahtuneet esimerkiksi EU-puheenjohtajuuskauden huippukokousten yhteydessä.

Kuvio 1. PITÄISIKÖ IHMISTEN AINA NOUDATTAA LAKIA, VAI TULISIKO HEIDÄN TOIMIA JOISSAKIN POIKKEUKSELLISISSA TILANTEISSA OMANTUNTONSA MUKAAN, VAIKKA SE MERKITSISI LAIN RIKKOMISTA (%).

Kuvio 2. MITKÄ TOIMET MAAN HALLITUSTA VASTAAN PROTESTOITAESSA PITÄISI SALLIA JA MITÄ EI TULISI SALLIA (%).

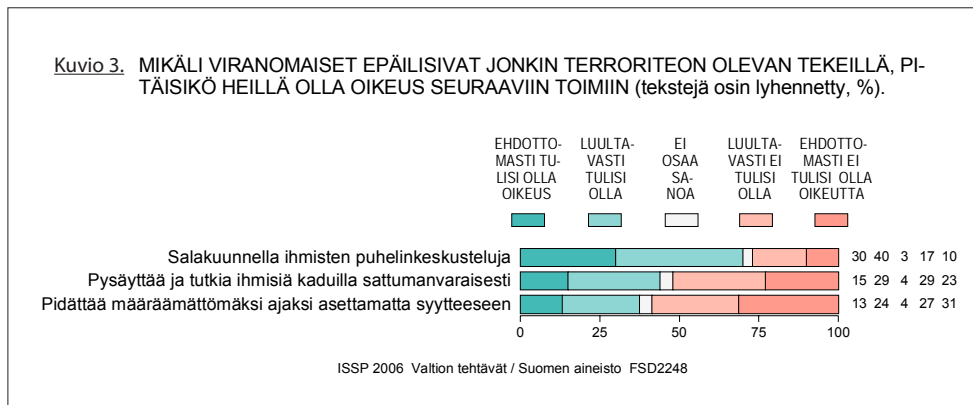
Hallitusta vastustavan yleislakon järjestämiseen sen sijaan suhtaudutaan huomattavasti kielteisemmin, vaikka puolet vastaajista sallii senkin. 38 % suomalaisista on kuitenkin sitä mieltä, että yleislakko on liian järeä toimenpide eikä sen järjestämistä tulisi sallia. Taustaryhmittäinen tarkastelu tuottaa muutamia mielenkiintoisia havaintoja, mutta pääosin jakaumat ovat varsin tasaisia. Yleislakon järjestämisen hallituksen vastustamiseksi sallisivat muita selvästi enemmän valtiotyönantajan palveluksessa olevat (!), joista 63 % on tätä mieltä, sekä puoluekannaltaan Vasemmistoliiton kannattajat (heistä 63 %). Yleislakon järjestämistä vastaan ollaan eniten maatalousyrittäjien piirissä (heistä 84 %, mutta vastaajajoukko on lukumäärältään pieni, 38 henkeä) ja puoluekannaltaan Keskustapuolueen (56 %) ja Kokoomuksen (59 %) kannattajien keskuudessa.

Sananvapautta ja kokoontumisvapautta ei Suomessa helposti haluta loukattavan vaan sallivuus ulottuu näiden suhteen jopa radikaaleimpien ajatusten esittämisvapauteen. Vastaajista enemmistö (58 %) katsoo, että sellaisten ihmisten, jotka haluavat syrjäyttää maan hallituksen vallankumouksella, tulee saada julkaista kirjoja näkemystensä esittämiseksi, ja vielä 40 % vastaajista katsoo, että nämä henkilöt voisivat myös järjestää julkisia kokouksia vallankumouksellisten näkemystensä esittämiseksi. Tätä tosin vastustaa 50 % vastaajista, eli sallivuuden raja näyttäisi tulevan vastaan sitä nopeammin mitä konkreettisempiin toimiin asian eteen ryhdyttäisiin. Vallankumouksiin liittyy mielikuvissa yleensä myös väkivallan käyttö tai sen mahdollisuus, mikä todennäköisesti vaikuttaa keinovalikoiman tuomittavuuteen tai ei-sallittavuuteen.

Kysymys siitä, kumpaa vastaaja pitää pahempana siinä tapauksessa, että oikeusjärjestelmä tekee virheen; viattoman tuomitsemista vai syyllisen päästämistä vapaaksi, liittyy oikeusvaltion periaatteisiin. Tässä suhteessa suomalaisista selvä enemmistö (75 %) pitää pahempana sitä, että viaton henkilö tuomitaan. Vajaa viidennes (18 %) katsoo, että syyllisen päästäminen vapaaksi on pahempi virhe. Taustamuuttujien mukaan eroja ei juuri ole siten että jokin ryhmä olisi selvästi enemmän jälkimmäisellä kannalla.

Terrorismin torjunta

Terrorismi on sellainen uhkatekijä, joka alkaa – niin epätodennäköinen kuin terrori-isku Suomessa onkin – vaikuttaa ihmisten ajatuksiin valtion ja viranomaisten vastuusta ja tehtävistä. Jopa oikeusvaltioperiaatteet saattavat alkaa menettää kannatustaan, vaikka kuten edellä tarkastelluista kysymyksistä käy ilmi, suomalaiset ovat varsin vankkoja oikeusvaltioperiaatteiden kannattajia. Jos viranomaiset epäilisivät jonkin terroriteon olevan tekeillä, heillä pitäisi olla vastaajien selkeän enemmistön (70 %) mukaan oikeus kuunnella salaa ihmisten puhelinkeskusteluja. (Kuvio 3.)

Enemmistö suomalaisista kuitenkin vastustaa sitä, että viranomaiset saisivat oikeuden pysäyttää ja tutkia ihmisiä kaduilla sattumanvaraisesti vaikka epäilisivätkin terroriteon olevan tekeillä. Tosin 44 % sallisi tämänkin. *Ns. stop and search* -käytäntö on varsin yleinen monissa länsimaissa (kin), joissa poliisi voi pysäyttää ja tarkastaa ihmisten henkilöpaperit, auton yms., mutta Suomessa se ei ole vallitseva käytäntö. Terroriteon epäily legitimoii nykyään sellaisiakin viranomaistoimia, joita ei ehkä kymmenen vuotta sitten olisi pidetty hyväksyttävänä. Kysymyksen sisältävä sana ”sattumanvaraisesti” kuitenkin antaa ymmärtää, että pysäytykset ja tutkiminen olisivat ikään kuin umpimähkään tehtyjä ja valikoimattomia, vaikka ne todellisuudessa mitä suurimmalla todennäköisyydellä perustuvat johonkin viranomaistietoon (tiedustelutietoon, profilointiin tms.). Terroriteon epäily sinänsä voi perustua ainoastaan tiedustelutietoon. Terroriteon epäilyn aiheuttamat viranomaistoimet ovat lisäksi säänneltyjä ja siten oikeusvaltioperiaatteiden mukaisia Suomessa.

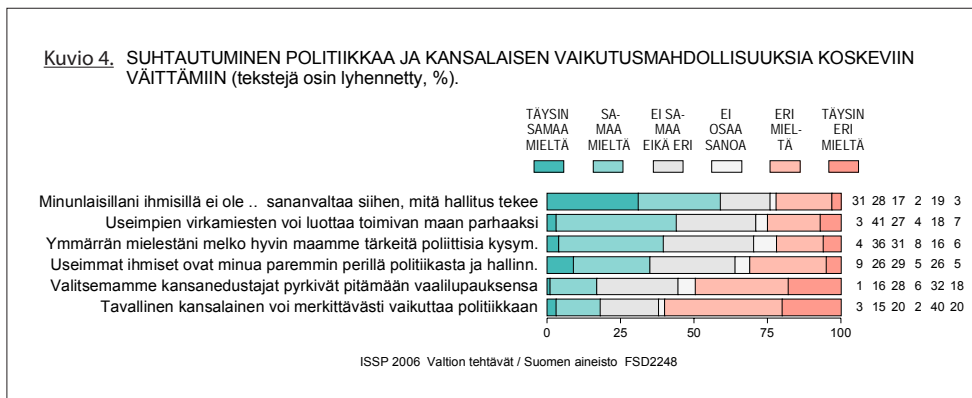
Ihmisten pidättäminen määräämättömäksi ajaksi asettamatta syytteeseen herättääkin jo huomattavasti enemmän vastustusta suomalaisissa. Selvästi yli puolet vastaajista (58 %) katsoo, ettei viranomaisilla tule olla oikeutta siihen edes epäillessään terroritekoa. Niin paljon terrorismikeskustelu ja terrorismin uhka kuitenkin lienee ihmisten mielissä, että 37 % oikeuttaisi tämänkin äärimmäisen ja oikeusvaltioperiaatteita loukkaavan toimenpiteen. (Guantanamo)

vankileirin ja Yhdysvaltain politiikan vaikutus tässä suhteessa voi olla suuri suuntaan tai toiseen, mutta muista länsimaista ei ainakaan ole uutisoitu yhtä näyttävästi vastaavaa käytäntöä.) Vastaajaryhmittäin ei ilmene kovin suuria eroja suuntaan tai toiseen, mutta hieman muita jyrkempi kanta pidättämisen oikeutuksen puolesta on vanhimpaan ikäryhmään kuuluvilla, vähiten koulutetuilla ja pohjoissuomalaisilla vastaajilla.

4. Poliitiikka ja hallituksen toiminta

Tässä luvussa tarkastellaan tuloksia, jotka koskevat suomalaisten näkemyksiä hallituksen käytettävissä olevista talouspolitiikan keinoista ja niiden käytöstä, julkisten menojen lisäämisestä tai vähentämisestä valtion eri tehtävien osalta, julkisen vallan vastuusta ja lopuksi vastaajien arvioita hallituksen onnistumisesta eri asioissa. Vastaajista suurin osa on kiinnostunut politiikasta; erittäin ja melko kiinnostuneita on 23 % ja jonkin verran kiinnostuneita 44 % vastaajista. Miehet ovat naisia kiinnostuneempia politiikasta, ikäryhmittäin kiinnostus kasvaa iän myötä, koulutus lisää kiinnostusta ja eteläsuomalaiset ja suurissa kaupungeissa asuvat vastaajat ovat muita jonkin verran kiinnostuneempia politiikasta. Vastaajista 33 % ei ole lainkaan tai juuri lainkaan politiikasta kiinnostuneita.

Omia tai tavallisten kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia politiikkaan pidetään kuitenkin aika vähäisinä (kuvio 4). Lähes 60 % vastaajista katsoo, että ”Minunlaisillani ihmisillä ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä hallitus tekee” ja 60 % vastaajista katsoo myös, että tavallinen kansalainen ei voi vaikuttaa merkittävästi politiikkaan.

Muissa vastauksissa huomiota kiinnittää se, että virkamiesten kyllä uskotaan toimivan maan parhaaksi mutta peräti puolet vastaajista katsoo, että valitut kansanedustajat eivät edes pyri pitämään vaalilupauksiansa.

4.1. Talouspolitiikka ja julkiset menot

Hallituksen käytössä olevien talouspoliittisten keinojen kannattaminen tai vastustaminen ilmentää hyvinvointivaltiollista ajattelutapaa. Työllisyysohjelmien rahoittamista kannattaa selvä enemmistö suomalaisista (66 %). Teollisuuden taloudellinen tukeminen uusien tuotteiden ja teknologioiden kehittämiseksi saa kannatusta (62 %), samoin taantuvien toimialojen tukeminen työpaikkojen säilyttämiseksi (52 %). Julkisten menojen leikkaukset puolestaan herättävät eniten vastustusta; 42 % suomalaisista vastustaa niitä.

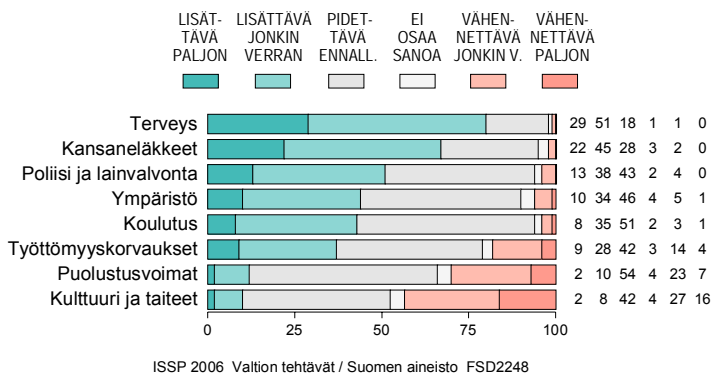
Naiset vastustavat julkisten menojen leikkauksia selvästi enemmän kuin miehet; naisvastaajista 48 % vastustaa niitä mutta miesvastaajista vain 35 %. Taustaryhmittäinen tarkastelu osoittaa, että julkisten menojen leikkauksia vastustavat eniten ne ryhmät, joissa julkisen sektorin palvelukset tavalla tai toisella ovat erityisen tärkeitä, kuten esimerkiksi opiskelijat, työttömät, tavalliset palkansaajat ja kuntien työntekijät. Vastaajan puoluekannan mukaan tarkasteltuna vastustajia on eniten Vasemmistoliiton kannattajissa joista 74 % vastustaa julkisten menojen leikkauksia. Sen sijaan vastaajien asuinpaikan mukaan eroja ei juurikaan esiinny, ei eri puolilla maata eikä sen mukaan, asuuko kaupungissa vai maalla.

Valtion tehtävien hoitaminen vaatii julkisia menoja, jotka katetaan verotuksella. Mielipiteet verotuksesta jakautuvat varsin selkeästi. Nykypäivän Suomessa verotusta pidetään pienituloisille liian korkeana, keskituloisille sopivana ja suurituloisille liian matalana. Tutkimuslomakkeessa esitetty kysymys siitä, pitäisikö erilaisia julkisia menoja lisätä vai vähentää, sisältää huomautuksen, että menojen huomattava lisäys saattaa vaatia veronkorotuksia. Tällä on pyritty siihen, että vastaaja tiedostaisi asian myös omakohtaisesti; onko hän valmis maksamaan enemmän veroja julkisten menojen kattamiseksi, jos hän ehdottaa niitä lisättäväksi.

Lähes kolmannes suomalaisista olisi valmis mahdollisiin veronkorotuksiin julkisten terveysmenojen lisäämiseksi. Peräti 80 % vastaajista katsoo, että terveysmenoja tulee lisätä. Muita julkisten menojen lisäämiskohteita ovat kansaneläkkeet sekä poliisi ja lainvalvonta (Kuvio 5). Koulutukseen kohdistuvat menot ja puolustusmenot säilyttäisi ennallaan yli puolet vastaajista. Sen sijaan kulttuurin ja taiteiden osalta julkisia menoja tulisi vastaajien mielestä vähentää, 43 % on tätä mieltä. Tosin lähes yhtä moni vastaaja pitäisi ne ennallaan.

Vastaajan poliittinen ja ideologinen tausta vaikuttaa suhtautumiseen julkisiin menoihin. Erityisesti tämä näkyy niiden julkisten menojen kohdalla, jotka ovat tavalla tai toisella tietyille puolueille tärkeitä. Esimerkiksi ympäristöön kohdistuvia menoja lisääisivät lähes kaikki Vihreiden kannattajat (87 %). Terveysmenojen osalta vastaavanlainen ”piikki” on Vasemmistoliiton kannattajien mielipiteissä (87 %), mutta terveysmenojen lisäämistä kannatetaan myös muis-

Kuvio 5. SUHTAUTUMINEN JULKISIIN MENOIHIN: MITÄ PITÄISI LISÄTÄ JA MITÄ VÄHENTÄÄ (%).

sa poliittisissa ryhmissä enemmän kuin ympäristömenojen lisäämistä, eli erot eivät ole yhtä suuret. Työttömyyskorvausten lisääminen jakaa mielipiteitä varsin paljon. Työttömät vastaajat luonnollisestikin lisääisivät niitä (80 % työttömistä vastaajista). Puoluekannan mukaan tarkasteltuna työttömyyskorvauksiin tarkoitettuja julkisia menoja lisääisivät Vasemmistoliiton (72 %) ja SDP:n (49 %) kannattajat, kun taas 46 % Kokoomuksen kannattajista vähentäisi niitä.

Poliisi ja puolustusvoimat

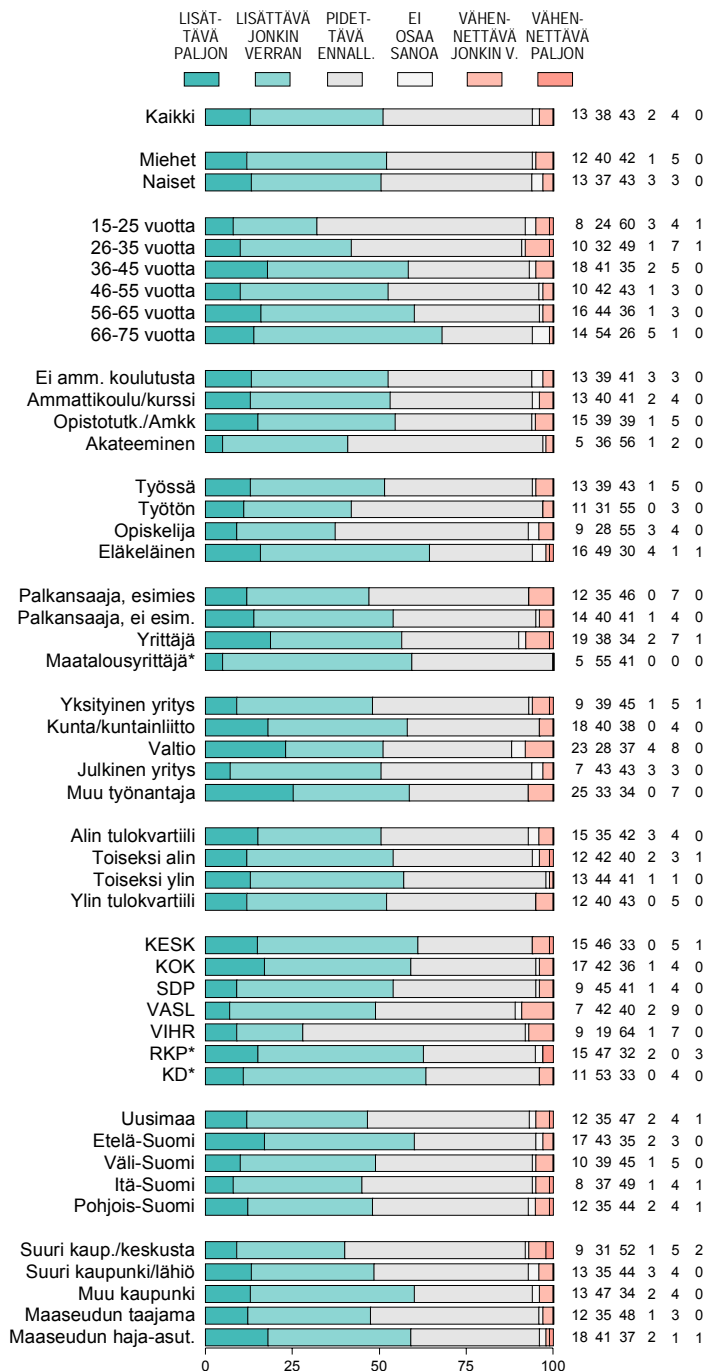
Poliisitoimi, lainvalvonta ja puolustusvoimat ovat valtion tehtävien ydinaluetta, johon kuuluvat sisäinen ja ulkoinen turvallisuus. Mielipiteet niihin kohdistettavien julkisten menojen lisäämisen tai vähentämisen suhteen eroavat siten, että poliisin ja lainvalvonnan menoja lisättäisiin mutta puolustusvoimille kohdistettavia menoja vähennettäisiin. *Yli puolet suomalaisista lisäisi julkisia menoja poliisiin ja lainvalvonnan alueella.* Juuri kukaan ei vähentäisi niitä. (Kuvio 6). Puolustusmenot sen sijaan pitäisi ennallaan 54 %, ja niitä jopa vähentäisi 30 % vastaajista. (Kuvio 7).

Poliisin ja lainvalvonnan julkisia menoja halutaan lisättäväksi, mutta ketkä sitten erityisesti ovat poliisin resurssien lisäämisen kannalla? Kuten kuviosta 6 näkyy, sukupuolten välillä ei ole eroja mielipiteissä. Nuoremmat ikäluokat katsovat, että poliisin resurssit on pidettävä ennallaan, mutta iän mukana halu lisätä poliisimenoja kasvaa siten, että vanhimmissa ikäluokassa jo 68 % vastaajista kannattaa menolisäyksiä. Eteläsuomalaiset lisääisivät poliisimenoja muita useammin, samoin pienemmissä kaupungeissa ja maaseudun haja-asutusalueilla asuvat. Puoluekannan mukaan tarkasteltuna Vihreät ovat selvästi maltillisimpia poliisimenojen lisäyksen suhteen, heistä 64 % pitäisi menot ennallaan. Keskustapuolueen ja Kokoomuksen kannattajista hieman suurempi osa kuin SDP:n ja Vasemmistoliiton kannattajista lisäisi poliisin ja lainvalvonnan menoja.

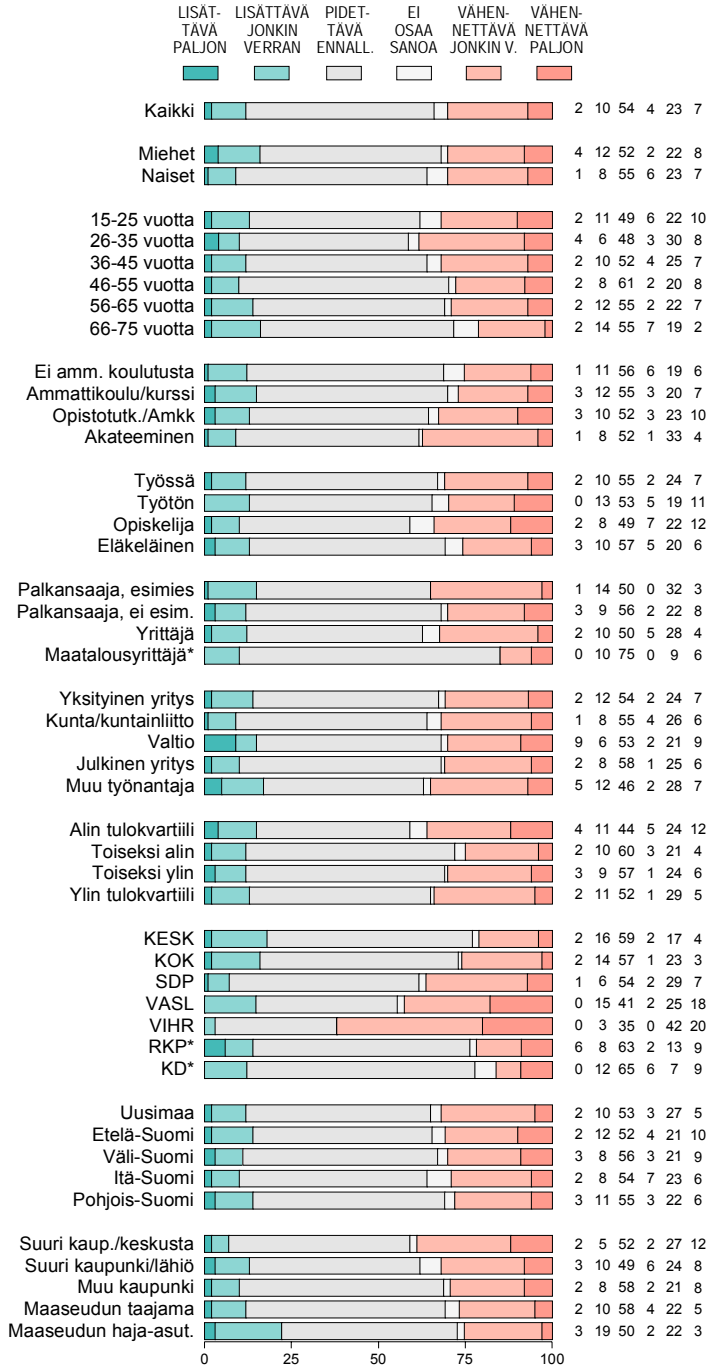
Puolustusvoimille kohdistettavia julkisia menoja vähentäisi keskimäärin kolmannes suomalaisista eikä kovin voimakkaita mielipide-eroja taustaryhmittäin ilmene. (Kuvio 7). Poikkeuksen muodostavat Vihreiden kannattajat, joista peräti 62 % vähentäisi niitä. Enemmistö kaikista vastaajista kuitenkin katsoo, että menot tulisi pitää ennallaan.

Tuloksista voi vetää varovaisen johtopäätöksen, jonka mukaan suomalaiset eivät ole niinkään huolestuneita valtion ulkoisen turvallisuuden tilasta, mutta haluavat panostuksia ja julkisten menojen lisäyksiä sisäisen turvallisuuden tehtäviin. Tämän tutkimuksen aineistosta ei selviä, johtuuko tämä siitä, että turvallisuuden olisi koettu heikentyneen tai rikollisuuden lisääntyneen. Kyse voi olla suomalaisten yleisestä poliisimyönteisyydestä, joka näkyy mm. mitauksissa suomalaisten luottamuksesta eri instituutioihin. Poliisi on näissä yleensä luotetuin, yli 90 % suomalaisista luottaa poliisiin ja luottamus on säilynyt korkeana vuodesta toiseen. Toisaalta julkinen keskustelu poliisin resursseista ja tarpeista on ollut vilkasta viime vuosina etenkin poliisin hallintoreformin valmistelun yhteydessä, joten mielikuvat siitä, että poliisi tarvitsee lisää resursseja, voivat olla mielipiteiden taustalla.

Kuvio 6. SUHTAUTUMINEN JULKISIIN MENOIHIN: POLIISI JA LAIN-
VALVONTA (%).

Kuvio 7. SUHTAUTUMINEN JULKISIIN MENOIHIN: PUOLUSTUSVOIMAT (%).

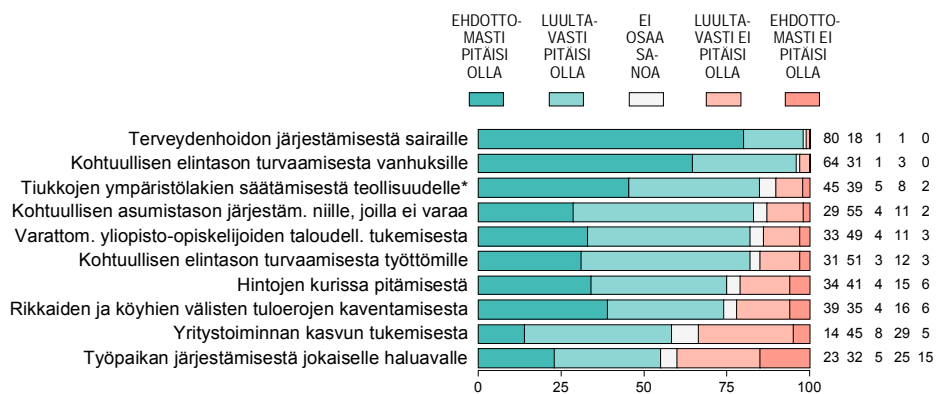

4.2. Julkisen vallan vastuu

Kysymys julkisen vallan vastuusta eri asioiden suhteen ei suoranaisesti viittaa valtion tehtäviin, joten sen voi ymmärtää myös yleisemmin yhteiskuntapoliittisena kysymyksenä. Yli puolet suomalaisista on sitä mieltä, että julkisen vallan vastuulle kuuluvat kaikki kysymyksessä mainitut asiat, yhteensä kymmenen eri tehtävää tai asiaa. (Kuvio 8). Lähes 100 % vastaajista pitää terveydenhoidon järjestämistä sairaille ja kohtuullisen elintason turvaamista vanhuksille julkisen vallan vastuulle kuuluvina. Yli 80 % vastaajista pitää myös tiukkojen lakien säätämistä teollisuuden ja muun elinkeinotoiminnan aiheuttamien ympäristövahinkojen vähentämiseksi julkisen vallan tehtävinä, samoin kohtuullisen asumistason järjestämistä varattomille, varattomien yliopisto-opiskelijoiden taloudellista tukemista ja kohtuullisen elintason turvaamista työttömille. Sen sijaan julkisen vallan vastuulle ei katsota kuuluvan yhtä suuressa määrin yritystoiminnan kasvun tukeminen tai työpaikan järjestäminen jokaiselle haluavalle.

Kuvio 8. PITÄISIKÖ JULKISEN VALLAN OLLA VASTUUSSA SEURAAVISTA ASIOISTA (tekstejä osin lyhennetty, %).

ISSP 2006 Valtion tehtävät / Suomen aineisto FSD2248

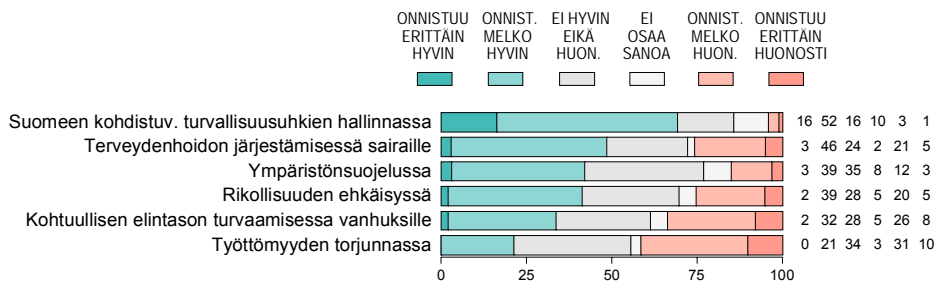
*Alkuperäinen muotoilu: 'Tiukkojen lakien säätämisestä teollisuuden ja muun elinkeinotoiminnan aiheuttamien ympäristövahinkojen vähentämiseksi'

4.3. Arviot hallituksen onnistumisesta eri asioissa

Suomen yhteiskunnallista ja taloudellista kehitystä viimeisten viiden vuoden aikana pidetään yleisesti ottaen melko menestyksellisenä. Vastaajista 53 % on tätä mieltä, 6 % vastaajista pitää sitä jopa erittäin menestyksellisenä. Vajaa 30 % katsoo, että kehitys ei ole ollut menestyksellistä. Pääasiallinen vastuu yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta menestyksestä on vastaajien mielestä sekä Suomen hallituksella että Euroopan unionilla (47 % pitää molempia yhdessä vastuullisina). Neljännes vastaajista kuitenkin katsoo, että vain Suomen hallitus on vastuussa.

Kun tämä kyselytutkimusaineisto koottiin vuonna 2006, Suomessa oli vallassa Martti Vanhasen I hallitus, jossa päähallituspuolueet olivat Keskustapuolue ja SDP. Vastaajat arvioivat siis vastauksissaan nykyistä Vanhasen II hallitusta edeltäneen hallituksen onnistumista. Parhaan arvosanan saa Suomeen kohdistuvien turvallisuusuhkien hallinta, jossa hallituksen katsotaan onnistuneen hyvin (68 % vastaajista on tätä mieltä). Suomeen kohdistuvat turvallisuusuhat eivät erilaisten uhka-arvioiden mukaan ole kovin merkittäviä, maa ei esimerkiksi ole kansainvälisen terrorismin kohdealueita. Työttömyyden torjunnasta hallitus saa heikoimman arvosanan. Vastaajista 41 % katsoo hallituksen onnistuneen siinä huonosti. (Kuvio 9) Vielä muita ankaremmin hallituksen toimia työttömyyden torjunnassa arvioivat työttömät itse, joista 66 % katsoo hallituksen onnistuneen huonosti, ja Vasemmistoliiton kannattajat (joista 73 %).

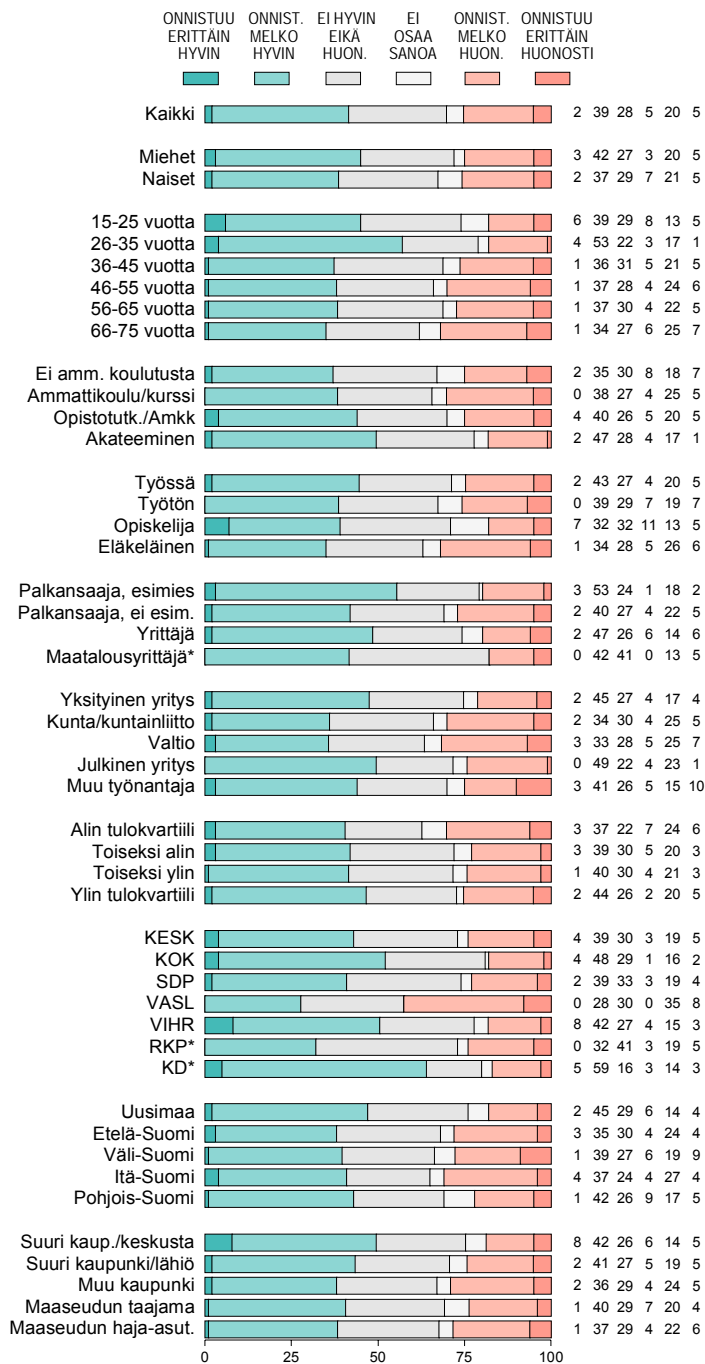
Kuvio 9. MITEN SUOMEN HALLITUS ONNISTUU NYKYISIN SEURAAVISSA ASIOISSA (%).

ISSP 2006 Valtion tehtävät / Suomen aineisto FSD2248

Koska suomalaiset tämän kyselyn mukaan haluaisivat lisätä julkisia menoja poliisin ja lainvalvonnan tehtäväalueille, on kiinnostavaa katsoa arvioita hallituksen onnistumisesta rikollisuuden ehkäisyssä. Vastaajista 41 % pitää hallituksen toimia onnistuneina, mutta neljännes on sitä mieltä, että hallitus on onnistunut huonosti rikollisuuden torjunnassa. Taustaryhmittäin tarkasteltuna muita kriittisimpiä ovat vanhemmat vastaajat, eläkeläiset, kuntien ja valtion työntekijät, puoluekannaltaan Vasemmistoliiton kannattajat, etelä- ja itäsuomalaiset sekä pienemmissä kaupungeissa asuvat vastaajat. (Kuvio 10.)

Kuvio 10. MITEN SUOMEN HALLITUS ONNISTUU NYKYISIN ERI ASI-OISSA: RIKOLLISUUDEN EHKÄISYSSÄ (%).

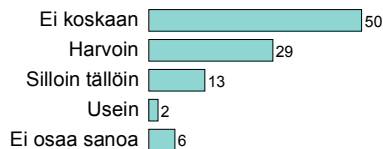
5. Oikeudenmukainen kohtelu ja korruptio

Suomalaiseen kulttuuriin kuuluu luottamus viranomaisten ja poliitikkojen kunnollisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen sekä ihmisiin yleensä. Korruptiomittauksissa Suomi on usein todettu yhdeksi maailman vähiten korruptoituneista yhteiskunnista. Yleinen kysymys ihmisten välisestä luottamuksesta tässä kyselyssä tosin osoittaa, että tietty varovaisuus tässäkin suhteessa vallitsee. Väittämän ”On vain harvoja ihmisiä, joihin voin täysin luottaa” kanssa samaa mieltä on 61 % vastaajista, ja väittämän ”Ellei ole varovainen, muut ihmiset käyttävät hyväkseen” allekirjoittaa 53 % vastaajista. Tulokset konkreettisempien kysymysten osalta kuitenkin vahvistavat aiempien tutkimusten antamaa kuvaa ihmisten käsityksistä oikeudenmukaisuudesta ja korruptoitumattomuudesta.

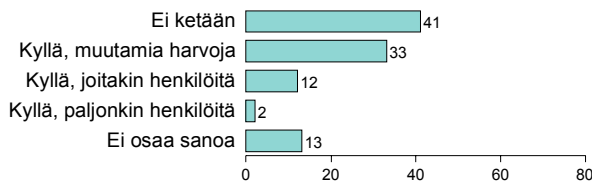
Henkilökohtaisen vaikutusvallan käyttö tärkeissä päätöksissä liittyy ilmiönä hallinnon ja virkamiesten integriteettiin ja etiikkaan. Vastaajista varsin harvat ovat joutuneet tilanteisiin, joissa heitä itseään on pyydetty vaikuttamaan tärkeisiin päätöksiin toisten eduksi, mutta monet kuitenkin tuntevat henkilöitä, joita voivat itse pyytää vaikuttamaan edukseen tärkeissä päätöksissä. (Kuvio 11). Kysymyksessä ei siis kysytä sitä, ovatko vastaajat joskus todella pyytäneet tuntemiaan henkilöitä vaikuttamaan omassa asiassaan.

Kuvio 11. HENKILÖKOHTAISEN VAIKUTUSVALLAN KÄYTTÖ TÄRKEISSÄ PÄÄTÖKSISSÄ (%).

a) Miten usein itseä pyydetään vaikuttamaan tärkeisiin päätöksiin toisten eduksi

b) Onko henkilöitä, joita itse voi pyytää vaikuttamaan edukseen tärkeissä päätöksissä

Riippuuko sitten ihmisten viranomaisilta saama kohtelu siitä, keitä he tuntevat, eli itse kunkin sosiaalisista verkostoista, eliitti- tai muusta sosiaalisesta asemasta tms.? Vastaajista 52 % katsoo kohtelun olevan tässä suhteessa epäoikeudenmukaista, siis kohtelu riippuu näistä tekijöistä. Kuitenkin valtaosan mielestä vastaajan itsensä kaltaisia ihmisiä kohtaan viranomaiset toimivat oikeudenmukaisesti, eli konkreettisia henkilökohtaisia epäoikeudenmukaisuuskokemuksia on todennäköisesti varsin vähän. Viranomaiset toimivat oikeudenmukaisesti vastaajan kaltaisia ihmisiä kohtaan lähes aina (29 % vastaajista on tätä mieltä), usein (38 %) tai ainakin silloin tällöin (17 %).

Juuri kukaan vastaajista ei ole kohdannut viimeisen viiden vuoden aikana viranomaista, joka olisi vihjannut haluavansa tai pyytänyt lahjusta tai suosionosoitusta vastineeksi jostain palvelusta. Korruptiokokemukset ovat siten lähes tuntemattomia suomalaisille. 88 % vastaajista ei ole kohdannut korruption yritystäkään, 5 % vastaajista on kohdannut harvoin ja 1 % silloin tällöin.

Kuten seuraava kuvio 12 osoittaa, suomalaisia poliitikkoja ja virkamiehiä pidetään vähemmän korruptoituneina kuin EU:n poliitikkoja ja virkamiehiä, mutta kaiken kaikkiaan vastaajat näkevät sekä suomalaiset että EU:n poliitikot ja virkamiehet varsin positiivisessa valossa suhteessa sekaantumiseen korruptioon. Mielenkiintoinen havainto on, että poliitikkojen ja virkamiesten välillä ei muodostu eroja. Sen sijaan vastaajien on ollut hieman vaikeampi arvioida EU-poliitikkojen ja virkamiesten korruptoituneisuutta kuin kotimaisten.

Kuvio 12.
Vastaajien käsitykset suomalaisten ja EU:n poliitikkojen ja virkamiesten sekaantumisesta korruptioon (%)

Kuinka monet sekaantuneet?	Poliitikot Suomessa	Virkamiehet Suomessa	EU-poliitikot	EU-virkamiehet
Ei juuri kukaan	14	12	3	3
Jotkut harvat	30	30	19	19
Muutamit	24	27	33	33
Melko monet	11	12	12	12
Lähes kaikki	2	2	2	2
En osaa sanoa	19	18	31	31

6. Euroopan unioni; politiikka, valta ja vaikutusvalta

ISSP 2006 aineiston kysymykset Euroopan unionista liittyvät pääasiassa siihen, miten paljon eri instansseilla ja ryhmillä katsotaan olevan valtaa ja vaikutusvaltaa jäsenmaita ja koko Euroopan unionia koskevista asioista, miten paljon vaikutusvaltaa pitäisi olla ja miten esimerkiksi kansalaisten vaikutusvaltaa voitaisiin lisätä. Joitakin yksittäisiä politiikkakysymyksiä on myös sisällytetty tähän osioon.

Politiikkakysymykset on esitetty vaihtoehtojen muodossa, kuten ”EU tukee köyhiä alueita ja jäsenvaltioita tasatakseen elintasoeroja Euroopassa. Kumpaa seuraavista keinoista tulisi käyttää?”. Vastaajista 74 % on sitä mieltä, että köyhien jäsenvaltioiden ja alueiden tulisi ehdottaa kehitysprojekteja, joiden rahoituksesta EU päättäisi. Vastaajista 13 % on sitä mieltä, että köyhien jäsenvaltioiden ja alueiden tulisi automaattisesti saada ylimääräistä rahoitusta, jonka käytöstä ne päättäisivät itse.

Maataloustuki on aihe, joka herättää keskustelua Suomessa varsinkin kesäaikaan. EU:n vuosibudjetista suurin osa käytetään maatalouden tukemiseen. Vastaajien mielipiteet maataloustausta jakaantuvat selvästi kahteen leiriin. Maataloustukia vähentäisi ja kohdentaisi varoja muihin menoihin 36 % vastaajista, mutta toista mieltä on 46 % vastaajista, joiden mielestä niitä ei tulisi vähentää. Vastaajista 48 % antaisi maataloustukea vain pientiloille ja 45 % vain köyhille alueille, mutta näissäkin vaihtoehdoissa 34 % ja 37 % vastaajista on päinvastaista mieltä. Taustaryhmittäin tarkasteltuna maataloustukien vähentäminen jakaa mielipiteitä enemmänkin. Maatalousyrittäjät itse luonnollisestikin katsovat lähes kaikki, että tukea ei tule vähentää, samoin 75 % Keskustapuolueen kannattajista. Maataloustukea puolestaan vähentäisivät muita ryhmiä useammin suurten kaupunkien keskustoissa asuvat vastaajat (47 %) ja Vasemmistoliiton (54 %) ja Kokoomuspuolueen kannattajat (53 %). (Kuvio 13).

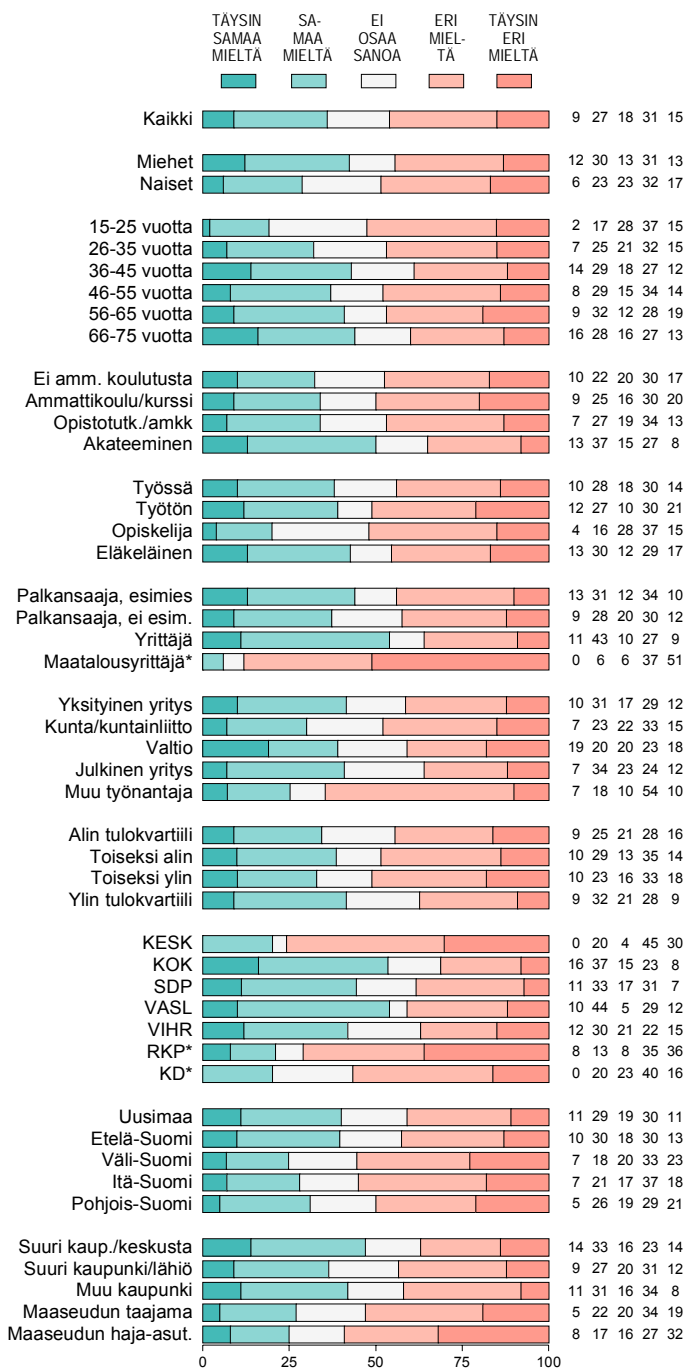
Demokratiavaje?

Näkemykset siitä, kenellä tai millä ryhmillä on liian paljon tai liian vähän vaikutusvaltaa Euroopan unionin asioihin Brysselissä, eivät yllätä. Peräti 82 % vastaajista katsoo, että EU:n suurilla jäsenvaltiolla on liikaa valtaa, ja vastaavasti pienillä jäsenvaltioilla katsotaan olevan liian vähän valtaa (68 %). (Kuvio 14).

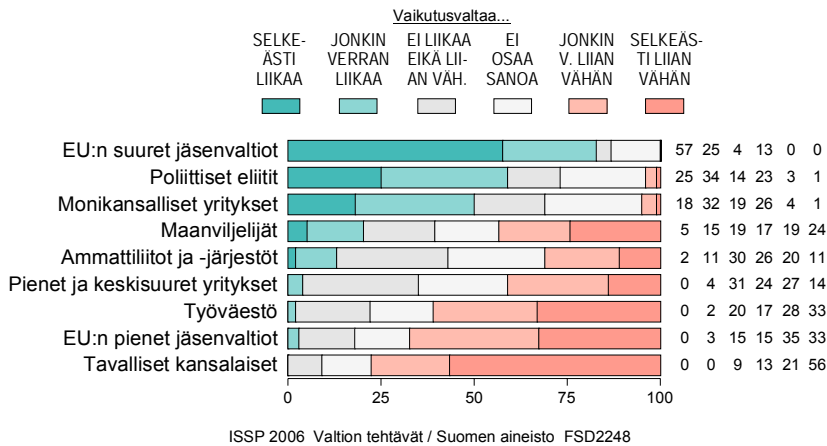
Politiittisilla eliiteillä ja monikansallisilla yrityksillä on vastaajien mielestä liikaa vaikutusvaltaa Brysselissä. Arvioitavista ryhmistä muita sen sijaan ei pidetä liian vaikutusvaltaisina. Selkeästi vähiten vaikutusvaltaa Euroopan unionin asioihin on tavallisilla kansalaisilla, vastaajista 77 % on tätä mieltä. Myös työväestö on ryhmä, jolla enemmistö vastaajista katsoo olevan liian vähän valtaa.

Euroopan unionia koskevassa keskustelussa ja myös useissa tutkimuksissa (esim. Loader ja Walker 2007) puhutaan demokratiavajeesta. Tämän kyselyn tulokset osoittavat, että suomalaisten mielestä demokratiavaje on olemassa, kun sitä mitataan kysymyksellä pienten valtioiden ja kansalaisten vaikutusvallasta EU:n asioihin. Suomalaisista tosin vain noin puolet on itse kiinnostunut EU:n politiikasta. Kansalaisilla siis koetaan olevan vähiten vaikutusvaltaa, mutta

Kuvio 13. "Maataloustukea tulisi vähentää ja varoja kohdentaa enemmän muihin menoihin" (%).

Kuvio 14. MILLÄ RYHMILLÄ ON LIIAN PALJON TAI LIIAN VÄHÄN VAIKUTUSVALTAA EUROOPAN UNIONIN ASIOIHIN BRYSSELISSÄ (%).

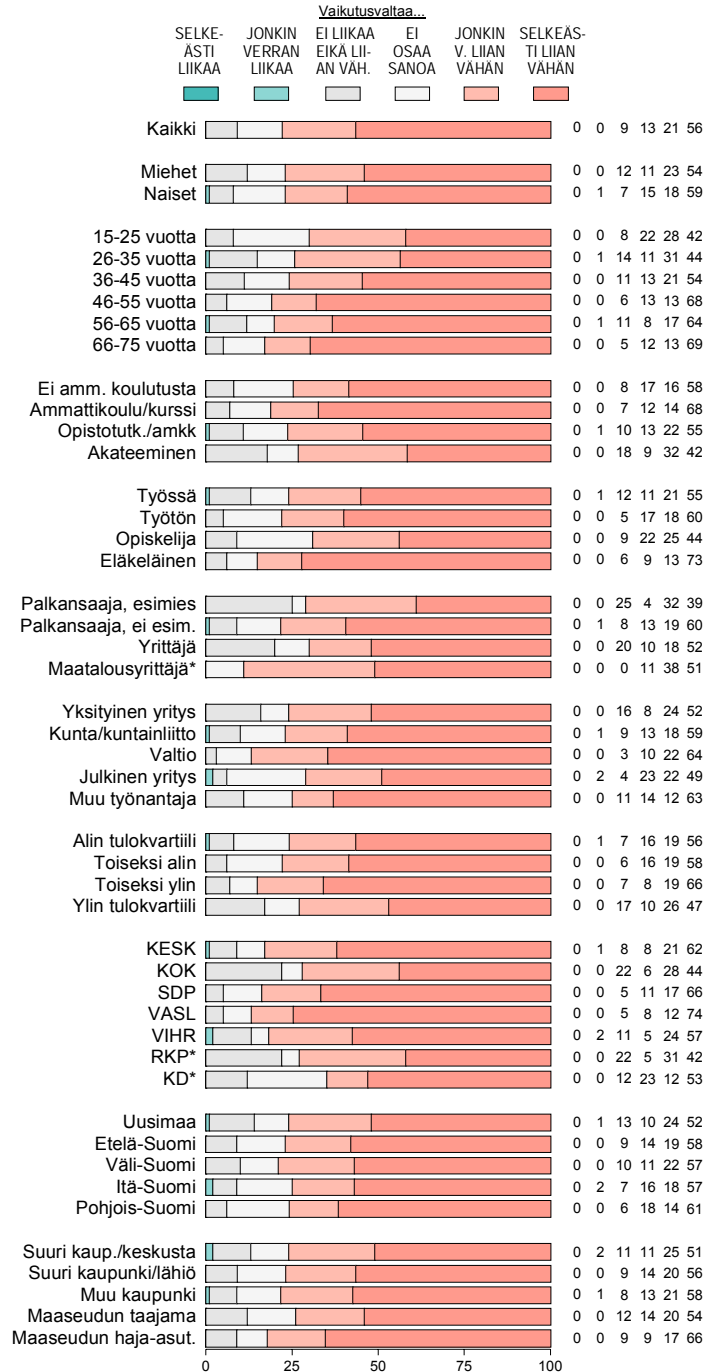
toisaalta kansalaisia ei EU:n politiikka kovin paljon kiinnostakaan. Kumpi on syy ja kumpi seuraus jää tässä tutkimuksessa avoimeksi kysymykseksi.

Tulosten taustaryhmittäinen tarkastelu ei tuota kovinkaan paljon eroja näkemyksissä EU:n pienten valtioiden vähäisestä vaikutusvallasta, mutta suhteessa tavallisten kansalaisten vaikutusvalttaan näkemykset vaihtelevat jonkin verran. (Kuvio 15). Sukupuolten välillä ei ole mielihope-eroja vaan naiset ja miehet ovat yhtä vahvasti sen kannalla, että kansalaisilla on liian vähän vaikutusvaltaa. Vanhemmat vastaajat sen sijaan ovat nuoria vahvemmin tätä mieltä. Maaseudun haja-asutusalueilla ja Pohjois-Suomessa asuvat vastaajat kokevat demokratiavajeen hieman suurempana kuin muut, samoin puoluekannaltaan Vasemmistoliiton ja SDP:n kannattajat.

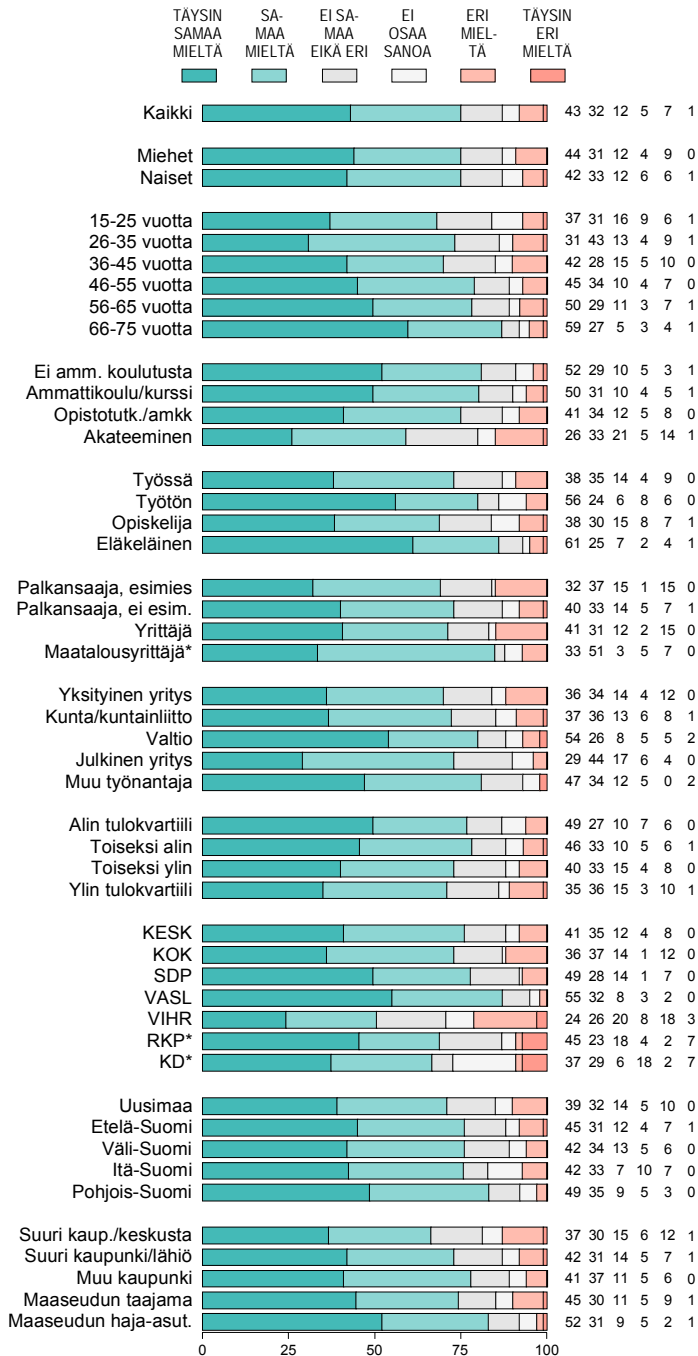
Yliä konkreettisesti kysymys siitä, missä määrin vastaaja itse kokee voivansa vaikuttaa päätöksiin Euroopan unionissa, antaa yhtä negatiivisen tuloksen. Vastaajista 71 % katsoo, ettei voi vaikuttaa lainkaan EU:n päätöksiin ja 20 % katsoo voivansa vaikuttaa vähän. Tosin vastaajat pitävät vaikutusvaltaansa päätöksentekoon vähäisenä myös Suomen politiikassa ja paikallistasollakin, mutta kuitenkin hieman parempana kuin EU:ssa. Sama kysymys hieman toisin muotoiltuna, eli onko vastaaja samaa vai eri mieltä väittämän ”*Kaltaisillani ihmisillä ei ole mitään samanvaltaa siihen, mitä EU päättää*” kanssa tuottaa vastaavan tuloksen, 75 % on samaa mieltä. Omia vaikutusmahdollisuuksiaan pitävät erityisen vähäisinä muita useammin iäkkäämmät ihmiset, vähiten koulutetut ja Pohjois-Suomessa sekä maaseudun haja-asutusalueilla asuvat. Sen sijaan jonkin verran positiivisemmin tilanteen näkevät akateemisesti koulutetut, yrittäjät ja esimiesasemassa olevat palkansaajat sekä Vihreiden kannattajat. (Kuvio 16).

Kuvio 15. RYHMIEN VAIKUTUSVALTA EUROOPAN UNIONIN ASIOIHIN: TAVALLISET KANSALAISET (%).

Kuvio 16. "Kaltaisillani ihmisillä ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä Euroopan unioni päättää" (%).

Vastaajat eivät myöskään pidä Euroopan parlamentin jäsenten vaikutusvaltaa EU:n päätöksiin ja politiikkaan merkittävänä. Peräti 72 % kaikista vastaajista katsoo ”meppien” vaikutusvallan olevan pieni. Kansan valitsemien europarlamentaarikkojen vaikutusvallan vähäisyys on jo huomattavasti vahvempi argumentti demokratiavajeväittämälle. Voi olla, että ihmisten näkemykset europarlamentaarikkojen vähäisestä vaikutusvallasta perustuvat enemmänkin tiedotusvälineiden uutisointiin kuin faktatietoon todellisesta vaikutusvallasta (esimerkiksi työryhmien jäsenyyksistä, puheenjohtajuuksista, verkostoista, osallistumisesta asioiden valmisteluun), koska työskentely Brysselissä on kuitenkin päivänpolitiikassa näkymättömämpää kuin työskentely Suomessa.

Aivan kaikki vastaajat eivät kuitenkaan näe europarlamentaarikkojen vaikutusvaltaa näin heikkona. Ne, jotka arvioivat vaikutusvallan suureksi muita taustaryhmiä useammin, ovat esimerkiksi opiskelijoita, nuorimpaan ikäluokkaan kuuluvia, akateemisesti koulutettuja ja suurten kaupunkien keskustoissa asuvia ja RKP:n kannattajia (joita puoluekantansa ilmoittaneista vastaajista on 4,8 %). Mutta kun kaikista vastaajista europarlamentaarikkojen vaikutusvallan arvioi suureksi vain 12 % niin näissäkin taustaryhmissä vain 15–23 % vastaajista on tätä mieltä.

Yritysten ja erilaisten edunvalvontaryhmien valtuuttamat edustajat pyrkivät vaikuttamaan eli lobbaamaan Brysselissä suoraan Euroopan unionin politiikkaan liittyvissä asioissa. Mielenpiteet lobbaamisen asianmukaisuudesta jakautuvat kahtia. 36 % vastaajista pitää sitä asianmukaisena toimintana mutta 35 % vastaajista puolestaan katsoo, että se ei ole asianmukaista toimintaa.

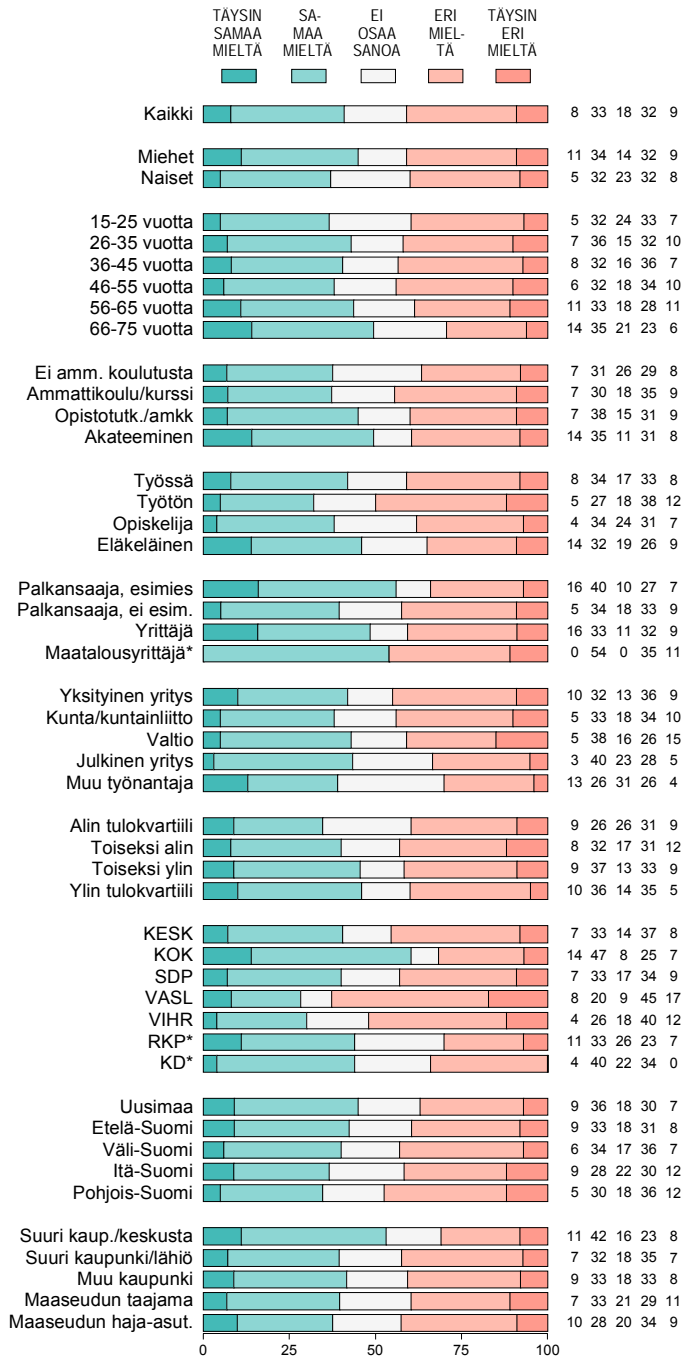
Kansalaisten vaikutusvallan lisääminen EU:n päätöksenteossa

Kyselyssä toistuu useissa kohdin näkemys siitä, että kansalaisilla yleensä ja vastaajilla itsellään ei ole vaikutusvaltaa Euroopan unionin politiikkaan ja päätöksentekoon. EU:n tulisi vastaajien mielestä kuitenkin päätöksenteossa aina asettaa kansalaisten mielipiteet etusijalle. Tätä mieltä on 63 % vastaajista. EU:n tulisi myös lisätä kansalaisten suoria vaikutusmahdollisuuksia päätöksentekoon. Toisaalta on myös niitä, jotka luottavat asiantuntijoiden asiantuntemukseen ja jättäisivät päätöksenteon mieluummin heidän vastuulleen. 35 % vastaajista katsoo, että tällä tavoin turvataan EU:n kehitys parhaiten.

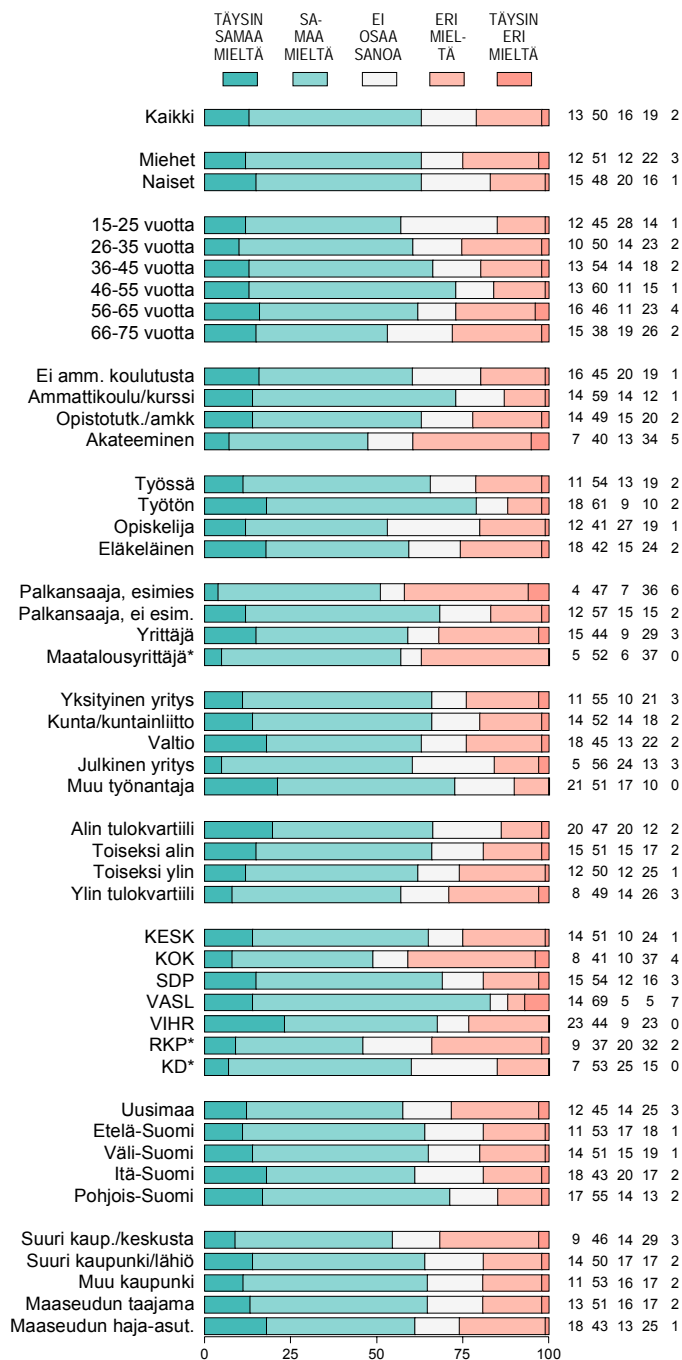
Kansanvalta vs. asiantuntijavalta -asetelmassa mielipiteet jakautuvatkin hieman enemmän, vaikka selvä enemmistö kannattaakin kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä. Vastaajista 41 % katsoo, että EU:n kaltainen laaja ja monimutkainen poliittinen järjestelmä ei olisi tehokas mikäli kansalaiset pääsisivät vaikuttamaan suoraan päätöksentekoon. Täsmälleen yhtä suuri osuus vastaajista eli 41 % on päinvastaista mieltä. (Kuvio 17).

Päätöksenteon tehokkuuden epäilevät kärsivän kansalaisosallistumisesta muita useammin iäkkäämmät henkilöt, korkeammin koulutetut, esimiesasemassa toimivat palkansaajat, Kokoomuksen kannattajat sekä Uudellamaalla ja Etelä-Suomessa ja suurten kaupunkien keskustoissa asuvat vastaajat. Mielenkiintoinen piikki on Kokoomuksen kannattajien kohdalla, heistä peräti 61 % katsoo, että kansalaisten osallistuminen heikentäisi EU:n päätöksenteon tehokkuutta. (Tästä huolimatta kokoomuslaisista silti 49 % katsoo, että kansalaisten suoria vaikutusmahdollisuuksia päätöksiin tulisi lisätä, kuten kuvio 18 osoittaa).

Kuvio 17. "EUn kaltainen laaja ja monimutkainen poliittinen järjestelmä ei olisi tehokas mikäli kansalaiset pääsisivät suoraan vaikuttamaan päätöksentekoon" (%).

Kuvio 18. "EUn tulisi lisätä kansalaisten suoria vaikutusmahdollisuuksia EUn päätöksiin" (%).

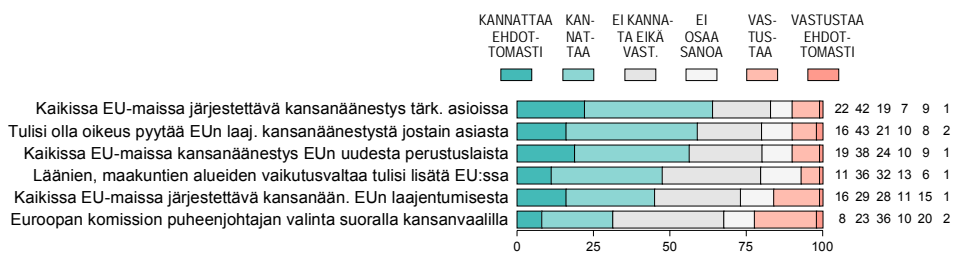

Tietämys Euroopan unionin päätöksistä ja toimenpiteistä vaikuttaa siihen, millä tavoin ja mihin asioihin kansalaisten vaikutusvalta kanavoituu. Tätä tietämystä tulisi vastaajien mukaan lisätä siten, että pääministeri ja ministeri tiedottavat säännöllisesti eduskunnalle ja kansanedustajille Eurooppa-neuvoston päätöksistä (86 % on tätä mieltä). Pääministerin tulisi tiedottaa kansalaisille suoraan EU:n huippukokousten tärkeistä päätöksistä, lähes 90 % vastaajista edellyttää suoraa tiedottamista. Myös europarlamentaarikkojen tulisi säännöllisesti tiedottaa äänestäjilleen Euroopan parlamentin tärkeistä päätöksistä.

Kansalaisten suorien vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä EU:n päätöksiin kannattaa enemmistö suomalaisista, mutta mielipide-eroja esiintyy taustaryhmittäin jonkin verran. Muita vielä enemmän kansanvaltaa lisäisivät ikäryhmään 46–55 vuotta kuuluvat, keskiasteen koulutuksen käyneet, työttömät, ei-esimiesasemassa olevat palkansaajat ja Vasemmistoliiton kannattajat.

Millä keinoilla kansalaisten vaikutusvaltaa EU:n päätöksentekoon sitten tulisi lisätä? Kansanäänestys kaikissa jäsenmaissa Euroopan unionin tärkeistä asioista saa eniten kannatusta. Kansalaisilla tulisi olla vastaajien enemmistön mukaan myös oikeus pyytää EU:n laajuista kansanäänestystä jostain asiasta, jota he pitävät tärkeänä. Uusi perustuslaki ja unionin laajentuminen ovat myös asioita, joista halutaan järjestettäväksi kansanäänestys. (Kuvio 19). Vastaajien mielestä myös läänien, maakuntien ja muiden vastaavien alueiden vaikutusvaltaa tulisi lisätä. Sen sijaan se, että Euroopan komission puheenjohtaja valittaisiin suoralla kansanvaalilla ei viritä mielipiteitä. Vain 31 % vastaajista kannattaa sitä ja 22 % puolestaan vastustaa, loput eivät osaa sanoa tai omaa mielipidettä asiasta.

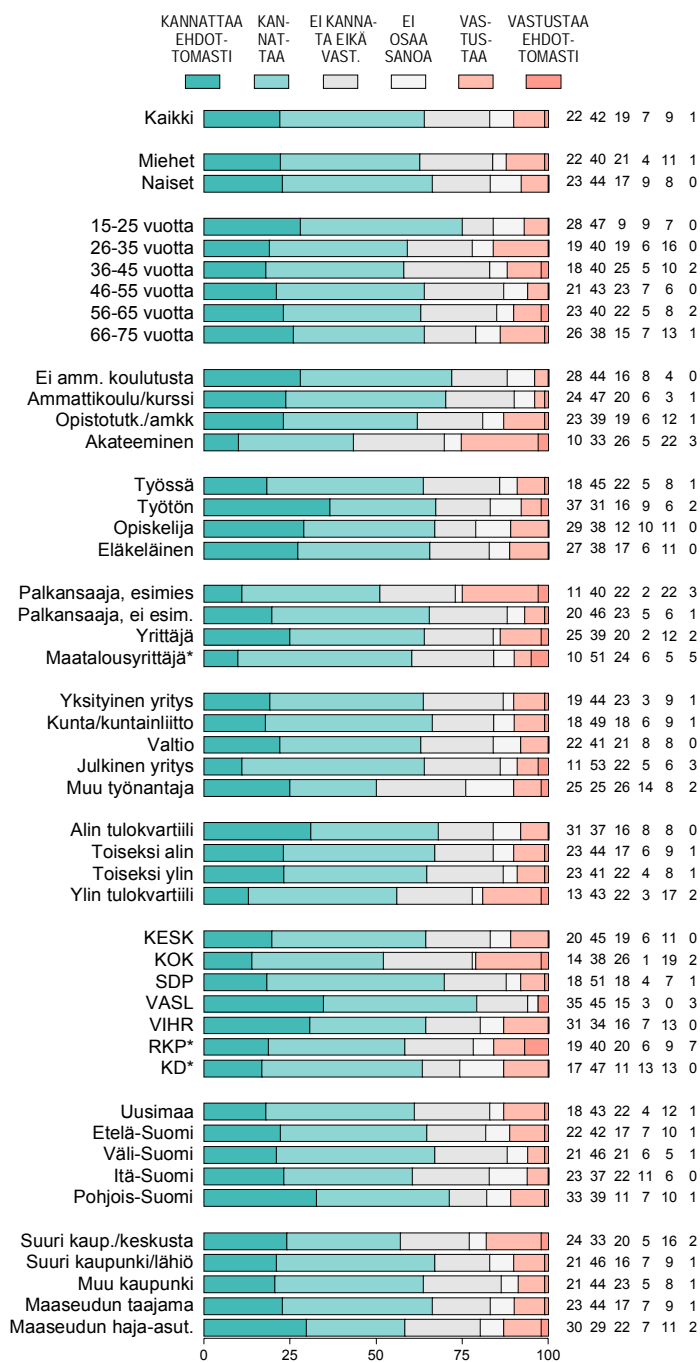
Kuvio 19. MITÄ MIELTÄ ON ERI TAVOISTA LISÄTÄ KANSALAISTEN VAIKUTUSVALTAA EU:n PÄÄTÖKSENTEOSSA (tekstejä pelkistetty, %).

ISSP 2006 Valtion tehtävät / Suomen aineisto FSD2248

Kansalaisten vaikutusvallan lisäämisen vahvinta keinoa eli kansanäänestysten järjestämistä kaikissa EU-maissa tärkeistä asioista kannatetaan siis vahvasti. Suomalaisista 64 % tukee ajatusta. Tämä kysymys herättää lukuisia lisäkysymyksiä, joita ISSP-kyselyssä ei tarkastella, kuten mitkä asiat ihmisten mielestä ovat tärkeitä asioita ja kuka tai mikä instanssi päättäisi kansanäänestykseen alistettavista asioista. EU:n laajuinen kansanäänestys on sekä kustannuksiltaan että

Kuvio 20. KANSALAISTEN VAIKUTUSVALLAN LISÄÄMINEN EUSSA:
KAIKISSA EU-MAISSA JÄRJESTETTÄVÄ KANSANÄÄNESTYS
TÄRKEISSÄ ASIOISSA (%).

tekniseltä toteutettavuudeltaan sen luokan toimenpide, että näitä tärkeitä asioita ei voisi tulla agendalle usein. Lomakkeessa mainitut unionin laajentuminen ja uusi perustuslaki täyttävät tosin epäilemättä tärkeän asian kriteerit.

Eniten kansanäänestysten järjestämistä kannattavat nuorimmat vastaajat ja puoluekannaltaan Vasemmistoliiton kannattajat. Alueelliset erot eivät ole suuria, mutta Pohjois-Suomessa kansanäänestyksiä kannatetaan vielä hieman enemmän kuin muualla. Vaikka vastustajia ei paljon löydykään, niin keskimääräistä enemmän kuitenkin Kokoomuksen kannattajissa (21 %), ylimmässä tuloluokassa (19 %), esimiesasemassa olevien palkansaajien keskuudessa (25 %) ja akateemisesti koulutetuissa (25 %).

7. Joustava hyvinvointivaltio ja oikeusvaltio

7.1. Joustava hyvinvointivaltio

Suomessa on pitkä hegeliläis-snellmanilainen traditio valtioajattelussa. Valtion katsotaan mahdollistavan vapauden ja valtiota pidetään kaiken kaikkiaan ”hyvänä” asiana. Hyvinvointivaltioon luotetaan kansalaisten elämän ja elämänehtojen turvaajana, vaikka sen kriisiytymisestä, purkamisesta ja muutostarpeista on puhuttu vuosia. Hyvinvointivaltion periaatteellisesta säilyttämisestä ainakin joissain muodoissaan vallitsee poliittinen konsensushenki. Hallinnon kehittäminen, kuten esimerkiksi valtion tehtävien yksityistäminen, ulkoistaminen ja erilaiset kumppanuusjärjestelmät muokkaavat hyvinvointivaltion rakenteita vähitellen.

Hyvinvointivaltion kannatus ilmenee tässä kyselyssä monessa kohtaa. Vastajat vastustavat julkisten menojen leikkauksia, kannattavat työllisyysohjelmien rahoittamista, ovat valmiita veronkorotuksiin julkisten terveysmenojen lisäämiseksi ja lisääisivät julkisia menoja sekä kansaneläkkeiden että poliisin ja lainvalvonnan osalta. Poliisitoimi koetaan Suomessa selvästi hyvinvointivaltiotehtävänä, jonka vastuulla on päihtyneiden säilöönnotto, syrjäytymisen ehkäisy, väkivallan ehkäiseminen jne. Lisäksi suomalaiset pitävät varsin monia tehtäviä nimenomaan julkisen vallan vastuulle kuuluvina, kuten terveydenhuollon järjestämistä, kohtuullisen elintason turvaamista vanhuksille, varattomille, opiskelijoille ja työttömille sekä ympäristövahinkojen vähentämistä lainsäädännöllä.

Kysymys sosiaalisesta turvallisuudesta tai turvattomuudesta kytkeytyy pitkälti julkisiin palveluihin, niiden riittävyteen, kattavuuteen ja laatuun. Hyvinvointivaltio hoitaa pääosan sosiaalisen turvallisuuden tehtävistä (terveyden- ja sairaanhoito, työkyvyttömyys, työtapaturma, vanhuus- ja muu vakuutus, lapsilisä, sosiaaliapu). Tähän järjestelmään ovat parin viimeisen vuosikymmenen aikana nivoutuneet ns. integrointipolitiikat sekä syrjäytymisen ehkäisy. (Castel 2007, 47).

Hyvinvointivaltion ja turvallisuuden välisen suhteen keskeinen ja ajankohtainen kysymys onkin, missä määrin yleinen turvattomuus on sosiaalisen turvattomuuden seurausta? Takaako tai tuottaako (edes osittain) hyvinvointivaltio ja sosiaalinen turvallisuus yleisen turvallisuuden? Suomalaiset näyttävät uskovan tähän yhtälöön, ja virallisestikin se on esimerkiksi hallituksen hyväksymän sisäisen turvallisuuden ohjelman lähtökohtana. Valtiota siis tarvitaan ja siihen suhtaudutaan myönteisesti. Castelin mukaan joustava ja aktiivinen hyvinvointivaltio ei ole pelkkä retorinen tehokeino, vaan siinä tulee muotoilluksi tietty vaatimus; vaatimus siitä, että ei haluta yhteiskuntaa, joka on jakautunut voittajiin ja häviäjiin, rikkaisiin ja köyhiin, mukana olijoihin ja syrjäytyneisiin. Valtion tehtäviin kuuluu siten sekä sosiaalisen turvallisuuden että yleisen turvallisuuden takaaminen.

7.2. Venyttääkö terrorismi oikeusvaltion rajoja?

”Nykyään ollaan laajasti yhtä mieltä siitä, että yleisen (omaisuuden ja henkilöiden) turvallisuuden takaamiseksi vaaditaan valtion vahvaa läsnäoloa: oikeusvaltiota on puolustettava.” (Castel

2007, 64). Turvallisuuskysymykset ja terrorismi ovat tuoneet valtion takaisin yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kiinnostuksen kohteeksi eikä Castel suinkaan ole ainoa, joka on päättynyt valtion merkityksen korostamiseen kollektiivisen turvallisuuden takaajana. Markkinat ja turvabisnes eivät kykene luomaan turvallisuutta kaikille vaan ainoastaan maksaville asiakkailleen. Mutta jotta valtiota voidaan puolustaa siihen pitää liittää positiivisia määreitä kuten mm. Loader ja Walkerin tekevät. Angloamerikkalaisessa tutkimuksessa ei tunneta oikeusvaltio-termiä samassa merkityksessä kuin Manner-Euroopassa, joten he korostavat demokraattista turvallisuuden hallintaa. Toisaalta käytännössä viime vuosina monet poliisitoimet esimerkiksi Britanniassa ja Ranskassa ovat militarisoituneet mellakoiden ja terrorismin torjunnan myötä; ”uusi vihollinen” on sekä ulkoinen (Al-Qaida tai muu ulkomainen terroristiryhmä) että sisäinen (ns. kotoperäinen ”home-grown” terrorismi). Radikaloitumisen ja rekrytoinnin ehkäiseminen on tullut syrjäytymisen ehkäisyn rinnalle, ehkä mennyt ohikin. Oikeusvaltion ja demokratian arvot ja käytännöt joutuvat helposti koetukselle.

Terrorismia ja sen torjuntaa koskevia kysymyksiä on liitetty mukaan useisiin kansallisiin ja kansainvälisiin kyselytutkimuksiin 2000-luvulla. Uhka on tullut yhä todellisemmaksi ihmisten mielessä terrori-iskujen saaman julkisuuden seurauksena. Uhka on myös toisentyypinen kuin esimerkiksi globaaliin ilmastomuutokseen liittyvä turvallisuusuhka. Mikä on valtion tehtävä näiden uhkien suhteen? Pitäisikö valtioilla ja turvallisuusviranomaisilla olla vapaat kädet tällaisten uhkien torjunnassa, jopa niin pitkälle, että venytettäisiin oikeusvaltion rajoja turvallisuuden nimissä?

Suomalaisilla on tämän tutkimuksen mukaan varsin maltillinen kanta näihin kysymyksiin ja vaikka vahva oikeusvaltioajattelu vallitseekin, suhtautuminen terrorismin torjunnan keinoihin kuitenkin osoittaa, että oikeusvaltioperiaatteista voidaan joissakin tapauksissa tinkiä. Vastaajista (70 %) katsoo, että viranomaiset voivat kuunnella salaa ihmisten puhelinkeskusteluja, jos epäilevät terroriteon olevan tekeillä. Vastaajista 44 % sallisi myös viranomaisten pysäyttävän ja tutkivan ihmisiä kadulla sattumanvaraisesti. Jopa ihmisten pidättäminen määräämättömäksi ajaksi asettamatta syytteeseen viranomaisten epäillessä terroritekoa saa puoleen 37 % suomalaisista. Tosin tässä kysymyksessä jo enemmistö, eli 58 % on selkeästi vastaan.

Tutkimuksissa on jo viime vuosikymmenen aikana puhuttu sellaisesta yhteiskunnallisesta ilmiöstä kuin turvallistuminen tai turvallistaminen. Suomen kielen eksakti muotoilu riippuu siitä, pidetäänkö ilmiötä sivuvaikutuksena vai intentionaalisenä toimintastrategiana. Yhtä kaikki sillä tarkoitetaan mm. sitä, että yhteiskunnallisia ja muita ongelmia ja ilmiöitä tarkastellaan turvallisuusasioina, vaikka ne eivät aiemmin olisi liittyneet mitenkään esimerkiksi rikollisyyteen tai ns. perinteiseen turvallisuuskategoriaan. Turvallistaminen on ulottunut ihmisten jokapäiväisestä elämästä (ks. esim. Rose 1999) suuriin kansallisiin ja kansainvälisiin poliittisiin ja sosiaalisiin kysymyksiin kuten maahanmuutto, turvapaikkapolitiikka, vapaa liikkuminen jne. Terrorismin ja terrorismin torjunnan on sanottu kiihdyttäneen turvallistamista niin, että lähes kaikkia asioita on alettu katsoa turvallisuusnäkökulmasta.

Monia hyvinvointivaltioitehtäviä kuten syrjäytymisen ehkäisy on meilläkin siirtynyt turvallisuustehtävien kategoriaan sekä poliisin toimintamallien kehittymisen myötä että vuonna 2004 hyväksytyin ensimmäisen Sisäisen turvallisuuden ohjelman myötä. Siirtymän merkityksestä ei voida vielä tehdä arvioita, mutta ainakaan tiedossa ei ole merkittäviä budjettisiirtymiä sosiaali- ja terveyshallinnosta vaikkapa poliisitoimelle (kuten on viime vuosina tapahtunut esi-

merkiksi Isossa-Britanniassa, jossa suuret panostukset lainvalvontaan ovat osittain siirtymää sosiaalisektorilta).

Euroopan unionin yhteinen turvallisuuspolitiikka ja yhteistyö sisä- ja oikeusasioissa laajenee koko ajan. Viime vuosien tärkeimmät ohjelmat kuten Haagin ohjelma (2005) yhtenäistävät ja määrittävät kansainvälistä poliisiyhteistyötä. Ohjelmassa on myös lueteltu runsaasti tehtäviä, joita jäsenvaltioissa on hoidettava. Näitä ovat esimerkiksi terrorismin torjunta ja erityisesti radikalisoitumisen ja rekrytoinnin ehkäisy. Haagin ohjelman toimeenpanosuunnitelmassa esimerkiksi lähipoliisitoimintaa pidetään poliisin paikallisen terrorismin torjunnan yhtenä tärkeimpänä keinona. Valtion turvallisuustehtävän ”sateenvarjon” laajetessa oikeusvaltioperiaatteet ja oikeusvaltiokäytäntöjen säilyttäminen ja kehittäminen on otettava huomioon päätöksenteossa. Suomalaiset ovat tämän tutkimuksen mukaan edelleen pääosin oikeusvaltioperiaatteiden kannattajia.

7.3. Demokratiavaje ja kansalaisten osallistuminen

Kyselyn mukaan suurin osa suomalaisista on kiinnostunut politiikasta mutta pitää omia vaikutusmahdollisuuksiaan vähäisinä ja katsoo, että tavallinen kansalainen ei ylipäätään voi vaikuttaa merkittävästi politiikkaan. Demokratiavaje näyttää vielä suuremmalta, kun on kyse Euroopan unionin politiikasta ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksista. Brysselissä on liikaa valtaa vastaajien mukaan suurilla jäsenvaltioilla, poliittisilla eliiteillä ja monikansallisilla yrityksillä. Vähiten vaikutusvaltaa EU:n asioihin on tavallisilla kansalaisilla. Europarlamentaarikkojen vaikutusvaltaa päätöksentekoon pidetään niin ikään varsin vähäisenä.

Euroopan unionin tulisi vastaajien mielestä kuitenkin asettaa kansalaisten mielipiteet etusijalle ja lisätä suoria vaikutusmahdollisuuksia. Osa luottaa tosin asiantuntijavaltaan ja sen tehokkuuteen verrattuna siihen, että kansalaiset pääsisivät enemmän vaikuttamaan päätöksentekoon. Kun kysytään parhaita keinoja kansalaisten vaikutusvallan lisäämiselle, 64 % suomalaisista kannattaa kansanäänestysten järjestämistä kaikissa EU-maissa tärkeistä asioista.

7.4. Lopuksi

Tässä kyselytutkimuksessa on tarkasteltu monipuolisesti suomalaisten mielipiteitä valtion tehtävistä ja vastuusta. Tuloksena on, että hyvinvointivaltiotehtäviä pidetään tärkeinä julkisen vallan vastuulla olevina tehtävinä. Poliisia ja yleistä turvallisuutta pidetään niitäkin tärkeinä, ne ovat osa hyvinvointivaltiota. Valtioon suhtaudutaan kaiken kaikkiaan hyvin positiivisesti, ja sen vallankäytön rajoituksista vallitsee pitkälti vielä oikeusvaltioperiaatteisiin nojaava ajattelutapa. Terrorismi ja sen torjunnan keinot tosin jo jakavat mielipiteitä jonkin verran. Osa suomalaisista venyttäisi oikeusvaltioperiaatteita niissä tilanteissa, joissa viranomaiset epäilevät terroriteon olevan valmisteilla.

Terrorismi ja sen torjuntakeinot – valtion reaktiot, poliisitoiminta (tai sota terrorismia vastaan), tiedustelu, tiedonvaihto jne. – palauttavat meidät valtioteorioiden perimmäisten kysymysten ääreen. Jos absoluuttinen valtio takaa absoluuttisen turvallisuuden niin mikä on sen

hinta? Jos valtiolla on legitiimi yksinoikeus väkivallan käyttöön alueellaan niin voidaanko legitiimisyys kiistää missään tapauksessa? Vaikka valtioteoreettiset pohdinnat jäävätkin tulevien tutkimusten haasteiksi niin kansainvälinen vertailututkimus valtion tehtävistä ISSP-aineistojen pohjalta odottaa tekijäänsä heti, kun muiden maiden tutkimustulokset ovat saatavissa. Tulee olemaan kiinnostavaa verrata suomalaisten valtiomielipiteitä kansainvälisiin tuloksiin!

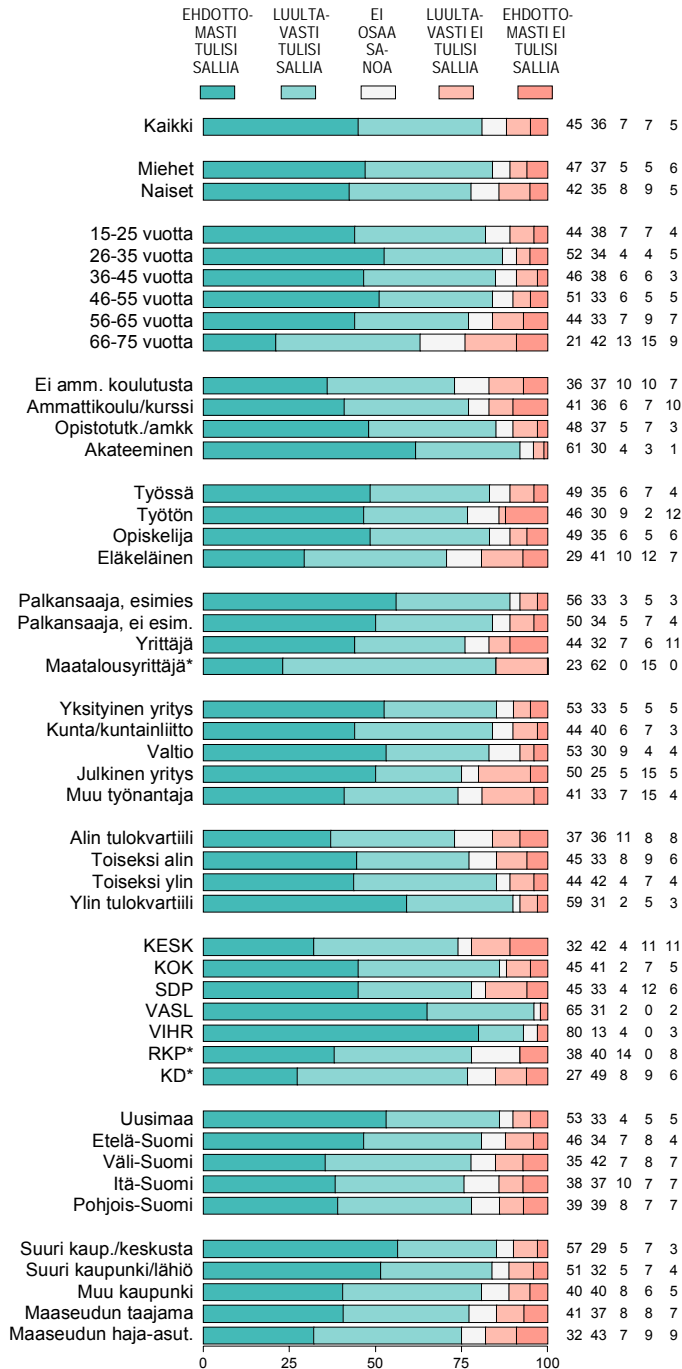
Kirjallisuus

- Arjen turvaa. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäasiainministeriö 49/2004.
- Bang, H.P. ja Dyrberg, T.B. (2000) Governance, self-representation and democratic imagination. Teoksessa Saward (toim). Democratic Innovation. Routledge. ECPR.
- Berki, R.N. (1986) Security and Society – Reflections on Law, Order and Politics. Dent.
- Castel, R. (2007). Sosiaalinen turvattomuus. Mitä on olla suojattu? Kelan tutkimusosasto. Helsinki. (Alkuperäinen teos 2003, ranskan kielestä suomentanut Tiina Arppe).
- de Lint, W.; Virta, S. ja Deukmedjian, J. (2007) The Simulation of Crime Control; a Shift in Policing. American Behavioral Scientist. Vol 50, nr 12.
- Dewey, J.(2006). Julkinen toiminta ja sen ongelmat. Vastapaino. Tampere. (Alkuperäinen teos ”Public and Its Problems” 1924. Southern Illinois University Press.)
- Ericson, R. (2007). Crime in an Insecure World. Polity Press. Cambridge.
- Hobbes, T. (1999). Leviathan. Suom. Timo Aho. Vastapaino, Tampere. (Alkuperäinen teos 1651).
- Holloway, J. (2002). Change the world without taking power. The meaning of revolution today. Pluto Press. London.
- Hänninen, S. (1986). Valtiosta valtaan. Tutkijaliitto. Jyväskylä.
- Jansson, J.-M. (1969). Poliitiikan teoria. Tammi. Helsinki.
- Johnston, L. ja Shearing, C. (2003). Governing Security. Explorations in Policing and Justice. Routledge.
- Laitinen, K. (1999). Turvallisuuden todellisuus ja problematiikka. Tulkintoja uusista turvallisuuksista kylmän sodan jälkeen. Studia Politica Tamperensis. 7. Tampere.
- Loader, I. ja Walker, N. (2007). Civilizing Security. Cambridge University Press.
- Lukes, S. (2007). Pathologies of Markets and States. Teoksessa Downes et.al toim. Crime, Social Control and Human Rights. Willan Publishing. Cullompton.
- Melin, H.; Blom, R. ja Kiljunen, P. (2007) Suomalaiset ja työ. Raportti ISSP 2005 Suomen aineistosta. Yhteiskuntatieteellisen tietoaarkiston julkaisuja 3. Tampere.
- Paastela, J. (2005). Toim. Terrorismi – Ilmiön tausta ja aikalaisanalyysijä. Niin & näin –lehden kirjasarja. Eurooppalaisen filosofian seura ry. Tampere.
- Pekonen, K. (1995). Kohti uutta hallinta-ajattelua julkisessa hallinnossa? Hallinnon kehittämiskeskus. Helsinki.
- Platon (1999). Teokset IV. Valtio. Suom. Marja Itkonen-Kaila. Otava. Helsinki. (Alkuperäinen teos n. 388 eKr)
- Pulkkinen, T. (1989). Valtio ja vapaus. Tutkijaliitto. Jyväskylä.
- Rose, N. (1999) Powers of Freedom. Cambridge University Press. Cambridge.
- Turkka, T. (2004). Laslett and beyond. John Locke’s Two Treatises of Government Revisited. Studia Politica Tamperensis nr 13. Tampere.
- Vaara, E. ja Laine, P. (2006). Kriittinen diskurssianalyysi metodologiana strategiatutkimuksessa. Teoksessa Rolin ym. (toim) Soveltava yhteiskuntatiede ja filosofia. Gaudeamus, Helsinki.
- Vartola, J. (2004). Näkökulmia byrokraatiaan. Johtamistieteiden laitos, Tampereen yliopisto. Tampereen yliopistopaino Juvenes Print.
- Virta, S. (1999). Poliisi ja turvayhteiskunta. Edita. Helsinki.
- Virta, S. (2006). Security. Hakusana. The Sage Dictionary of Criminology. Sage, Lontoo.

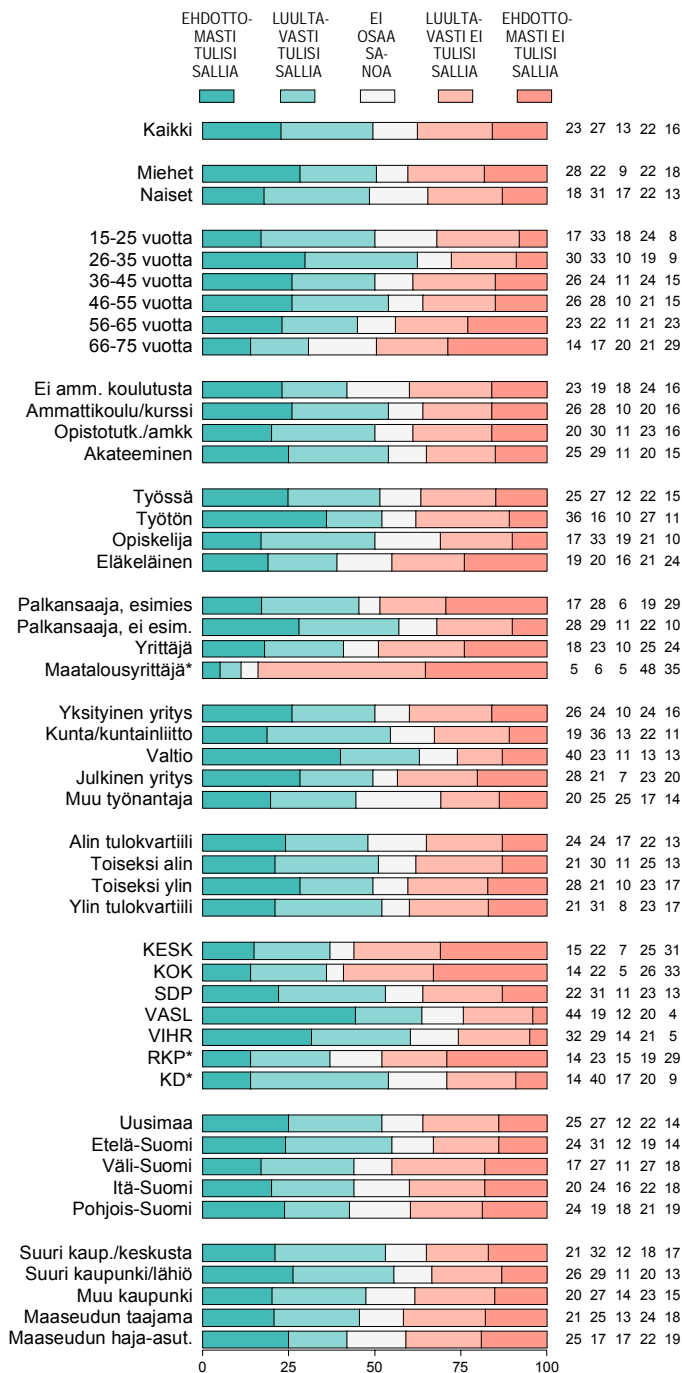
Tutkimusaineisto

ISSP 2006 : valtion tehtävät IV : Suomen aineisto [elektroninen aineisto]. FSD2248, versio 1.0 (2007-04-03). Blom, Raimo (Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos) & Melin, Harri (Turun yliopisto. Sosiologian laitos) & Tanskanen, Eero (Tilastokeskus. Haastattelu- ja tutkimuspalvelut) [tekijä(t)]. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2007.

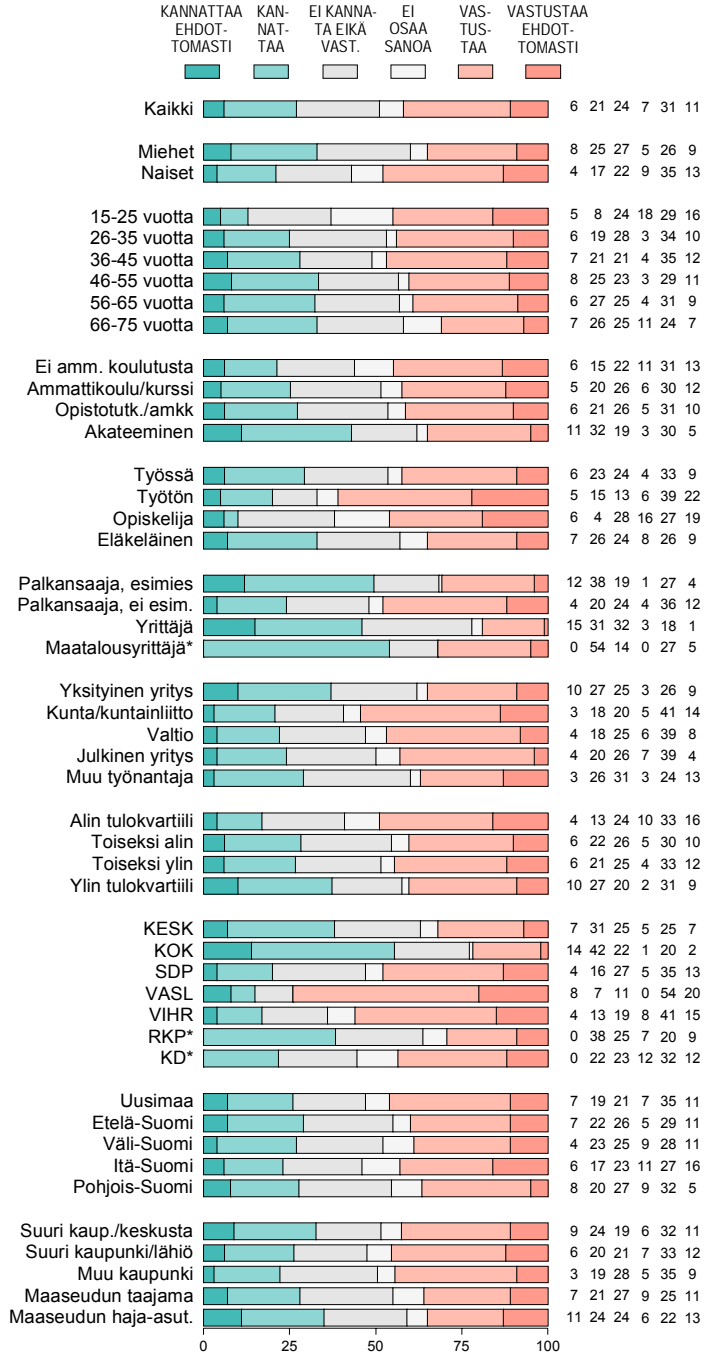
Liitekuvio 1. MITKÄ PROTESTITOIMET PITÄISI SALLIA: PROTESTIMARSSIEN JA MIELENOSOITUSTEN JÄRJESTÄMINEN (%).

Liitekuvio 2. MITKÄ PROTESTITOIMET PITÄISI SALLIA: HALLITUSTA VASTUSTAVAN YLEISLAKON JÄRJESTÄMINEN (%).

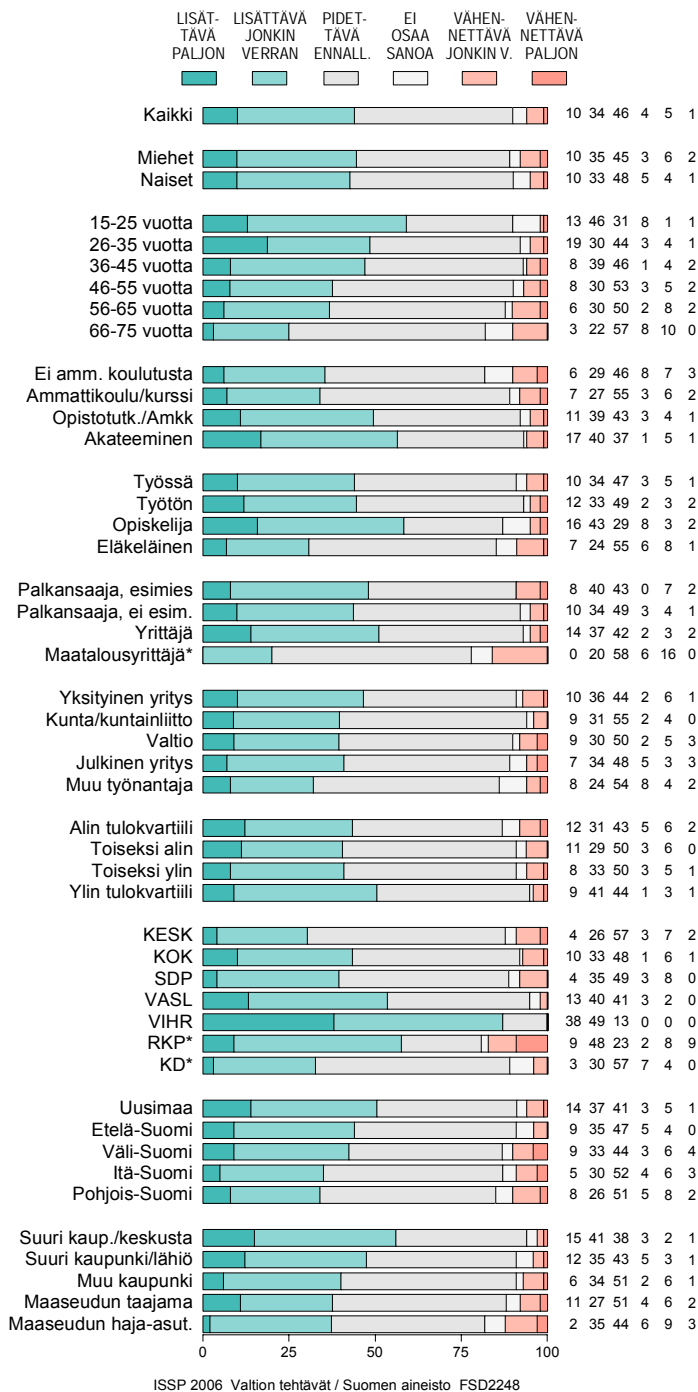

Liitekuvio 3. SUHTAUTUMINEN HALLITUKSEN TALOUSPOLIITTISIIN KEINOIHIN: JULKISTEN MENOJEN LEIKKAUKSET (%).

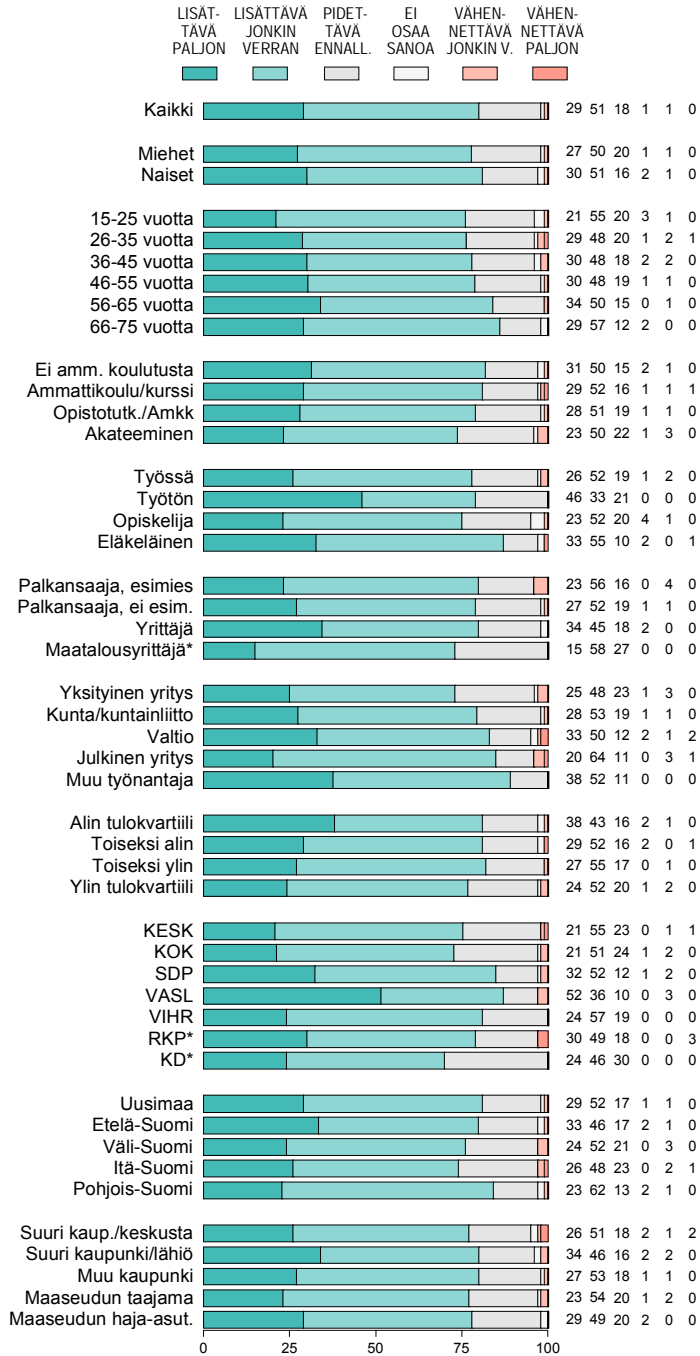

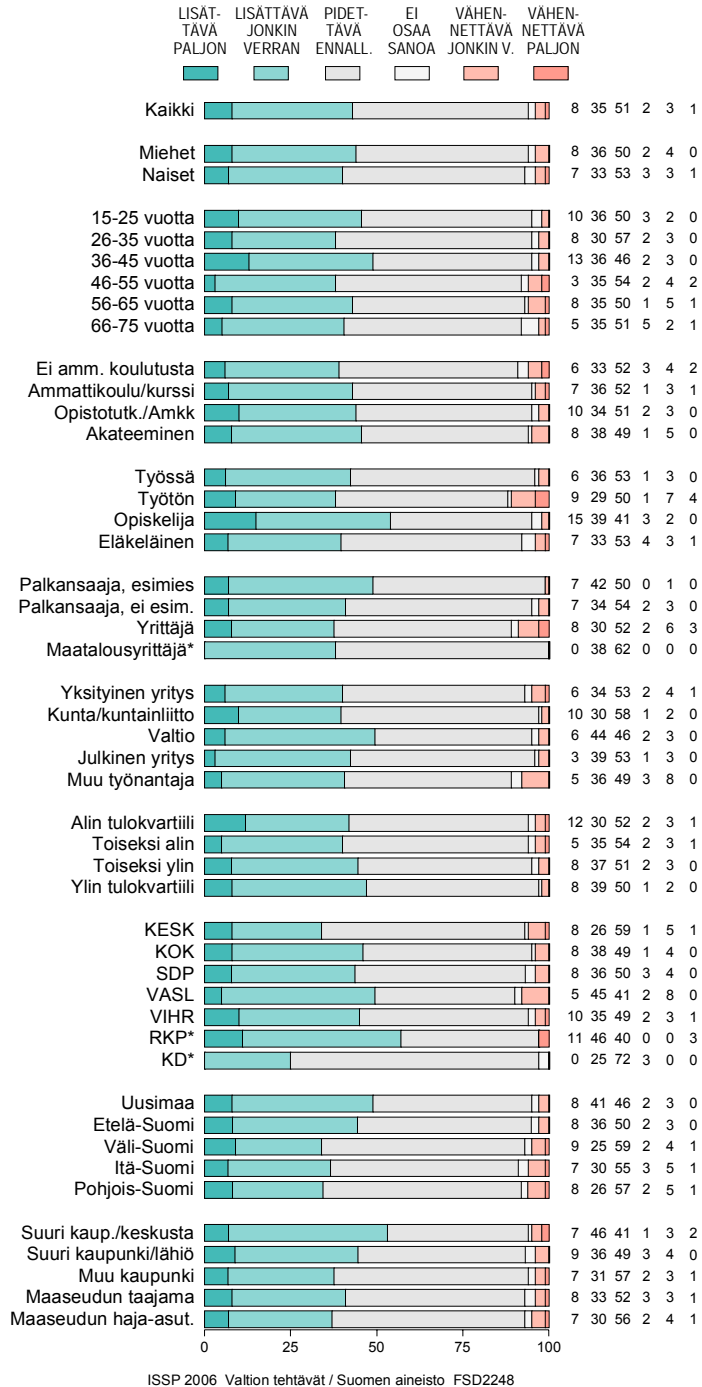
Liitekuvio 4. SUHTAUTUMINEN JULKISIIN MENOIHIN: YMPÄRISTÖ (%).

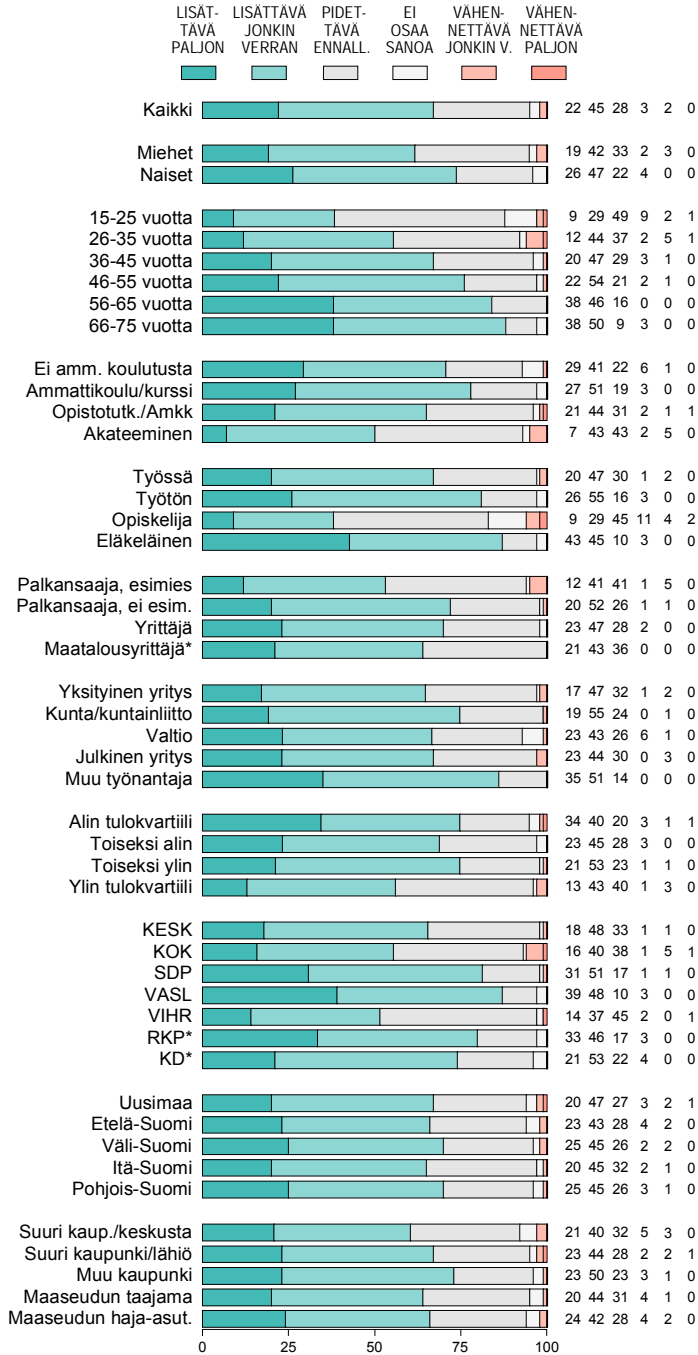
Liitekuvio 5. SUHTAUTUMINEN JULKISIIN MENOIHIN: TERVEYS (%).

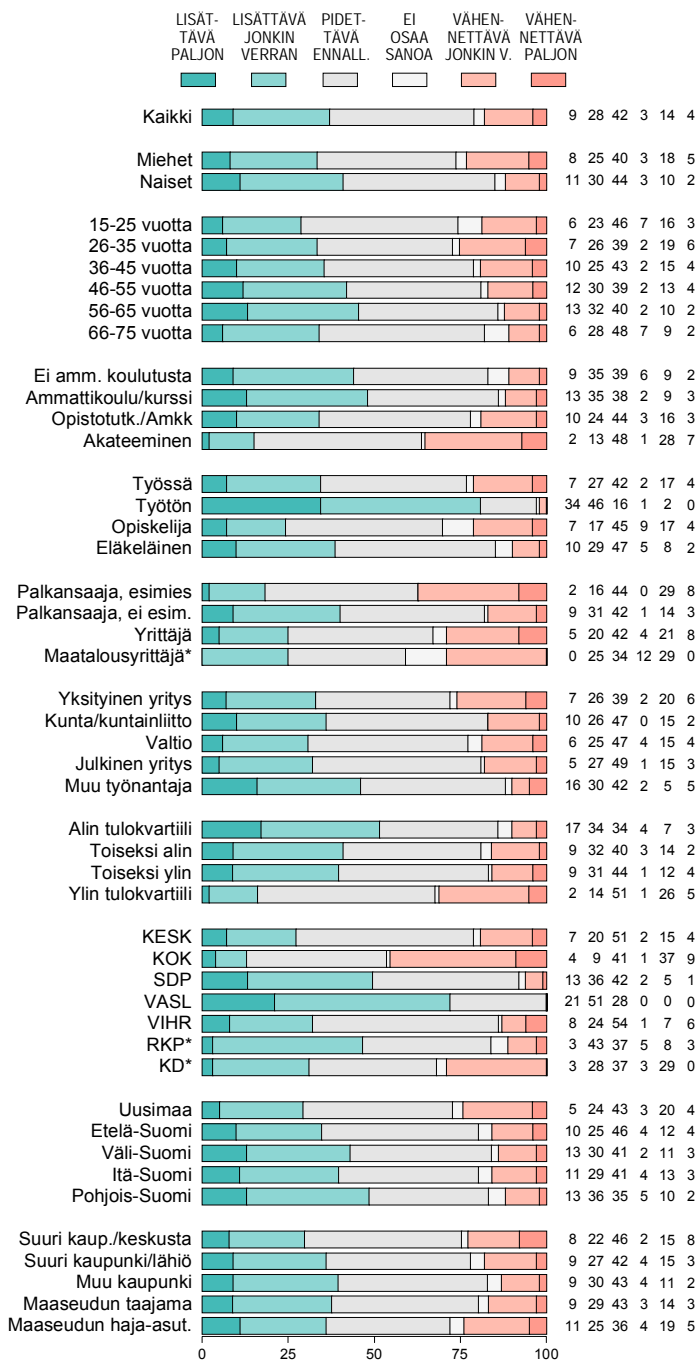
Liitekuvio 6. SUHTAUTUMINEN JULKISIIN MENOIHIN: KOULUTUS (%).

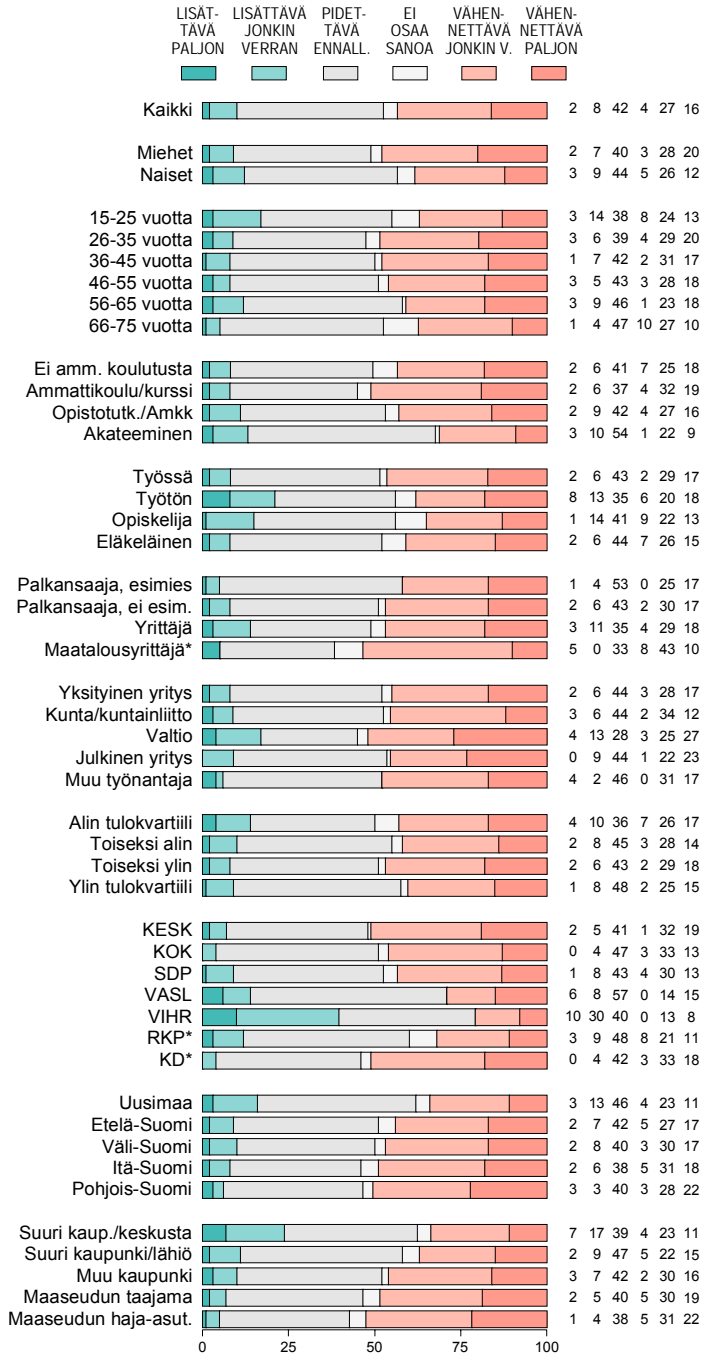
Liitekuvio 7. SUHTAUTUMINEN JULKISIIN MENOIHIN: KANSANELÄKKEET (%).

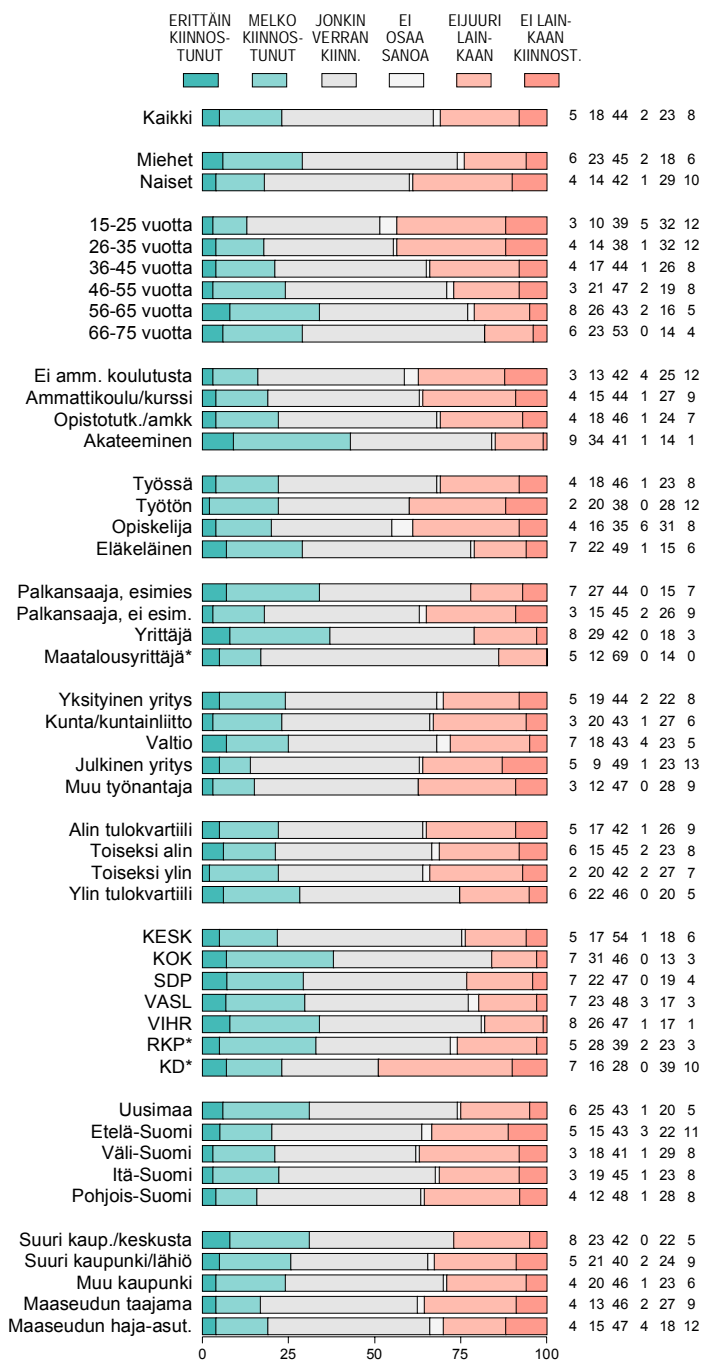
Liitekuvio 8. SUHTAUTUMINEN JULKISIIN MENOIHIN: TYÖTTÖMYYS-KORVAUKSET (%).

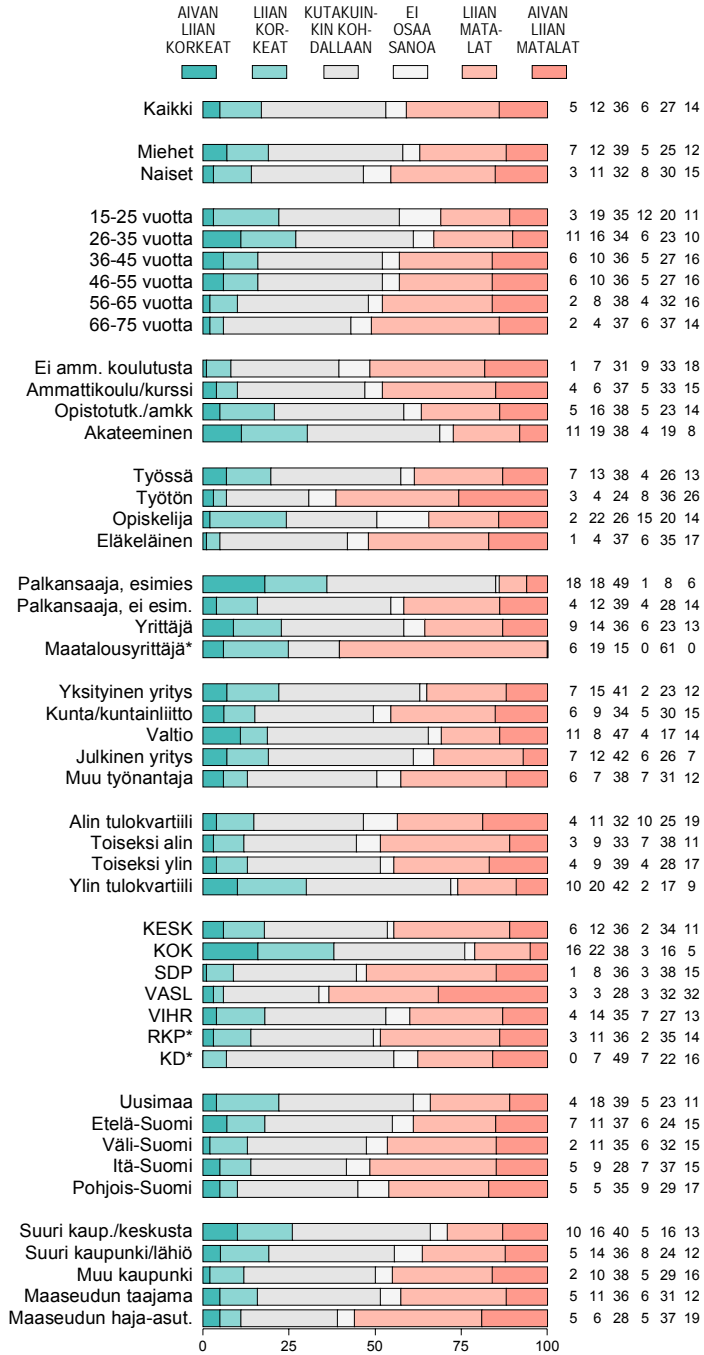
Liitekuvio 9. SUHTAUTUMINEN JULKISIIN MENOIHIN: KULTTUURI JA TAITEET (%).

Liitekuvio 10. KUINKA KIINNOSTUNUT ON POLITIIKASTA (%).

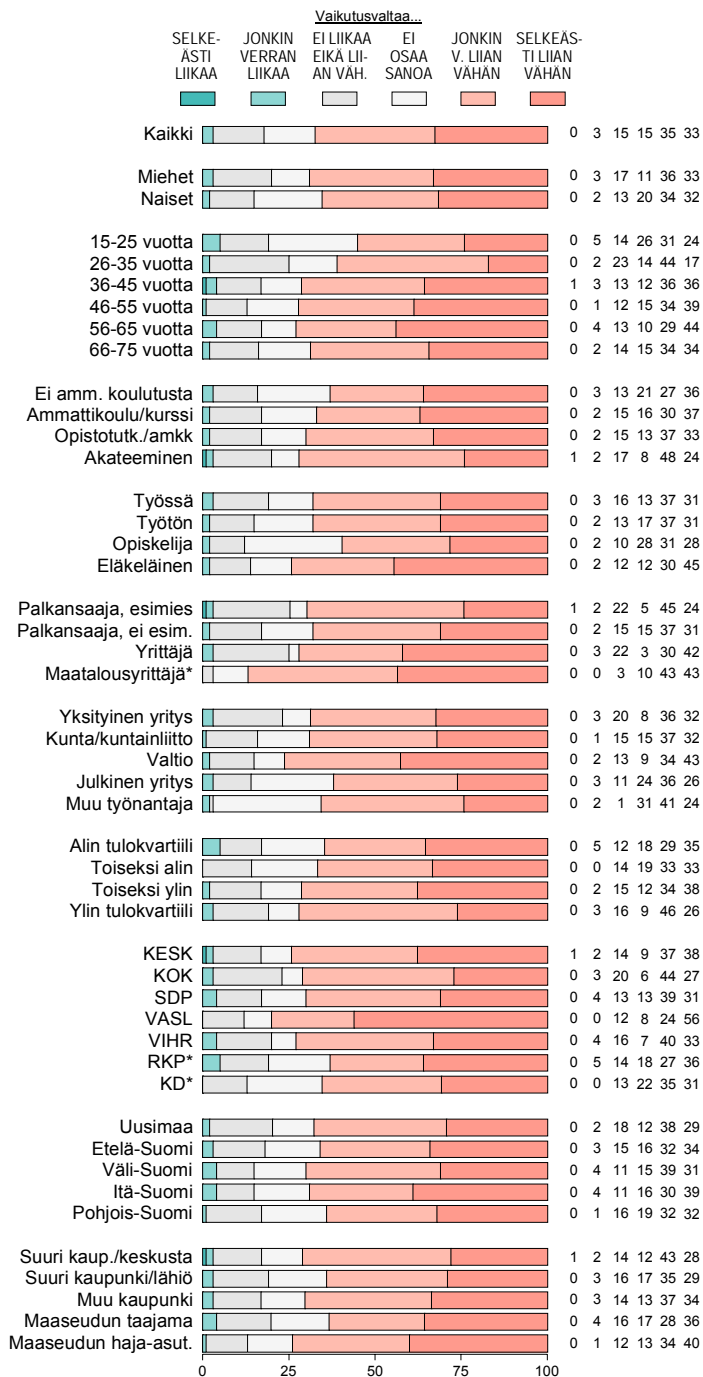

Liitekuvio 11. MITÄ MIELTÄ ON VEROTUKSESTA: VEROT SUURITULOISILLE (%)

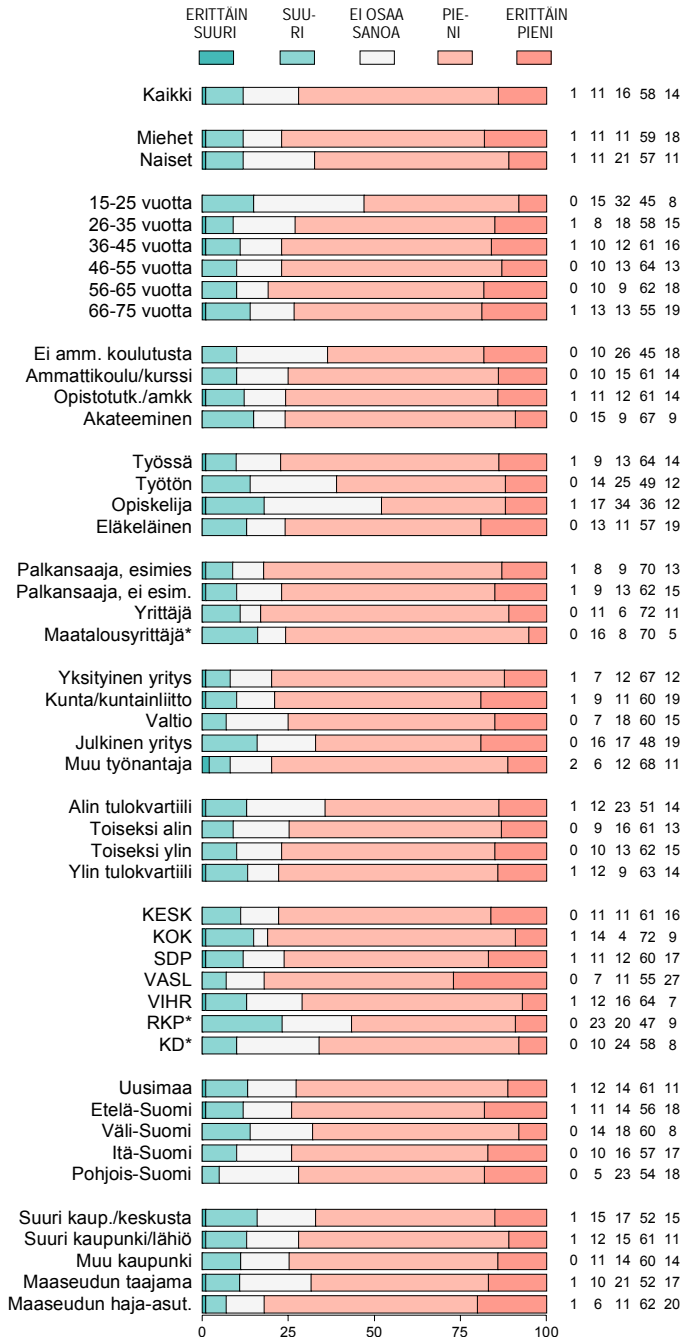

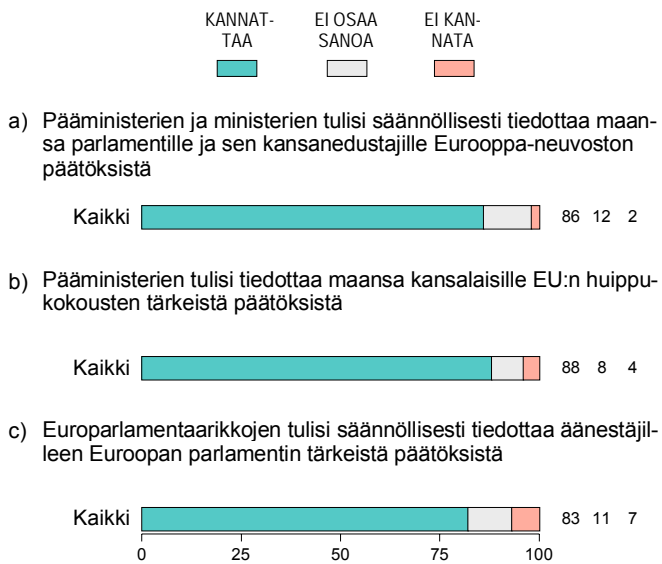
Liitekuvio 12. RYHMIEN VAIKUTUSVALTA EUROOPAN UNIONIN ASIOIHIN: EU NAIEN JÄSENVALTIOT (%)

Liitekuvio 13. PALJONKO EUROOPAN PARLAMENTIN JÄSEN VOI VAIKUTTAA EU:n PÄÄTÖKSIIN JA POLITIIKKAAN; ONKO VAIKUTUSVALTA... (%).

Liitekuvio 14. SUHTAUTUMINEN EU-PÄÄTÖKSISTÄ TIEDOTTAMISTA KOSKEVIIN EHDOTUKSIIN (%).

Yhteiskuntatieteellinen
Tietoarkisto

Oikeus ja kansanvalta Suomessa

Arvoisa vastaanottaja!

Tänä vuonna tulee kuluneeksi sata vuotta siitä, kun maamme otti käyttöön yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden. Tämä tutkimus kartoittaa käsityksiänne julkisesta vallasta ja vallankäyttäjistä sekä siitä, mikä yhteiskunnassa on oikein ja mikä väärin. Kysymme myös mielipiteitänne esimerkiksi verotuksesta ja terrorismin torjunnasta.

Aineisto on osa laajaa kansainvälistä tutkimusta, jossa suomalaisten käsityksiä verrataan muiden maiden kansalaisten mielipiteisiin. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään vastattaessa yhteiskunnan ajankohtaisiin haasteisiin. Kattavan kuvan saamiseksi tutkimukseen on poimittu Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskevasta tietokannasta satunnaisesti 2500 henkilön otos 15–74-vuotiaista suomalaisista. Te olette yksi näistä satunnaisesti valituista henkilöistä.

Suomen osalta tietojen keruusta vastaa Tilastokeskus. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa. Ennen aineiston luovuttamista tutkijoille ja kansainväliselle tietoarkistolle, siitä poistetaan kaikki yksittäisen vastaajan tunnistamisen mahdollistavat tiedot. Tulokset julkaistaan tutkimusraporteina ja tilastotaulukkoina.

Pyydämme Teitä täyttämään kyselylomakkeen ja palauttamaan sen Tilastokeskukseen oheisessa kirjekuoressa 16.10.2006 mennessä. Palautuskuoren postimaksu on jo maksettu. Vastauksenne on tärkeä, sillä kyselyyn valittua ei voi korvata toisella henkilöllä.

Lisätietoja tutkimuksesta antaa Tilastokeskuksessa tutkija Markku Nieminen puh. (09) 1734 2519 tai sähköposti: markku.nieminen@tilastokeskus.fi sekä tutkimussihteeri Riina Nyberg puh. (09) 1734 2480.

Yhteistyöstä etukäteen kiittäen!

Tilastokeskus

Jussi Simpura
tilastojohtaja, dosentti

Lomakkeen täyttöohjeet

Rengastakaa jokaisen kysymyksen kohdalla *omaa näkemystänne parhaiten vastaavan vaihtoehdon numero*. Muutamassa kysymyksessä vastaus kirjoitetaan sille varattuun tilaan.

Esimerkki 1. Tässä kirjoitetaan vastaus sille varatulle viivalle.

Syntymävuotenne? 19 65

Esimerkki 2. Tässä rengastetaan jokin annetuista vaihtoehdoista.

Asuttko...

- suuren tai suurehkon kaupungin keskustassa 1
 suuren tai suurehkon kaupungin esikaupunkialueella
 tai lähiössä..... 2
 muussa kaupungissa..... 3
 maaseutupaikkakunnan kylässä tai taajamassa 4
 maaseudun haja-asutusalueella..... 5

Esimerkki 3. Monissa kysymyksissä on useampia osioita (a, b, c jne). Vastatkaa jokaiseen niistä. Valitkaa kussakin kysymyksessä tai kysymyksen osassa *ainoastaan yksi vaihtoehto*.

Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En ole samaa enkä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) Tavallinen kansalainen voi merkittävästi vaikuttaa politiikkaan	1	2	3	4	5	8
b) Ymmärrän mielestäni melko hyvin maamme tärkeitä poliittisia kysymyksiä	1	2	3	4	5	8
c) Valitsemamme kansanedustajat pyrkivät pitämään vaalilupauksensa	1	2	3	4	5	8

Palauttakaa lomake oheisessa palautuskuoressa Tilastokeskukseen.

**Aluksi Teitä ja kotitalouttanne ja jos olette avo- tai avioliitossa,
puolisoanne koskevia taustakysymyksiä:**
*Rengastakaa sopivinta vaihtoehtoa vastaava numero
tai kirjoittakaa vastauksenne sille varattuun tilaan.*

1. Sukupuolenne?

Mies 1

Nainen 2

2. Syntymävuotenne? 19 _____

3. Oletteko tällä hetkellä...

Rengastakaa vain yksi vaihtoehto.

naimaton 1

eronnut 5

avioliitossa 2

leski 6

avoliitossa 3

muu..... 7

asumuserossa 4

4. Asutteko nykyisin yhdessä puolison tai vakituisen elämänkumppanin kanssa?

Kyllä ..... 1 Jos kyllä ⇔ **4b.** Olen asunut hänen kanssaan vuodesta _____

Ei..... 2

5. Kuinka monta henkilöä kotitaloudessanne asuu? Yhteensä: _____ henkilöä

6. Heistä on 18-vuotiaita tai sitä vanhempia aikuisia _____ henkilöä

7. Heistä on 7–17-vuotiaita lapsia tai nuoria _____ henkilöä

8. Heistä on 6-vuotiaita tai sitä nuorempia lapsia _____ henkilöä

9. Kotitaloudessa asuvien alle 18-vuotiaiden lasten syntymävuodet:

_____

10. Koulutuksenne ja

jos olette tällä hetkellä avo- tai avioliitossa, puolisonne koulutus?*Rengastakaa vain yksi vaihtoehto molemmilta numerosarakkeilta.*

	Itse	Puoliso
Vielä koulussa (peruskoulu, lukio, ammattikoulu tai -kurssi, opisto)	1	1
Kansakoulu	2	2
Peruskoulu	3	3
Ammattikoulu tai -kurssi	4	4
Lukio tai ylioppilas	5	5
Opistotason ammatillinen koulutus	6	6
Ammattikorkeakoulu	7	7
Korkeakoulu, alemman asteen tutkinto	8	8
Korkeakoulu, ylemmän asteen tutkinto	9	9

11. Kuinka monta vuotta olette käynyt koulua tai opiskellut kaiken kaikkiaan (mukaan lukien mahdolliset yliopisto-opinnot ja pois lukien työharjoittelut)?

_____ vuotta Opiskelen vielä peruskoulussa, lukiossa tai alemman asteen ammattitutkintoa
 Opiskelen vielä ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa

12. Mikä seuraavista vaihtoehdoista sopii teidän elämäntilanteeseenne ja

jos olette tällä hetkellä avo- tai avioliitossa, puolisonne elämäntilanteeseen?*Rengastakaa vain yksi vaihtoehto molemmilta numerosarakkeilta.*

	Itse	Puoliso
Kokopäivätyössä (yli 35 tuntia viikossa)	1	1
Puolipäivätyössä (15- 34 tuntia viikossa)	2	2
Osa-aikatyössä (alle 15 tuntia viikossa)	3	3
Avustava perheenjäsen perheyrytyksessä	4	4
Työtön	5	5
Opiskelija tai koululainen	6	6
Eläkkeellä iän tai työvuosien perusteella	7	7
Eläkkeellä muusta syystä	8	8
Hoitaa kotitaloutta	9	9
Varusmies- tai siviilipalveluksessa	10	10
Vanhempainlomalla	11	11

13. Mikä on teidän nykyinen tai viimeisin ammattinne tai ammatti, jota opiskelette parhaillaan?

Jos olette tällä hetkellä avo- tai avioliitossa, niin mikä on puolisonne nykyinen tai viimeisin ammatti tai ammatti, jota puolisonne opiskelee parhaillaan?*Kirjoittakaa ammatti tarkasti, esim. ei asentaja, vaan elektroniikka-asentaja. Käyttäkää ammattinimikettä, ei tutkintonimikettä.*

Itse

Puoliso

14. Missä elinkeinossa tai millä toimialalla työskentelette tai viimeksi työskentelitte?

Jos olette tällä hetkellä avo- tai avioliitossa, niin missä elinkeinossa tai millä toimialalla puolisonne työskentelee tai viimeksi työskenteli?

Rengastakaa vain yksi vaihtoehto molemmilta numerosarakkeilta.

	Itse	Puoliso
Maa- , metsä-, riista- tai kalatalous	1	1
Mineraalien kaivu	2	2
Teollisuus.....	3	3
Sähkö- , kaasu- tai vesihuolto	4	4
Rakentaminen	5	5
Vähittäis- ja tukkukauppa tai korjaamotoiminta	6	6
Majoitus- tai ravitsemistoiminta	7	7
Kuljetus, varastointi tai tietoliikenne	8	8
Rahoitus- tai vakuutustoiminta	9	9
Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut tai liike-elämän ja yritysten palvelut ..	10	10
Julkinen hallinto, maanpuolustus tai pakollinen sosiaalivakuutus.....	11	11
Koulutus.....	12	12
Terveystenhoito- tai sosiaalipalvelut	13	13
Muut yhteiskunnalliset tai henkilökohtaiset palvelut.....	14	14
Yksityiset kotitaloudet.....	15	15
Kansainväliset järjestöt tai ulkomaiset edustustot.....	16	16
Joku muu	17	17

Seuraava kysymys koskee vain työssä olevia. Muut siirtyvät kysymykseen numero 16.

15. Mikä on säännöllinen viikoittainen työaika keskimäärin? _____ tuntia

16. Mikä on puolisonne säännöllinen viikoittainen työaika keskimäärin?

Vastatkaa vain silloin, jos puolisonne on ansiotyössä.

_____ tuntia

17. Mikä on ammattiasemanne? (Tai viimeisin ammattiasema, jos ette ole työssä.)

Rengastakaa sopivin vaihtoehto.

Palkansaaja	1	
Maatalousyrittäjä	2	⇒ 17b. Jos työntekijöitä,
Muu yrittäjä	3	⇒ niin kuinka monta? _____ työntekijää

18. Mikä on puolisonne ammattiasema? (Tai viimeisin ammattiasema, jos puolisonne ei ole työssä.)

Vastatkaa vain silloin, jos teillä on puoliso.

Palkansaaja	1	
Maatalousyrittäjä	2	⇒ 18b. Jos työntekijöitä,
Muu yrittäjä	3	⇒ niin kuinka monta? _____ työntekijää

19. Mikä oli pääasiallisen huoltajanne ammattiasema ollessanne 15-vuotias?*Mikäli teillä oli useampi pääasiallinen huoltaja, valitkaa joku heistä.*

Maanviljelijä	1
Pienyrittäjä tai itsenäinen ammatinharjoittaja (jolla korkeintaan yksi työntekijä).....	2
Yrittäjä.....	3
Ylempi toimihenkilö.....	4
Alempi toimihenkilö.....	5
Työntekijä	6
Kotirouva.....	7
Opiskelija	8
Työtön.....	9
Eläkeläinen	10
<i>En osaa sanoa</i>	11

20. Onko teillä nykyisessä työssänne alaisia (tai työntekijöitä), siis sellaisia, jotka ovat vastuussa työstään suoraan teille? Jos ette ole työssä, vastatkaa viimeisimmän työnne mukaan.

Kyllä	1	
Ei.....	2	⇒ Siirtykää kysymykseen 22.
<i>En osaa sanoa</i>	8	⇒

*Seuraava kysymys koskee vain esimiehiä. Muut siirtyvät kysymykseen numero 22.***21. Oletteko työssänne suoraan vastuussa jostain seuraavista seikoista?**

	Kyllä	Ei
a) Työtehtävien määrääminen alaisillenne	1	2
b) Alaistenne työmenetelmistä, työvälineistä tai työmateriaaleista päättäminen.....	1	2
c) Alaistenne työvauhdista, työajan pituudesta tai tehtävän työn määrystä päättäminen	1	2

22. Onko työnantajanne valtio, kunta, valtionyritys vai yksityinen?**Jos olette tällä hetkellä avo- tai avioliitossa, niin onko puolisonne työnantaja valtio, kunta, valtionyritys vai yksityinen?***Jos ette ole työssä tai puolisonne ei ole työssä, vastatkaa viimeisimmän työsuhteen mukaan.*

	Oma työnantaja	Puolison työnantaja
Valtio.....	1	1
Kunta tai kuntainliitto	2	2
Julkinen yritys	3	3
Yksityinen (tai oma) yritys.....	4	4
Muu työnantaja	5	5
<i>En osaa sanoa</i>	8	8

23. Oletteko jonkin ammattiliiton jäsen?

Olen tällä hetkellä jäsen	1
Olen ollut jäsen, en ole enää	2
En ole koskaan ollut jäsen.....	3

24. Kävittekö äänestämässä viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa vuonna 2003?

Kyllä	1
En	2
Minulla ei ollut äänioikeutta	3

25. Jos eduskuntavaalit järjestettäisiin nyt, niin minkä puolueen tai muun ryhmittymän ehdokasta äänestäisitte? Rengastakaa vain yksi vaihtoehto.

Suomen sosialidemokraattinen puolue (SDP)....	1
Suomen keskusta (Kesk).....	2
Kansallinen kokoomus (Kok).....	3
Vasemmistoliitto (Vas).....	4
Ruotsalainen kansanpuolue (RKP)	5
Vihreä liitto (Vihr)	6
Kristillisdemokraatit.....	7
Perussuomalaiset (PS).....	8
Jokin muu puolue tai ryhmittymä	9
<i>En äänestäisi</i>	10
<i>En osaa sanoa</i>	11
<i>En halua sanoa</i>	12

26. Kuulutteko johonkin kirkkoon tai uskonnolliseen yhteisöön?*Rengastakaa sopivin vaihtoehto.*

Evankelis-luterilaiseen kirkkoon	1
Ortodoksiseen kirkkoon	2
Muuhun kristilliseen kirkkoon tai yhteisöön	3
Muuhun uskonnolliseen yhteisöön	4
<i>En kuulu kirkkoon tai muuhun uskonnolliseen yhteisöön</i>	5

27. Kuinka usein osallistutte jumalanpalveluksiin, kirkollisiin toimituksiin tai hengellisiin tilaisuuksiin?*Rengastakaa sopivin vaihtoehto.*

Useamman kerran viikossa	1
Kerran viikossa	2
Kaksi tai kolme kertaa kuukaudessa	3
Kerran kuukaudessa	4
Useamman kerran vuodessa	5
Kerran vuodessa	6
Harvemmin	7
<i>En koskaan</i>	8
<i>En halua sanoa</i>	9
<i>En tiedä</i>	10

28. Kuinka suuret ovat keskimäärin kotitaloutenne yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä (= bruttotulot) mukaan laskien veronalaiset sosiaalietuudet?

_____ euroa kuukaudessa

29. Kuinka suuret ovat keskimääräiset omat kuukausitulonne veroja vähentämättä (= bruttotulot)?

_____ euroa kuukaudessa

30. Yhteiskunnassamme on erilaisia luokkia. Toiset yhteiskuntaluokat ovat ylempiä ja toiset alempia. Mihin sijoittaisitte itsenne seuraavalla yhteiskunnallista asemaanne kuvaavalla asteikolla, jossa 10 kuvaa sijoittumista ylimpään ja 1 sijoittumista alimpaan luokkaan?

Ympyröikää ainoastaan yksi numero

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Alin luokka									Ylin luokka

31. **Asutteko...**

suuren tai suurehkon kaupungin keskustassa	1
suuren tai suurehkon kaupungin esikaupunkialueella tai lähiössä	2
muussa kaupungissa	3
maaseutupaikkakunnan kylässä tai taajamassa	4
maaseudun haja-asutusalueella	5

Seuraavaksi valtion tehtäviin liittyviä kysymyksiä.

32. Pitäisikö ihmisten aina noudattaa lakia, vai tulisiko heidän toimia joissakin poikkeuksellisissa tilanteissa omantuntonsa mukaan, vaikka se merkitsisi lain rikkomista?

Noudattaa aina lakia	1
Toimia omantuntonsa mukaan joissakin tilanteissa	2
En osaa sanoa	8

33. Ihmiset ja järjestöt voivat protestoida eri tavoin maan hallitusta vastaan. Mitkä seuraavista toimista pitäisi mielestänne sallia ja mitä ei tulisi sallia?

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Ehdottomasti tulisi sallia	Luultavasti tulisi sallia	Luultavasti ei tulisi sallia	Ehdottomasti ei tulisi sallia	En osaa sanoa
a) Hallitusta vastustavien julkisten kokoontumisten järjestäminen	1	2	3	4	8
b) Protestimarssien ja mielenosoitusten järjestäminen	1	2	3	4	8
c) Hallitusta vastustavan yleislakon järjestäminen	1	2	3	4	8

34. On olemassa ihmisiä, joiden näkemyksiä enemmistö pitää äärimmäisinä. Ajatelkaa ihmisiä, jotka haluavat syrjäyttää maan hallituksen vallankumouksella. Pitäisikö tällaisten ihmisten mielestänne sallia...

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Ehdottomasti tulisi sallia	Luultavasti tulisi sallia	Luultavasti ei tulisi sallia	Ehdottomasti ei tulisi sallia	En osaa sanoa
a) järjestää julkisia kokouksia näkemystensä esittämiseksi.....	1	2	3	4	8
b) julkaista kirjoja näkemystensä esittämiseksi.....	1	2	3	4	8

35. Kaikki oikeusjärjestelmät tekevät virheitä, mutta kumpaa pidätte pahempana...

viattoman tuomitsemista.....	1
syllisen päästämistä vapaaksi	2
en osaa sanoa	8

36. Seuraavassa on lueteltu joitakin hallituksen käytössä olevia talouspoliittisia keinoja. Mitä niistä kannatatte ja mitä vastustatte?

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Kannatan ehdottomasti	Kannatan jonkin verran	En kannata enkä vastusta	Vastustan jonkin verran	Vastustan jyrkästi	En osaa sanoa
a) Julkisten menojen leikkaukset.....	1	2	3	4	5	8
b) Työllisyysohjelmien rahoittaminen	1	2	3	4	5	8
c) Liike-elämän julkisen sääntelyn vähentäminen	1	2	3	4	5	8
d) Teollisuuden taloudellinen tukeminen uusien tuotteiden ja teknologioiden kehittämiseksi	1	2	3	4	5	8
e) Taantuvien toimialojen tukeminen työpaikkojen säilyttämiseksi	1	2	3	4	5	8
f) Viikkotyöajan lyhentäminen uusien työpaikkojen luomiseksi.....	1	2	3	4	5	8

37. Seuraavassa on lueteltu erilaisia julkisia menoja. Pitäisikö niitä lisätä vai vähentää?

Huomatkaa, että jos vastaatte lisäävä paljon, se saattaa vaatia veronkorotuksia.

	Lisättävä paljon	Lisättävä jonkin verran	Pidettävä ennallaan	Vähennettävä jonkin verran	Vähennettävä paljon	En osaa sanoa
a) Ympäristö	1	2	3	4	5	8
b) Terveys.....	1	2	3	4	5	8
c) Poliisi ja lainvalvonta	1	2	3	4	5	8
d) Koulutus.....	1	2	3	4	5	8
e) Puolustusvoimat	1	2	3	4	5	8
f) Kansaneläkkeet.....	1	2	3	4	5	8
g) Työttömyyskorvaukset.....	1	2	3	4	5	8
h) Kulttuuri ja taiteet.....	1	2	3	4	5	8

38. Pitäisikö julkisen vallan mielestänne olla vastuussa seuraavista asioista?*Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.*

	Ehdottomasti pitäisi olla	Luultavasti pitäisi olla	Luultavasti ei pitäisi olla	Ehdottomasti ei pitäisi olla	En osaa sanoa
a) Työpaikan järjestämisestä jokaiselle haluavalle	1	2	3	4	8
b) Hintojen kurissa pitämisestä.....	1	2	3	4	8
c) Terveydenhoidon järjestämisestä sairaille	1	2	3	4	8
d) Kohtuullisen elintason turvaamisesta vanhuksille.....	1	2	3	4	8
e) Yritystoiminnan kasvun tukemisesta	1	2	3	4	8
f) Kohtuullisen elintason turvaamisesta työttömille	1	2	3	4	8
g) Rikkaiden ja köyhien välisten tuloerojen kaventamisesta	1	2	3	4	8
h) Varattomista perheistä tulevien yliopisto-opiskelijoiden taloudellisesta tukemisesta	1	2	3	4	8
i) Kohtuullisen asumistason järjestämisestä niille, joilla itsellään ei ole siihen varaa	1	2	3	4	8
j) Tiukkojen lakien säätämisestä teollisuuden ja muun elinkeinotoiminnan aiheuttamien ympäristövahinkojen vähentämiseksi.....	1	2	3	4	8

39. Miten Suomen hallitus onnistuu nykyisin seuraavissa asioissa?*Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.*

	Onnistuu erittäin hyvin	Onnistuu melko hyvin	Ei onnistu hyvin eikä huonosti	Onnistuu melko huonosti	Onnistuu erittäin huonosti	En osaa sanoa
a) Terveydenhoidon järjestämisessä sairaille	1	2	3	4	5	8
b) Kohtuullisen elintason turvaamisessa vanhuksille.....	1	2	3	4	5	8
c) Suomeen kohdistuvien turvallisuusuhkien hallinnassa.....	1	2	3	4	5	8
d) Rikollisuuden ehkäisyssä	1	2	3	4	5	8
e) Työttömyyden torjunnassa	1	2	3	4	5	8
f) Ympäristönsuojelussa	1	2	3	4	5	8

40. Oletetaan, että viranomaiset epäilisivät jonkin terroriteon olevan tekeillä. Pitäisikö viranomaisilla mielestänne olla oikeus...

	Ehdottomasti tulisi olla oikeus	Luultavasti tulisi olla oikeus	Luultavasti ei tulisi olla oikeutta	Ehdottomasti ei tulisi olla oikeutta	En osaa sanoa
a) Pidättää ihmisiä määräämättömäksi ajaksi asettamatta heitä syytteeseen	1	2	3	4	8
b) Salakuunnella ihmisten puhelinkeskusteluja	1	2	3	4	8
c) Pysäyttää ja tutkia ihmisiä kaduilla sattumanvaraisesti	1	2	3	4	8

41. Kuinka kiinnostunut olette politiikasta?

Erittäin kiinnostunut	1
Melko kiinnostunut.....	2
Jonkin verran kiinnostunut.....	3
En juuri lainkaan kiinnostunut.....	4
En lainkaan kiinnostunut.....	5
En osaa sanoa.....	8

42. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) Minunlaisillani ihmisillä ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä hallitus tekee.....	1	2	3	4	5	8
b) Tavallinen kansalainen voi merkittävästi vaikuttaa politiikkaan	1	2	3	4	5	8
c) Ymmärrän mielestäni melko hyvin maamme tärkeitä poliittisia kysymyksiä	1	2	3	4	5	8
d) Mielestäni useimmat ihmiset ovat minua paremmin perillä politiikasta ja hallinnosta..	1	2	3	4	5	8
e) Valitsemamme kansanedustajat pyrkivät pitämään vaalilupauksensa	1	2	3	4	5	8
f) Useimpien virkamiesten voi luottaa toimivan maan parhaaksi	1	2	3	4	5	8

43. Mitä mieltä olette verotuksesta nykypäivän Suomessa?

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Aivan liian korkeat	Liian korkeat	Kutakuinkin kohdallaan	Liian matalat	Aivan liian matalat	En osaa sanoa
a) Ovatko verot suurituloisille.....	1	2	3	4	5	8
b) Ovatko verot keskituloisille	1	2	3	4	5	8
c) Ovatko verot pienituloisille	1	2	3	4	5	8

44. Ihmisiä pyydetään joskus työnsä, yhteiskunnallisen asemansa tai suhteidensa vuoksi käyttämään vaikutusvaltaansa tärkeisiin päätöksiin pyytäjien eduksi.

a) Miten usein teitä pyydetään vaikuttamaan tärkeisiin päätöksiin jonkun eduksi?

Ei koskaan	1
Harvoin	2
Silloin tällöin.....	3
Usein.....	4
En osaa sanoa.....	8

b) Entä onko henkilöitä, joita te voitte pyytää vaikuttamaan eduksenne tärkeissä päätöksissä?

Ei ketään.....	1
Kyllä, muutamia harvoja	2
Kyllä, joitakin henkilöitä	3
Kyllä, paljonkin henkilöitä	4
En osaa sanoa.....	8

45. Kuinka usein viranomaiset mielestänne toimivat oikeudenmukaisesti kaltaisianne ihmisiä kohtaan?

Lähes aina	1
Usein	2
Silloin tällöin	3
Harvoin	4
Ei juuri koskaan	5
En osaa sanoa	8

46. Riippuuko ihmisten viranomaisilta saama kohtelu Suomessa siitä, keitä ihmiset tuntevat?

Ehdottomasti riippuu	1
Luultavasti riippuu	2
Luultavasti ei riipu	3
Ehdottomasti ei riipu	4
En osaa sanoa	8

47. Kuinka monet suomalaispoliitikot ovat mielestänne sekaantuneet korruptioon?

Ei juuri kukaan	1
Vain jotkut harvat	2
Jotkut	3
Melko monet	4
Lähes kaikki	5
En osaa sanoa	8

48. Entä kuinka monet virkamiehet ovat mielestänne sekaantuneet korruptioon?

Ei juuri kukaan	1
Vain jotkut harvat	2
Jotkut	3
Melko monet	4
Lähes kaikki	5
En osaa sanoa	8

49. Kuinka usein te tai perheenne jäsen on viimeisten viiden vuoden aikana kohdannut viranomaisen, joka on vihjannut haluavansa tai pyytänyt lahjasta tai suosionosoitusta vastineeksi jostakin palvelusta?

Ei koskaan	1
Harvoin	2
Silloin tällöin	3
Melko usein	4
Erittäin usein	5
En osaa sanoa	8

50. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) On vain harvoja ihmisiä joihin voin täysin luottaa	1	2	3	4	5	8
b) Ellei ole varovainen, muut ihmiset käyttävät hyväkseen	1	2	3	4	5	8

51. Kuinka monen tuntemanne henkilön kanssa olette tekemisissä tavallisena arkipäivänä mukaan lukien kotitaloudessanne asuvat henkilöt?

Olemme kiinnostuneita henkilöiden yhteismäärästä. *Tekemisissä* tarkoittaa henkilöitä, joiden kanssa olette keskinäisessä vuorovaikutuksessa kasvokkain, puhelimitse, kirjeitse tai Internetissä. Laskekaa mukaan vain sellaiset henkilöt, jotka tunnette.

0 - 4 henkilön kanssa	1
5 - 9.....	2
10 - 19.....	3
20 - 49.....	4
50 tai useamman henkilön kanssa	5
En osaa sanoa.....	8

Lopuksi vielä Suomen talouteen ja Euroopan unioniin liittyviä kysymyksiä.

52. Millaista Suomen yhteiskunnallinen ja taloudellinen kehitys on mielestänne ollut viimeisten viiden vuoden aikana?

Erittäin menestyksellistä	1
Melko menestyksellistä.....	2
Ei kovin menestyksellistä.....	3
Ei lainkaan menestyksellistä.....	4
En osaa sanoa.....	8

53. Kuka mielestänne on pääasiallisesti vastuussa tällaisesta kehityksestä?

Rengastakaa vain yksi vaihtoehto.

Suomen hallitus	1
Euroopan unioni	2
Molemmat yhdessä	3
Ei kumpikaan	4
En osaa sanoa.....	8

54. Millä seuraavista ryhmistä on mielestänne liian paljon tai liian vähän vaikutusvaltaa Euroopan unionin asioihin Brysselissä?

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Selkeästi liikaa vaikutus- valtaa	Jonkin verran liikaa vaikutus- valtaa	Ei liikaa eikä liian vähän vaikutus- valtaa	Jonkin verran liian vähän vaikutus- valtaa	Selkeästi liian vähän vaikutus- valtaa	En osaa sanoa
a) Maanviljelijät	1	2	3	4	5	8
b) Monikansalliset yritykset.....	1	2	3	4	5	8
c) EU:n pienet jäsenvaltiot.....	1	2	3	4	5	8
d) Työväestö	1	2	3	4	5	8
e) Poliittiset eliitit.....	1	2	3	4	5	8
f) Pienet ja keskisuuret yritykset.....	1	2	3	4	5	8
g) Ammattiliitot ja -järjestöt	1	2	3	4	5	8
h) Tavalliset kansalaiset	1	2	3	4	5	8
i) EU:n suuret jäsenvaltiot	1	2	3	4	5	8

55. Onko mielestänne asianmukaista, että yritysten ja erilaisten edunvalvontaryhmien valtuuttamat edustajat pyrkivät vaikuttamaan (lobbaamaan) Brysselissä suoraan Euroopan unionin politiikkaan?

On aina asianmukaista	1
On yleensä asianmukaista	2
On harvoin asianmukaista	3
Ei ole koskaan asianmukaista	4
En osaa sanoa	8

56. EU:n vuosibudjetista suurin osa käytetään maatalouden tukemiseen. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) Maataloustukea tulisi vähentää ja varoja kohdentaa enemmän muihin menoihin	1	2	3	4	8
b) Maataloustukea tulisi antaa vain pienituloille	1	2	3	4	8
c) Maataloustukea tulisi antaa vain köyhille alueille	1	2	3	4	8

57. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) Päätöksenteon jättäminen asiantuntijoille turvaa parhaiten EU:n taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen	1	2	3	4	8
b) EU:n tulisi päätöksenteossaan aina asettaa kansalaisten mielipiteet etusijalle	1	2	3	4	8
c) EU:n kaltainen laaja ja monimutkainen poliittinen järjestelmä ei olisi tehokas mikäli kansalaiset pääsisivät suoraan vaikuttamaan päätöksentekoon	1	2	3	4	8
d) EU:n tulisi lisätä kansalaisten suoria vaikutusmahdollisuuksia EU:n päätöksiin	1	2	3	4	8
e) Minulla ei ole mitään vaikutusvaltaa EU:n politiikkaan	1	2	3	4	8

58. Paljonko Euroopan parlamentin jäsen voi mielestänne vaikuttaa Euroopan unionin päätöksiin ja politiikkaan? Onko europarlamentaarikon vaikutusvalta...

Erittäin suuri	1
Suuri	2
Pieni	3
Erittäin pieni	4
En osaa sanoa	8

59. Kansalaisten tietämystä Euroopan unionin päätöksistä ja toimenpiteistä voidaan lisätä eri tavoin. Mitä mieltä olette seuraavista ehdotuksista?

Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.

	Kannatan	En kannata	En osaa sanoa
a) Pääministerien ja ministerien tulisi säännöllisesti tiedottaa maansa parlamentille ja sen kansanedustajille Eurooppa-neuvoston päätöksistä	1	2	8
b) Pääministerien tulisi tiedottaa maansa kansalaisille EU:n huippukokousten tärkeistä päätöksistä	1	2	8
c) Europarlamentaarikkojen tulisi säännöllisesti tiedottaa äänestäjilleen Euroopan parlamentin tärkeistä päätöksistä	1	2	8

60. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?*Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.*

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) Kaltaisillani ihmisillä ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä Euroopan unioni päättää.....	1	2	3	4	5	8
b) Euroopan parlamenttiin valitsemamme edustajat pyrkivät pitämään vaalilupauksensa.....	1	2	3	4	5	8
c) EU:n tulisi vähentää puuttumistaan eurooppalaisten jokapäiväiseen taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen elämään.....	1	2	3	4	5	8

61. Ovatko Euroopan parlamenttiin valittujen edustajien palkat ja kulukorvaukset mielestänne...

Liian pienet	1
Sopivat.....	2
Liian suuret	3
En osaa sanoa.....	8

62. Kuinka monet Brysselissä toimivat EU:n poliitikot ovat mielestänne sekaantuneet korruptioon?

Ei juuri kukaan	1
Vain jotkut harvat.....	2
Jotkut	3
Melko monet	4
Lähes kaikki.....	5
En osaa sanoa.....	8

63. Kuinka monet Brysselissä toimivat EU:n virkamiehet ovat mielestänne sekaantuneet korruptioon?

Ei juuri kukaan	1
Vain jotkut harvat.....	2
Jotkut	3
Melko monet	4
Lähes kaikki.....	5
En osaa sanoa.....	8

64. Missä määrin koette voivanne vaikuttaa päätöksiin seuraavilla tahoilla?*Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.*

	Paljon	Jonkin verran	Vähän	En lainkaan	En osaa sanoa
a) Asuinkunnassanne.....	1	2	3	4	8
b) Omassa maakunnassanne.....	1	2	3	4	8
c) Suomessa.....	1	2	3	4	8
d) Euroopan unionissa.....	1	2	3	4	8

65. Kuinka kiinnostunut olette politiikasta ja yhteiskunnallisista asioista?*Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.*

	Erittäin kiinnostunut	Melko kiinnostunut	Jonkin verran kiinnostunut	En kovin kiinnostunut	En lainkaan kiinnostunut	En osaa sanoa
a) Suomen politiikasta	1	2	3	4	5	8
b) Oman maakuntanne politiikasta	1	2	3	4	5	8
c) Kansainvälisestä politiikasta.....	1	2	3	4	5	8
d) Euroopan unionin politiikasta	1	2	3	4	5	8
e) Paikallisista tapahtumista (paikallisuutisista, onnettomuuksista jne.).....	1	2	3	4	5	8

66. Kansalaisten vaikutusvaltaa EU:n päätöksentekoon voidaan lisätä eri tavoin. Mitä mieltä olette seuraavista?*Rengastakaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto.*

	Kannatan ehdottomasti	Kannatan	En kannata enkä vastusta	Vastustan	Vastustan jyrkästi	En osaa sanoa
a) Kaikissa EU-maissa järjestettävä kansanäänestys tärkeissä asioissa	1	2	3	4	5	8
b) Euroopan komission puheenjohtajan valinta suoralla kansanvaalilla.....	1	2	3	4	5	8
c) Kaikissa EU-maissa järjestettävä kansanäänestys EU:n uudesta perustuslaista	1	2	3	4	5	8
d) Kaikissa EU-maissa järjestettävä kansanäänestys EU:n laajentumisesta uusiin jäsenmaihiin, kuten esimerkiksi Turkkiin	1	2	3	4	5	8
e) Jos riittävä määrä eri EU-maiden kansalaisia haluaa, heillä tulisi olla oikeus pyytää EU:n laajuista kansanäänestystä jostain asiasta	1	2	3	4	5	8
f) Lääniä, maakuntien ja muiden vastaavien alueiden vaikutusvaltaa tulisi lisätä EU:ssa	1	2	3	4	5	8

67. EU tukee köyhiä alueita ja jäsenvaltioita tasatakseen elintasoeroja Euroopassa. Kumpaa seuraavista keinoista tulisi käyttää?

Köyhien jäsenvaltioiden ja alueiden tulisi automaattisesti saada ylimääräistä rahoitusta, jonka käytöstä ne päättäisivät itse	1
Köyhien jäsenvaltioiden ja alueiden tulisi ehdottaa kehitysprojekteja, joiden rahoituksesta EU päättäisi	2
En osaa sanoa.....	8

Kiitos vastauksistanne!

ISSP 2006 -aineiston kuvaus

Tekijät:

International Social Survey Programme

Blom, Raimo (Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos)

Melin, Harri (Turun yliopisto. Sosiologian laitos)

Tanskanen, Eero (Tilastokeskus)

Borg, Sami (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto)

Nieminen, Markku (Tilastokeskus)

Abstrakti:

Kyselyssä selvitettiin suomalaisten käsityksiä julkisesta vallasta ja vallankäyttäjistä sekä siitä, mikä yhteiskunnassa on oikein ja mikä väärin. Vastaaajilta kysyttiin mielipidettä esimerkiksi verotuksesta, terrorismin torjunnasta, valtion tehtävistä, talouspolitiikasta ja EU:n päätöksenteosta. Taustatietoina kysyttiin muun muassa sukupuolta, syntymävuotta, kotitalouden kokoa, koulutusta, työelämään osallistumista, ammattia, elinkeinoa tai toimialaa, viikoittaista työaikaa, äänestyskäyttäytymistä, uskonnollisuutta ja tuloja.

Aineisto kuuluu International Social Survey Programme (ISSP) -sarjaan.

Aineiston tuottajat: Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos, Tilastokeskus ja Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto

Aineiston kerääjä: Tilastokeskus

Aineistonkeruun ajankohta: 20.9.2006–24.11.2006

Keruumenetelmä: Kirjekysely, strukturoitu kyselylomake

Havaintoyksikkö: Henkilö

Perusjoukko: 15–74-vuotiaat suomalaiset

Otanta: Systemaattinen satunnaisotanta väestörekisteristä. Lajittelujärjestys: kuntakoodi ja syntymäaika. Otoskoko 2500, joista suomenkielisiä 94 % ja ruotsinkielisiä 6 %. Valituista vastaajista oli kykenemättömiä vastaamaan 13 henkilöä, joten lomake lähetettiin 2487 henkilölle. Lomakkeita palautettiin 1189. Kato yhteensä 1298, joista kieltäytyneitä 7, osoite tuntematon 5 ja muusta syystä vastaamatta jättäneitä 1286.

Vastausprosentti: 47,8 %

Aineisto on tallennettu Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon nimellä *FSD2248 ISSP 2006 : valtion tehtävät IV : Suomen aineisto*. Tutkijat, opettajat ja opiskelijat voivat tilata aineiston käyttöönsä maksutta.

Lähde: <http://www.fsd.uta.fi/aineistot/luettelo/FSD2248/meF2248.html>

YHTEISKUNTATIETEELLINEN
TIETOARKISTO

Käyntiosoite: Åkerlundinkatu 2 A, 5. krs
Tampere
Postiosoite: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
33014 Tampereen yliopisto
Puhelin: (03) 3551 8519
Faksi: (03) 3551 8520
Sähköposti: fsd@uta.fi
Kotisivu: <http://www.fsd.uta.fi>

